

NOVUS ORBIS

Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Dergisi
Journal of Politics and International Relations

**Kelimelerin Gücü:
Türk Dış Politikasında Söylem**
*The Power of the Words:
Discourse in Turkish Foreign Policy*
Gökhan Koçer

**Global Governance of Terrorism and Transnational Organized Crimes:
Challenges and Complexities**
Terrörizm ve Ulusötesi Organize Suçların Küresel Yönetimi: Zorluklar ve Karmaşıklıklar
Halil Peçe

**Changing Role of Private Military Contractors
after the Cold War**
*Soğuk Savaş Sonrası Dönemde Özel Askeri
Şirketlerin Değişen Rolü*
Selçuk Denek

**Orta Doğu'nun Kırmızı Jeopolitiği Bir Dini
Terör Organizasyonu Olarak DAES**
*The Red Geopolitics of the Middle East:
ISIS as a Religious Terrorist Organization*
Bora İyiat

Department of
International
Relations

Uluslararası
İlişkiler
Bölümü

Cilt 1 | Sayı 1 | 2019
Volume 1 | Number 1 | 2019

Editörler Kurulu / Editorial Board

Baş Editör / Editor-in-Chief

- Dr. Öğr. Ü. / Assist. Prof. Özgür Tüfekçi

Genel Koordinatör / General Coordinator

- Dr. Öğr. Ü. / Assist. Prof. Alper Tolga Bulut

Yönetici Editörler / Managing Editors

- Arş. Gör. / Research Assist. Hülya Kınık
- Arş. Gör. / Research Assist. Göktuğ Kıprızlı

Kitap İnceleme Editörleri / Book Review Editors

- Doç. Dr. / Assoc. Prof. Bülent Şener (*Türkçe Kitap / Books in Turkish*)
- Dr. Öğr. Ü. / Assist. Prof. Murat Ülgül (*İngilizce Kitap / Books in English*)

Alan Editörleri / Section Editors

- Dr. Öğr. Ü. / Assist. Prof. Fatma Akkan Güngör
- Dr. Öğr. Ü. / Assist. Prof. Yılmaz Bayram
- Dr. Öğr. Ü. / Assist. Prof. Ayça Eminoğlu
- Dr. Öğr. Ü. / Assist. Prof. Vahit Güntay
- Dr. Öğr. Ü. / Assist. Prof. Erol Kalkan
- Doç. Dr. / Assoc. Prof. İsmail Köse

Yardımcı Editörler / Assistant Editors

- Arş. Gör. / Research Assist. Emel İlter
- Arş. Gör. / Research Assist. Çağlar Kaya
- Arş. Gör. / Research Assist. Ayçe Sepli
- Arş. Gör. / Research Assist. Sinem Çelik

Uluslararası Danışma Kurulu / International Advisory Board

- Prof. Dr. Mohammad Arafat – Karadeniz Teknik Üniversitesi, Türkiye
- Dr. Shane Brennan – American University in Dubai, UAE
- Dr. Alessia Chiriatti – University for Foreigners of Perugia, Italy
- Prof. Dr. Murat Çemrek – Necmettin Erbakan Üniversitesi, Türkiye
- Dr. Öğr. Ü. / Assist. Prof. Rahman Dağ – Adıyaman Üniversitesi, Türkiye
- Dr. Federico Donelli – University of Genoa, Italy
- Prof. Dr. Süleyman Erkan – Karadeniz Teknik Üniversitesi, Türkiye
- Prof. Dr. Monique Sochaczewski Goldfeld – Escola de Comando e Estado-Maior do Exército, Brazil
- Dr. Ayla Göl – University of Nottingham, UK
- Doç. Dr. / Assoc. Prof. Emre İşeri – Yaşar Üniversitesi, Türkiye
- Prof. Dr. Gökhan Koçer – Karadeniz Teknik Üniversitesi, Türkiye
- Dr. Sung Yong Lee – University of Otago, New Zeland
- Dr. Öğr. Ü. / Assist. Prof. Ali Onur Özçelik – Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, Türkiye
- Prof. Dr. Alp Özerdem – George Mason University, USA
- Dr. Öğr. Ü. / Assist. Prof. Kaan Renda – Hacettepe Üniversitesi, Türkiye
- Dr. Paul Richardson – University of Birmingham, UK
- Doç. Dr. / Assoc. Prof. Didem Ekinci Sarier – Çankaya Üniversitesi, Türkiye
- Doç. Dr. / Assoc. Prof. Hüsrev Tabak – Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi, Türkiye
- Prof. Dr. Coşkun Topal – Gümüşhane Üniversitesi, Türkiye

Novus Orbis

Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Dergisi

Journal of Politics and International Relations

Cilt 1 | Sayı 1 | 2019
Volume 1 | Number 1 | 2019

İçindekiler / Table of Contents

Araştırma Makaleleri / Research Articles

- 5** **Kelimelerin Gücü: Türk Dış Politikasında Söylem**
The Power of the Words: Discourse in Turkish Foreign Policy
Gökhan Koçer
- 34** **Global Governance of Terrorism and Transnational Organized Crimes: Challenges and Complexities**
Terrörizm ve Ulusötesi Organize Suçların Küresel Yönetişimi: Zorluklar ve Karmaşıklıklar
Halil Peçe
- 51** **Changing Role of Private Military Contractors after the Cold War**
Soğuk Savaş Sonrası Dönemde Özel Askeri Şirketlerin Değişen Rolü
Selçuk Denek
- 63** **Orta Doğu'nun Kırmızı Jeopolitiği Bir Dini Terör Organizasyonu Olarak DAEŞ**
The Red Geopolitics of the Middle East: ISIS as a Religious Terrorist Organization
Bora İyiat

Siyaset Bilimi
ve Uluslararası
İlişkiler
Kongresi

3.

3rd

Politics and
International
Relations
Congress

'IR in Its Centenary'

'100. yılında Uluslararası İlişkiler Disiplini'

Department of
International
Relations

Uluslararası
İlişkiler Bölümü

12 - 13 Eylül - September 2019

Trabzon - Türkiye - Turkey

ARAŞTIRMA MAKALESİ / RESEARCH ARTICLE

**Kelimelerin Gücü:
Türk Dış Politikasında Söylem**

Gökhan Koçer¹

*Received 12 February 2019
Revised 14 March 2019
Accepted 23 March 2019*

Öz

Dil, siyasetin en önemli araçlarından biridir. Bu bağlamda kişilerin olduğu gibi, devletlerin de kendilerini siyaseten ifade etmelerinde dilin önemi çok yüksektir. Devletlerin dış politikalarını gerçekleştirmek için kullandıkları dil, özgün niteliklere sahiptir ya da en azından öyle olması gerektiğine inanılır. Bu nedenle de, devletin dış politikada kullandığı dil başkalarınınkinden farklıdır, değilse bazen farklılaştırılır ya da kelimelere farklı anlamlar yüklenir. Dili ve özelde de kelimeleri kullanarak dış politika üretmeye ve uygulamaya çalışmak, rastlanılan bir durumdur. Ancak, bu durum, bazen çeşitli dış politika sorunlarına da neden olabilmektedir.

Türk dış politikasında da benzer uygulamalar ve sorunların varlığı, zaman zaman söz konusudur. Adlandırma, ad değiştirme, farklı adlandırma, olumsuz adlandırma, adını farklı telaffuz etme, adını anmama, bu konuda taktiklere örnektirler.

Bu çalışmada, esas olarak, Türk dış politikasında yakın zamanda gündemde yer almış iki tartışma konusu ele alınmıştır. Bunlardan birincisi Suriye Devlet Başkanı “Beşir Esad”ın soyadının ne olduğu ya da nasıl telaffuz edileceği konusunda Türkiye’de yaşanan çok ciddi

¹ Prof. Dr., Karadeniz Teknik Üniversitesi, Uluslararası İlişkiler Bölümü
g.kocer@ktu.edu.tr

tartışmadır. Türkiye ile Suriye arasındaki ilişkiler bozulmaya başladıktan sonra, Recep Tayyip Erdoğan başta olmak üzere bir kesim, “Esad” yerine “Esed” kelimesini kullanmayı tercih etmiştir. İkincisi ise, terör örgütü “İŞİD”in (Irak Şam İslam Devleti) adı konusunda olmuştur. Daha önce İŞİD adıyla anılan örgüt, sonraları Recep Tayyip Erdoğan başta olmak üzere, büyük bir kesim tarafından DEAŞ, DAİŞ, DAEŞ gibi adlarla ifade edilmeye başlanmıştır. Bu yaklaşımın temel nedeni, terör örgütünün adında yer alan “İslam” kelimesinin kullanılmak istenmemesi olmuştur.

Konu hakkında, iki saptama yapılabilir. Birinci olarak, Türkiye’de yapılan tartışmalar, Türkiye dışında yapılanlardan ve Türkiye’nin dışarıyla yaptıklarından daha fazladır. İkinci olarak ise, dile yapılan müdahaleler, kelimelerle oynamalar, istenilen sonuçları vermemiştir.

Anahtar Kelimeler: Dil, Siyaset, Dış Politika, Türk Dış Politikası, Adlandırma

The Power of the Words: Discourse in Turkish Foreign Policy

Abstract

Language is one of the essential tools in politics. In this context, as for people, the importance of language is very high for states to express themselves politically. The language that states use to carry out their foreign policies has original qualities or at least is believed it should have. For this reason, the language used by the state in its foreign policy is different from the others. If it is not different, it is sometimes differentiated, or new meanings are assigned to the words in line with this purpose. It is a common practice that states produce and implement foreign policy by utilising the language and especially words. However, this can sometimes lead to various problems in foreign policy.

Similar practices and problems exist in Turkish foreign policy as well. *Naming, changing the name, naming it differently, labelling it in a negative manner, pronouncing the name differently, not-to-mention the name* are of the tactics in this regard.

In this study, two main topics on Turkish foreign policy are discussed. The first is the debate in Turkey on the last name of Syrian President "Bashar al-Assad" within the framework of what it is or how to pronounce it. Once the relationship between Turkey and Syria began to deteriorate, "Esed" instead of "Esad" has chosen to be used by some politicians, particularly Recep Tayyip Erdoğan. The second one is the name of the terrorist organisation "ISIS" (Islamic State of Iraq and al-Sham). The terrorist organisation formerly known as ISIS

started to be named "DEAŞ", "DAİŞ", "DAEŞ" by a great number of people, especially Recep Tayyip Erdoğan. The main reason for this is that the word of Islam takes place in the name of this terrorist organisation.

Two inferences can be made on the subject. First, the language debates that took place inside Turkey are more frequent than the debates done between Turkey and its counterparts in the international arena and made by the outside world without Turkey's involvement. Secondly, the interventions in language and playing with words did not give the desired results.

Keywords: Language, Politics, Foreign Policy, Turkish Foreign Policy, Naming

Yazarlık hayatım bana sözcüklerden çekinmeyi öğretti.
En açık gibi görünenleri çoğu zaman en kalleşleridir.

Amin Maalouf, *Ölümcül Kimlikler*

Giriş

Toplumsal hayatın en önemli araçlarından biri dildir. Dil, insanın tüm eylemlerine ses verir, bunu da karmaşık ve incelikli yollarla gerçekleştirir. Uluslararası ilişkilerden özel ilişkilere kadar sosyal etkileşimin pek çok katmanı dil aracılığıyla yürütülür, etkin kılınır ve güçlendirilir (Fischer, 2017). Dil, iletişimin temel unsuru olarak, düşüncelerin aktarılmasını sağlar. Bu nedenle, yöneten yönetilen ilişkisi, yani siyaset açısından da büyük öneme sahiptir.

Dil, meramı anlatan olduğu kadar, niyeti gizleyen de bir araçtır.¹ Hatta daha da ileri noktada, *"bir toplum aynı zamanda dil aracılığıyla gerçekleri karartır, yalan söyler ve aldatır. Bunun toplumun üyelerinin bireysel özgürlükleri açısından son derece korkunç sonuçları olur, bu yüzden demokratik iradelerini gösterme haklarından yoksun kalabilirler. Dilin böylesi kötü bir kullanımı, hastalıklı bir toplumun belirtisidir."* (Fischer, 2017, s. 173).

Dilin bu özellikleri ve işlevleri siyaset açısından da söz konusudur. Görüşleri, düşünceleri, eleştirileri ifade etmek için bir araç olan dili kullanmadan siyaset yapmak ve kitlelerle iletişim kurmak mümkün değildir. Böyle olmakla birlikte, -doğası nedeniyle- sosyal olguların, efradını cami, ağyarını mâni ve dahası herkesin üzerinde mutabık kalacağı bir biçimde tanımlarını yapmak pek mümkün değildir. Bu zorluk, sosyal bilimlerde yaşanan birçok sorunun da nedenidir. Zira özünde ve merkezinde insan olması hasebiyle, sosyal olguların algılanışı ve adlandırılışı büyük oranda özeldir. Bir olgunun nasıl kabul edildiği, doğal olarak ona yönelik tutumun da belirleyicisidir. Bu nedenle, yani sorunlar tam olarak adlandırılmadığı, dolayısıyla tanımlanamadığı için çözümleri de çok kolay olmamaktadır.

En önemli güncel uluslararası sorunlarından biri olan “terör” kavramı, bu konuda çarpıcı ve çok bilinen bir örnektir. Zira terörle mücadelede yetersiz kalınmasının temel nedenlerinden biri, tanımlanması konusunda bile uluslararası bir ortak anlayışın yokluğudur. Zira neyin terör ve kimin “terörist” olduğu konusunda uluslararası bir mutabakat yoktur. Bir taraf için “terörist” olan, diğer taraf açısından “gerilla”, “özgürlük savaşçısı”, “direnişçi”, “mücahit” vs. olabilmektedir. Bu durum, elbette yalnızca bir kelime sorunu değildir; tarafların farklı kelimeleri tercih etmesi, algıdan öte bir kabul meselesi ve bir siyasal tavidir. Bu bağlamda da denilebilir ki, herhangi bir sorunun adını belirlemek başlı başına bir siyasettir.

Sahip olunan beklenti, çıkar, ideoloji, bir durumu tanımlamada, kelimeleri tercih etmede ve adlandırmada önemli belirleyici unsurlardır. Bu bağlamda da, Tanıl Bora'nın (2018: 8-9) ifade ettiği gibi, “*aynı kelime, bir siyasi bildiride farklı, iddianame farklı, medya bülteninde farklı, gündelik kullanımda ayrı bir türlü bükülebilir.*” Dili kullanan da kelimelerini bu çerçevede seçer ve gerekirse de, aka kara, eğriye doğru diyebilir. Söylemin doğru ya da gerçek olması da çoğunlukla önemli değildir. Söylem sahibi, genellikle, söyleminin, kendi beklentisi doğrultusunda etki yaratacağına ve izlediği siyasete katkı sağlayacağına inanır.

Dil, Türkiye siyasetinde kendisine önemli işlevler yüklenen ve işlevselliği yüksek olarak görülen bir araçtır. Bu bağlamda, ulusal düzeydeki siyasette olduğu kadar, Türkiye'nin dış politikasında da dilin bir araç olarak kullanılması ve alınacak sonuçlar için büyük beklentiler içine girilmesi, hemen her dönem görülen bir durumdur.

Bu çalışma, Türk dış politikasında zaman zaman söz konusu olan adlandırmalardan doğan tartışmaları incelemeyi amaçlamaktadır. Çalışmada, sınırlı bir çerçevede, Türkiye’de, kelimeleri bir dış politika aracı olarak kullanmanın, nasıl söz konusu olduğu ve ne kadar işe yaradığı değerlendirilecektir.

1) Türkiye’de Dil ve Siyaset

Bütün Türk tarihi boyunca toplumsal/ulusal birliği sağlayan bir işlev gören dile, devlet yöneticileri, karar yapıcılar ve siyasetçiler tarafından da büyük önem verilmiştir. Bu anlamda, Karamanoğulları Beyliği hükümdarı Karamanoğlu Mehmet Bey, halk arasında konuşulmasına karşın, devlet katında itibar edilmeyen Türkçeyi, 1277’de buyurduğu fermanla resmi devlet dili ilan etmiştir. Benzer şekilde, dil konusunda yüksek duyarlılığı olan Mustafa Kemal Atatürk de, Türkiye Cumhuriyeti’nin kurulmasından sonra, dili ulus inşası sürecinin önemli bir parçası görerek, 1932’de, Türk Dil Kurumu’nu kurmuştur.

Dilin siyaseten kullanımı, bütün Cumhuriyet tarihinde söz konusu olmuştur. Örneğin, daha çok “öz Türkçe” kelimeleri tercih eden ve bunu siyasal kimliğinin bir parçası olarak gören Bülent Ecevit, Türkçeyi en doğru ve düzgün kullanan siyasetçilerden biri olarak tarihe geçmiştir. Buna karşılık, Süleyman Demirel, “halk ağzı” ile konuşmayı yeğlemiştir. Turgut Özal ise, herhalde kendi kişisel

tarihinde etkili olan ABD'nin (Amerika Birleşik Devletleri) dili olduğundan ve -öykünme, özenme, kendini ispatlama, "çağ atlamak", küreselleşme gibi- başka nedenlerle de, konuşmalarında zaman zaman İngilizce kelimeler kullanmıştır.²

Daha güncel olarak, Recep Tayyip Erdoğan'ın da dil ile yakın ilişkisi olduğu ve dile önem verdiği söylenebilir. Öyle ki, Erdoğan'ın siyasal hayatında bir dönüm noktası olan "hapishane deneyimi"ni, bir anlamda dili nedeniyle, sevdiği bir şiiri, hitap ettiği kitleyi etkilemek için okumasından dolayı yaşamıştır. Erdoğan'ın -mecazi değil gerçek anlamda- hatipliği de, dili kullanması konusunda çok önemli ve etkili bir yönüdür. Bunun da ötesinde, "yeni Türkiye"yi savunan Erdoğan, özellikle son yıllarda, bazı kelimeleri, bazı kavramları kendine göre, "yeni" bir içerikle yorumlamakta ya da bazı olguları, durumları "yeni" kelimelerle ifade etmektedir. Erdoğan'ın bu yaklaşımı, yalnızca siyasal konularla sınırlı değildir. Örneğin, sporla ilgili bir kavram olan "arena" kelimesine bile karşı olduğunu ifade etmektedir: "*Arena değil, burası stadyum. Arenalara karşıyım. Arenalarda neler yaptıklarını geçmişte biliyorsunuz değil mi? İnsanları kimlere parçalatırlardı malum. Biz arenalara karşıyız (...) arena isimlerini stadyumlardan kaldıracız.*" (Oktay, 2017).

Türk siyasetinde ve Türk dış politikasında, dile en fazla anlam ve işlev yüklenildiği alanlardan biri adlardır. Özellikle son yıllarda, bu anlamda çeşitli örnekler söz konusudur.

a) Adlandırma

Türkiye'de, özellikle kamusal yapılara ve yerlere ad koyma, dilin siyaseten kullanımı bağlamında önemli bir örnektir. Özellikle son yıllarda, bu konuda ciddi tartışmalar yaşanmaktadır. Tartışma yaşanan bazı adlandırmalarda, esas olarak Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın kişisel ve siyasal tercihleri ve belirleyiciliği söz konusudur. Örneğin İstanbul Boğazı üzerine inşa edilen üçüncü asma köprü'nün adının *Yavuz Sultan Selim Köprüsü* olarak konulması toplumda ciddi tartışmalara yol açmış, tartışmaların boyutu siyasallığı, tarihselliği aşmış, Alevilik-Sünnilik noktasına kadar gitmiştir. Çok daha yakın zamanda ise, 2018'de, İstanbul'da hizmete açılan yeni havalimanının adı da, *Atatürk Havalimanı*'nın adını taşımayacak olması nedeniyle tartışma konusu oluşturmuştur. Adı, bizzat Cumhurbaşkanı Erdoğan tarafından açıklanan *İstanbul Havalimanı*'nın adının ne olması gerektiği, kamuoyunda bir süreliğine de olsa yoğun bir biçimde, "Atatürk taraftarlığı" ve "Atatürk karşıtlığı" düzleminde tartışılmıştır.

Kamusal yapıların ve yerlerin adlandırılması bağlamında, özellikle "şehit" adını yaşatmak, geçmişten beri çok karşılaşılan bir durumdur. 1963 yılında Kıbrıs üzerinde uyarı uçuşu yaparken uçağı düşürülüp şehit olan Pilot Yüzbaşı Cengiz Topel'in adının Türkiye'deki birçok okula ya da caddeye, yine 1974 Kıbrıs Barış Harekâtı sırasında şehit olan askerlerin adlarının, Şehir Hatları vapurları gibi yerlere verilmiş olması, bu anlamda örneklerdir. 1980 sonrasında ise, terörle mücadele sürecinde, Türkiye'nin her yerinde, çok sayıda şehit adı taşıyan kamusal yapıya, tesise rastlamak mümkündür. Bu görüntü, herhalde en fazla da Karadeniz bölgesine

mahsustur. Örneğin, özellikle Rize ve Trabzon'da, şehit adı taşıyan onlarca yaya üst geçidi vardır.

Şehit kişilerin adları dışında, kamusal alanda başka adlandırmalar da söz konusudur ki, bunların, toplumsal hafızayı güçlü kılmaktan öte bir anlam ve amaç taşıdıkları aşikârdır. Örneğin, Kıyı Emniyeti Genel Müdürlüğü'nün İstanbul'da acil durum müdahale gemisi olarak görev yapan deniz vasıtalarından birinin adının 2015 yılı yapımı *Nene Hatun* olması ya da Trabzon'da Gençlik Hizmetleri ve Spor İl Müdürlüğü'ne bağlı olan ve 2011'de Avrupa Gençlik Olimpiyatları ile hizmete giren *Mehmet Akif Ersoy Kapalı Yüzme Havuzu*'nun bu adı taşıması, herhalde “siyaseten” olmaktan başka bir biçimde anlamlandırılmaz. Zira ne Nene Hatun denizle ilgisi olan İstanbullu bir kişidir, ne de Mehmet Akif Ersoy yüzme sporuyla ilgili ve Trabzonludur. Böyle olmakla birlikte, hem Nene Hatun, hem de Mehmet Akif Ersoy adlarının Türkiye'nin genelinde, fakat özellikle de muhafazakâr kesiminde büyük bir karşılığı olduğu da bir gerçektir. Belirleyici olan, herhalde, tercih edilen adın nereye konulduğu değil, o ada duyulan saygıdır.

Bu alakasızlığın dış politikayla ilgili ilginç örnekleri de vardır. Fakat 1970'li ve 1980'li yıllarda Ermeni terör örgütlerinin saldırıları sonucu şehit olan Türk diplomatlarının adlarının bazı okullara verilmesi, bu anlamda alakasız örneklerdir. *Şehit Büyükelçi Galip Balkar Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi* (İstanbul), *Şehit Büyükelçi İsmail Erez Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi*, (İstanbul) *Şehit Büyükelçi Daniş Tunahgil Teknik ve Endüstri Meslek Lisesi* (Ankara) gibi okulların neden bu adları taşıdıkları izaha muhtaçtır. Bu kişiler, ne bu okullardan mezundurlar, ne de bu okulların diploması ile bir ilişkisi vardır.

Siyasal konularda, adlandırma yaparak beklentiye girmek bağlamında dış politika açısından trajikomik bir örnek Ankara'daki *Avrupa Birliği Parkı*'dır. Esenboğa Havalimanı'na çok yakın bir mesafede ve havalimanına geliş yönünde sağ tarafta yer alan söz konusu park, Türkiye'de bu adı taşıyan herhalde tek parktır. Avrupa Birliği'ne, “onun safında” olduğunu belli etmek için bu kadar dolaylı mesaj vermeye çalışmak ve bundan “medet ummak” ise, çok naif ve fakat çok anlamlı değildir.

Özellikle kamusal yapıların ve yerlerin “siyasal” adlandırılması, en yoğun biçimde, 15 Temmuz darbe girişimi sonrasında yaşanmıştır. Bu tarihten sonra, yeni yapılan birçok köprü, viyadük, tünel, semt, park, meydan, cadde ve sokak ile tesis, mekân, okul, üniversite, kışla vs. gibi yerlere, 15 Temmuz'da şehit olanların adları ve “15 Temmuz”, “Milli Egemenlik” gibi adlar verilmiştir.

Bütün bu adlandırmaların, “iç”e olduğu kadar “dış”a hitap ettiği düşünülmektedir. Zira Türkiye'de yaşanan birçok olumsuzluğun, sorunun, krizin, terörün, darbenin ve darbe girişiminin “dış güçler” tarafından tasarlandığı ve desteklendiği, Türkiye'de genel bir kanaattir. Bu olaylarda hayatını kaybedenlerin, şehit olanların “adlarını yaşatmak”, söz konusu dış güçlere karşı bir tepki, bir yanıt olarak görülmektedir.

Dış politika bağlamında, kelimelerin tercih edilmesinde siyasal yaklaşımın önemli örneklerinden biri, son yıllarda, Türkiye dışındaki coğrafyalarda saldırılarda, çatışmalarda ya da savaşlarda ölen “Müslümanlar” için kullanılan ifadelerdeki değişim olmuştur. Başta Filistinli Müslümanlar olmak üzere, dünyanın farklı yerlerinde, teröre maruz kalarak, savaşarak ya da katledilerek hayatını kaybeden Müslümanlar için Türkiye’de artık genel olarak “şehit” kavramı kullanılmaktadır. Daha çok siyasal iktidarın ve o safta yer alanların bir tercihi olarak şehit kelimesinin kullanımı, özellikle Cumhurbaşkanı Erdoğan’dan, onu destekleyen gazetecilere, kamu kuruluşları olan AA (Anadolu Ajansı) ve TRT’den (Türkiye Radyo ve Televizyon Kurumu), “yandaş” medyaya kadar önemli bir yaygınlık kazanmıştır. Bu biçimde şehit kelimesinin kullanılmasının, uluslararası politikada bulunulan safı ifade etmek açısından bilinçli ve siyasal bir tercih olduğu açıktır. Bu yaklaşım, mevcut siyasal iktidarın dış politika anlayışıyla da tutarlıdır.

b) Ad Değiştirme

Türk dış politikasında ad değiştirme konusunda belki de en ironik ve en çarpıcı örnek, “Rus Salatası”nın “Amerikan Salatası” haline getirilmesi olmuştur. Türkiye’de, aslında 19. yüzyıldan itibaren bilinen “Rus Salatası”, 1917’deki Ekim Devrimi’nden sonra İstanbul’a göç eden Beyaz Ruslar’ın açtığı lokantalarla yaygınlaşmış, yıllar boyunca da bu adla adlandırılmıştı. İkinci Dünya Savaşı sonrasında ise, Rus Salatası’na Amerikan Salatası denilmeye başlanmış ve bu adlandırma Soğuk Savaş boyunca sürmüştür. Bu ad değişikliği, yasal bir düzenlemeyle değil, fakat siyasal bir iklimde kendiliğinden söz konusu olmuştur. Bir kaynağa (Şahin, 2015) göre, bu değişiklik, Amerikan savaş gemisi *Missouri*’nin, 1946 yılında İstanbul’a gelişiyle gerçekleşmiştir. 1944 yılında, Amerika Birleşik Devletleri’nde, görevi sırasında vefat eden ve fakat savaş nedeniyle Türkiye’ye getirilemeyen Türkiye’nin Washington Büyükelçisi Münir Ertegün’ün cenazesinin getirilmesi, ancak 5 Nisan 1946’da mümkün olabilmiş ve bu olay, Türk-Amerikan ilişkilerinde bir milat kabul edilmiştir. Büyük bir törenle karşılanan *Missouri*’nin mürettebatı olan Amerikan askerleri, İstanbul’da da abartılı bir biçimde ilgi görmüşlerdir. Orhan Karaveli, Rus Salatası’nın Amerikan Salatası’na nasıl dönüştüğünü şöyle anlatmıştır: “Coni’leri rahatlatmak için de İstanbul bir güzel süslenmiş, allanıp pullanmıştı. Galatasaray Lisesi’nin karşısındaki ünlü Levent büfesi girişindeki camlara yapıştırılan ‘Rus salatası 25 kuruş’ gibi yazılar bir gecede sökülüp yerlerine cafcıflı bir pano asıldı: ‘Amerik Salat 35 kuruş’. Büfeyi işleten Rum yaşlı Niko Efendiye ‘Amerik Salat da neyin nesi’ diye sorduğumda, Niko Efendi: ‘Rus salatası artık öldü. Bundan sonra yaşasın ‘Ameriksalat!’ diye sırtmıştı. O gün, çevredeki -istisnasız- bütün birahaneler, büfeler, lokantalar, -aralarında anlaşmışçasına- Niko Efendi’nin Levent’ini taklit ettiler. Kırk yıllık Rus salatası önce İstiklal caddesinde ‘Amerikan salatası’ oldu çıktı. Sonra da bütün Türkiye’de...” (Şahin, 2015). Bu nedenle, bu tarihten Soğuk Savaş bitene kadar, Rus Salatası, Amerikan Salatası adını taşıdı. Zira Rus

kelimesi, Sovyetler Birliği'ni, dolayısıyla da komünizmi çağrıştırmaktaydı. Bu da, Batı Bloku / NATO üyesi olan ve komünizmin “suç” kabul edildiği Türkiye’de hoş karşılanmıyordu ve insanlar Rus salatası adını kullanmaktan kaçınıyorlardı. Fakat Murat Belge'nin (2012: 209) ifadesiyle “*günümüzde ‘Amerikan’ değil de ‘Rus salatası’ diyene 142’den dava açılmıyor artık.*”

Türkiye’de, dile zaman zaman çok önemli siyasal sorunları çözüme işlevi de yüklenmektedir. Resmi olarak ad değiştirme, bu amaçla başvurulan bir araç olarak görülmektedir. Bu anlamda bir örnek, yakın zamanda, “açılım süreci”nde bazı yerleşim yerlerinin adlarının -başta Kürtçe olmak üzere- eski yer adlarıyla değiştirilmesi olmuştur. Doğu ve Güneydoğu Anadolu’da bazı yerlerin adlarının özellikle Kürtçe olan eski adlarıyla değiştirilmesi, “Kürt sorunu”nun çözümü açısından açılım sürecinde bir yöntem olarak görülmüştür. Örneğin, 8 Ağustos 2009’da, Cumhurbaşkanı Abdullah Gül, Bitlis’in Güroymak ilçesinde halka hitap ederken, buranın eski (Kürtçe/Ermenice) adı olan *Norşin* kelimesini kullanmıştır (Çiriş, 2009). 12 Ağustos 2009’da da, Başbakan Recep Tayyip Erdoğan, doğum yeri olan Rize’nin Güneysu kasabasının eski adına atıfla “*Potamyah’ıuz ezelden*” demiştir. Ancak, çok sınırlı kalan ve devamı gelmeyen bu uygulama, yani mevcut adları eski adlarla değiştirme politikası, başarılı olamamıştır.

Ad değiştirme konusunda, bazen “tarihi unutturmama” anlayışıyla hareket edilmesi söz konusudur. Bu anlamdaki örneklerden biri, 15 Temmuz darbe girişiminin başlatıldığı ve başarısızlığa uğratıldığı yerlerden biri olan Boğaziçi Köprüsü’nün adının *15 Temmuz Şehitler Köprüsü* olarak değiştirilmesidir.³ Aynı bağlamda bir başka örnek ise, Niğde Üniversitesi’nin adının *Ömer Halisdemir Üniversitesi* olarak değiştirilmesi olmuştur.⁴

Daha küçük çapta ve daha kolay olarak gerçekleştirilen ad değiştirme örnekleri de vardır. Fakat bunlara, çok önemli mesajlar yüklenmeleri söz konusudur. Zira doğrudan dış politikayla ilgilidirler. Bu anlamda, özellikle cadde, sokak, meydan adlarının değiştirilmesi zaman zaman rastlanılan bir durumdur. Örneğin, 2017 yılında, Birleşik Arap Emirlikleri Dışişleri Bakanı’nın, “Medîne Müdâfîi” Fahreddin Paşa⁵ (1868-1948) hakkındaki hakaretimiz ve tarihsel gerçeklere aykırı bir açıklaması nedeniyle yaşanan kriz sonrasında, bu ülkenin Ankara’daki büyükelçiliğinin yer aldığı sokağın adı *Fahreddin Paşa Sokağı* olarak değiştirilmiştir. Yine, Türk Silahlı Kuvvetleri’nin 2018’deki Zeytin Dalı Harekâtı sürecinde ABD ile yaşanan kriz sonrasında, Ankara’daki ABD Büyükelçiliği’nin bulunduğu sokağın adı *Zeytin Dalı Sokağı* olarak değiştirilmiştir.⁶

c) Farklı Adlandırma

Bazen aynı şeyin farklı adlandırılması da bir siyasal yaklaşım ya da yöntem olabilir. Bu, bir dış politika olarak bile gerçekleştirilebilir. Mevcut ad yerine yeni bir ad öne sürüldüğü zaman, orijinal ad sahibi ile yeni ad sahibi karşı karşıya gelebilirler. Geçmişte olmayan, fakat yaratılan yeni ad, tarihsel olarak orijinal adın sahibini rahatsız edebilir. Yeni adın bazen tarihsel, kültürel, toplumsal kökenleri

olduğu iddia edilse de, bazen de bilinçli bir biçimde, siyasal ve stratejik olarak kurgulandığı, tasarlandığı, yaratıldığı -hatta bazen deyim yerindeyse “uydurulduğu”- bir gerçektir.

Bu konuda önemli bir örnek, Türkiye'nin uzun zamandır yaşadığı bir sorun olarak, Osmanlı Devleti'nin, 1915'de, tebaası olan Ermenilere yönelik aldığı “tehcir” kararıyla yaşananların adlandırılmasına ilişkindir. Yıllardır var olan ve hala önemli bir sorun oluşturan bu konuda, Türkiye, özellikle uluslararası ortamdan kendisine yöneltilen “soykırım” (*genocide*) suçlamasını ve bu kavramın tanımına girebilecek herhangi bir uygulama yaptığını kabul etmediği için, doğal olarak bu terimi kullanmamakta ve kullanılmasına da tepki göstermektedir. Bu nedenle, Türkiye'de, resmi ve genel olarak, soykırım terimini reddeder ve küçümser biçimde, “sözde soykırım”, “sözde Ermeni soykırımı” ve “asılsız soykırım iddiaları” ifadeleri kullanılmaktadır. Öte yandan, son yıllarda düzeyi düşse de, Türkiye, yıllardır, 1915 olaylarının yıldönümü olan her 24 Nisan'da, ABD Başkanlarının konuya ilişkin yapacağı açıklamaya odaklanmıştır. Bugüne kadar hiçbir ABD Başkanı'nun bu kelimeyi telaffuz etmemiş olmasına karşın, bu, konunun özünü çok da değiştirmeyen bir durumdur. Örneğin, en son ABD Başkanı Donald Trump, -daha önceki bazı başkanların da yaptığı gibi- 24 Nisan 2018'de yayınladığı mesajda, soykırım ya da “Ermeni soykırımı” ifadesini kullanmamış, fakat Ermenice “Büyük Felâket” anlamına gelen “Meds Yeghern” demiştir. Trump'ın mesajı şöyledir: “*Bugün, 20. Yüzyılın en korkunç kitlesel mezalimlerinden biri olan Meds Yeghern (Büyük Felaket) sırasında Osmanlı İmparatorluğu'nun son yıllarında yerlerinden edilen, katledilen ya da ölüme yürüyen yarım milyon Ermeni'yi anıyoruz. 1915 korkunç olaylarını anarken hayatını kaybedenlerin ve acı çekenlerin yasını tutmaktayız*” (U.S. Embassy and Consultates in Turkey, 2018).⁷ Başkan Trump'ın, Türkiye'nin tepki gösterdiği bir uluslararası hukuk kavramını kullanmazken, Ermeni ulusal kültürüne ait adlandırmayı kullanması, belki de bu yönde bir beklenti içinde olan Ermenilere daha fazla hitap eden bir tercihtir.

Aynı bağlamda bir örnek de, devlet, PKK mensupları için “terörist” ifadesini kullanırken, örgüt mensuplarının kendilerini “gerilla” olarak tanımlamalarıdır. Ulusal medyanın küçük de olsa bir bölümünün ve uluslararası medyanın ise büyük bir bölümünün bu kelimeyi kullanması, doğal olarak devlet açısından sorun yaratmaktadır. Zira teröriste gerilla demek, devlet tarafından, ona meşruiyet sağlayıcı bir yaklaşım olarak değerlendirilmektedir.

İç politikada yaşanan bir tartışma olmasına karşın, aslında bir dış politika konusu olan *Ayn el Arab - Kobani* tartışması da, bu anlamda ve yakın zamana ilişkin ilginç bir örnek oluşturmaktadır. Tartışmalı bir kaynağa göre, Kobani adı, -1911 yılında Bağdat Demir Yolu'nu yapan Deutsche Bank şirketine gönderme yapılarak- İngilizce *company* (şirket) sözcüğünden gelmektedir. Oysaki Osmanlı Devleti, 170 köyü kapsayan bölgeye *Arappınar* adını vermiştir. Suriye Hükümeti, 1980'lerde Araplaştırma politikaları gereğince Türkçe (Osmanlıca) olan Arappınar adını değiştirerek Ayn-el Arab adını

vermiştir. Ayn el-Arap'ı, 19 Temmuz 2012'de, Suriye'nin kuzeyinin bir bölümünü kontrolü altında tutan YPG ele geçirmiş ve resmi adını Kobani (Kobanê) olarak değiştirmiştir (Wikipedia, t.y.). Konunun ilginç yönü ise, Türkiye sınırları dışındaki bir yer adı için Türkiye içinde tartışma yapılmasıdır. Bu anlamda, örneğin, Kobani'deki gelişmelerle ilgili olarak basın toplantısı düzenleyen AK Parti Genel Başkan Yardımcısı Beşir Atalay, "Kürtler'in damarına basmakla" itham edilmiştir: "*Basın toplantısında Kobani için 'Oranın adı Kobani değil Ayn el Arab'tır' diyen Beşir Atalay, yeni bir tartışma başlattı. Kürt asıllı olan Beşir Atalay'a, Kobani yerine Ayn al Arab dediği için tepki yağdı.*" (İnternethaber.com, 2014).⁸ Soner Yalçın'a (2014) göre de -kendisinin kullandığı biçimiyle- "Kobane" adında bir şehir yoktur.

Fakat aynı dönemde, Cumhurbaşkanı Erdoğan, söz konusu bölgeye Peşmerge kuvvetleri gönderme teklifini, ABD Başkanı Barack Obama'ya ilk olarak kendisinin ilettiğini söylerken, Kobani kelimesini kullanmıştır (BBC, 2014). Yine Cumhurbaşkanı Erdoğan, "Ayn el-Arab veya Kobani denilen alan PYD-YPG teröristlerinin kontrolü altındadır. Adından da anlaşılacağı gibi, Ayn el-Arap bir Kürt bölgesi değildir. Aslında, Ayn el-Arab, 'Arapların gözüdür', yani Araplar aslında bu anlaşmanın sahipleridir (Khalidi, 2018) demıştır. Cumhurbaşkanı Erdoğan, 2019 yılının başında da, "*Türkiye Kürt kardeşlerimizin de devletidir, onun için biz Kobani'ye kapılarımızı açtık*" diyerek yine Kobani kelimesini kullanmıştır (Sözcü, 2019).

Benzer biçimde, son yıllarda *Kamışlı/Rojova* tartışması da yaşanmıştır. Genel olarak Türkiye'nin resmi söyleminde Kamışlı kullanılırken, yine genel olarak Türkiye'dekiler de dahil "Kürtler" Rojova demeyi tercih etmektedirler. Ancak ilginç bir biçimde, "Kürtler" adına mücadele ettiğini iddia eden terör örgütü PKK safından bu kullanıma tepki gelmiştir. Terör örgütü PKK'nın bir kolu/versiyonu olan KCK'nın sözde yürütme kurulu üyesi Rıza Altun, Kuzey Suriye Rojava Federal Sistemi ismini doğru bulmadıklarını, Rojava kelimesinin bu isimden kaldırılması gerektiğini söylemiştir. Rojava teriminin Kürtlere ait ulusal bir terim olduğunu ve KCK olarak kendilerinin ulusallık barındıran her türlü sisteme karşı olduklarını vurgulayan Altun, Qamişlo'da (Kamışlı) sadece Kürtlerin değil, Arap, Süryani, Ermeni, Çerkez, Türkmen ve diğer bileşenlerin de bulunduğunu, bu nedenle de Kamışlı'nın bir Kürt şehri olmadığını söylemiştir. Altun, bu nedenle kendilerinin ulusal bir hâkimiyeti veya etnik bir gruba ait olmayı anlatan terim yerine Rojava'yı kullandıklarını ve alternatif bir çözüm olarak her bileşenin kendisini ifade edebileceği kanton yapılanmasını tesis ettiklerine dikkat çekmiştir. Altun, Rojava teriminin varlığını ve bu vizyonun bu şekilde empoze edilmesini, Rojava'nın Suriye'nin birliği ve bütünlüğü içinde bir noktaya tekabül ettiği için eleştirdiklerini vurgulayarak, Federal Rojava'nın da doğru olmadığını ve PKK olarak Kuzey Suriye'de oluşturulacak Federal Sistem için "Kuzey Suriye" terimini istediklerini söylemiştir (Gazete Manifesto, 2016).

d) Olumsuz Adlandırma

Özellikle sahip olunamamış ya da sahipken kaybedilmiş coğrafyaları adlandırmada, olumsuz çağrışımlar yapan kelimeler kullanmak, belki toplumsal belleğin bir refleksi; ancak kimi zaman da bir devlet politikasıdır. Böylesi bir yaklaşımın yansıması mıdır bilinmez; fakat örneğin, Ege Denizi'ndeki Yunan adalarına Türkçe verilmiş adların çoğu, kulağa hiç de hoş gelmeyen, küçümseyici niteliktedirler. Bu anlamda, bazı Yunan adalarının Yunanca ve Türkçe adları şöyledir: *Sidhoritis / Köpek Adası, Ammuoliani / Tavuk Adası, Yiouro / İblislik Adası, Pelegos / Keçi Adası, Pipeti / Hırsız Adası, Yioura ve Piperi / İblisler Adası, Pondikonj / Sıçancık Adası, Monglia ve Strongoli / Eşek Adaları, Sanopoula / Ayı Adası, Lipso / Eşekler Adası, Trambeta / Harami Adaları* (Bölükbaşı, 2011: 145). Bu konuda, “milliyetçi” kimliğiyle tanınan siyasetçi ve emekli büyükelçi Deniz Bölükbaşı'nın (2011: 145) Yunan adalarının - Yunanca- adlarının daha latif, daha romantik ve melodik olduğunu ifade etmesi ise ilginçtir. Yunan adaları, Türkçede hoş olmayan biçimde adlandırılırken, yine Ege Denizi'nde bulunan Türk egemenliğindeki iki büyük ada ise, *Bozcaada* ve *Gökçeada* gibi kulağa hoş gelen adlar taşımaktadır.

e) Adı Farklı Telaffuz Etmek

Adlandırma konusunda ortaya çıkan sorunların nedenlerinden biri, aynı kelimeyi farklı telaffuz etmektir. Telaffuz kadar küçük bir ayrıntı, bazen çok büyük tartışmalara neden olabilmektedir. Fakat farklı telaffuzun, aslında bilinçli bir tavır, hatta bir “politika” olarak üretilmesi de söz konusudur. Öyle ki, kelimelerin farklı telaffuz edilmesinin, bir süre sonra farklı bir algılama doğuracağına inanılmaktadır. Ancak, böyle bir beklentinin ne derecede gerçekleşeceği tartışmalı olduğu gibi, ölçülmesi de çok zordur.

Bu konuda, Türk siyasetindeki örnekler az değildir. Yakın döneme ait çarpıcı bir örnek, AK Parti'ye (Adalet ve Kalkınma Partisi) ilişkindir.⁹ Genel olarak partinin mensupları, seçmenleri, ona destek verenler, sempatiyle bakanlar, parti için “AK Parti” deyimini kullanırlarken, buna karşılık, bu safta olmayanların önemli bir kısmı “AKP” ya da “Adalet ve Kalkınma Partisi” demeyi tercih etmektedirler. Yine aynı bağlamda, CHP (Cumhuriyet Halk Partisi) mensubu ve taraftarı olanlar ya da partiye yakın duranlar, partinin kısaltması olan CHP'yi “cehepe” olarak telaffuz ederlerken, özellikle Ak Partililerin başta Erdoğan olmak üzere en azından bir kısmının “cehape” biçiminde telaffuzu söz konusudur ki, bu, hakaretimiz olarak değerlendirilmektedir.

Terör örgütü PKK'nın¹⁰ telaffuzu da, bu anlamdaki en önemli tartışmalardan biri olmuştur. Özellikle resmi ağız, yani devlet/hükümet ile devletten yana olanlar, kısaltmayı “pekaka”, buna karşılık, genel olarak terör örgütü mensupları ve sempatanları ise “pekeke” olarak telaffuz etmektedir ve bu biçimdeki kullanımlara bazen cezai yaptırımlar uygulanması söz konusudur. Örneğin, bu biçimde bir kullanım söz konusu olduğu için, İstanbul 12. Ağır Ceza Mahkemesi, 1 ve 2 Haziran 2009 tarihli nüshalarında PKK örgütünün

propagandasının yapıldığı iddiasıyla *Günlük* gazetesinin yayınının iki ay süreyle durdurulmasına karar vermiştir (Önderoğlu, 2009). Bununla birlikte, konuya ilişkin tartışma yıllardır sürmektedir.¹¹ Bu konuda, TDK, 2004 yılında, PKK kısaltmasının “pekaka” değil, “pekeke” biçiminde okunması gerektiğini açıklamışsa da, bu çok dikkate alınmamıştır (Hürriyet, 2004).

f) Adını Anmamak

Bir tavır olarak muhatabın adını hiç anmamanın, kişisel ve toplumsal ilişkilerde olduğu gibi, bazen diplomaside de geçerli olabileceği düşünülmektedir. Bu, çok sık olmasa da, muhatabı kale almamayı ifade eden, onu küçümseyici bir davranıştır.

Türkiye Cumhuriyeti Dışişleri Bakanlığı da bazen bu biçimde hareket etmektedir. Örneğin, Dışişleri Bakanlığı, zaman zaman Suriye'deki siyasal liderin ya da iktidar partisinin adını söylemekten imtina etmekte ve “rejim” kelimesini kullanmaktadır.

Dışişleri Bakanlığı'nın 25 Eylül 2016 ve 233 numaralı güncel açıklaması buna bir örnektir: “*Suriye’de rejim ile destekçilerinin son birkaç günde Halep ve çevresinde yoğunlaştırdığı ve üç yüzden fazla sivilin ölümüyle, yüzlerce insanın yaralanmasına yol açtığı hava saldırılarını şiddetle kınıyoruz. Rejim bu saldırılarla kendi halkını acımasızca katletmekte, (...) bu saldırılar, rejimin ve destekçilerinin Suriye’de siyasi bir çözüme niyetleri olmadığını bir kere daha göstermiştir. (...)*” (Milliyet, 2016).

Ancak, süreç içerisinde Türkiye'nin, Suriye dış politikasının farklılaşmasına paralel olarak, Suriye'nin adını zikretmesi de farklılık göstermiştir. Türkiye, rejim diyerek adını bile anmadığı devleti, daha sonra “Suriye Arap Cumhuriyeti” olarak, hem de “demokratik” ve “seküler” sıfatlarıyla çok pozitif bir biçimde tanımlamıştır. 20 Aralık 2016'da, Rusya'nın başkenti Moskova'da, Rusya Dışişleri Bakanı Sergey Lavrov, Türkiye Dışişleri Bakanı Mevlüt Çavuşoğlu ve İran Dışişleri Bakanı Muhammed Cevad Zarif'in, aralarında gerçekleşen görüşmenin ardından ortak bir bildiri üzerinde anlaştıkları açıklanmıştır. Bildirinin birinci maddesinde “*İran, Rusya ve Türkiye, içerisinde pek çok etnik grubu barındıran, çok mezhepli, demokratik ve seküler bir devlet olarak Suriye Arap Cumhuriyeti'nin egemenliğini, bağımsızlığını, birliğini ve toprak bütünlüğünü tamamen destekliyor*” (Sputnik, 2016) ifadesi yer almıştır.

Yine Dışişleri Bakanlığı'nın internet sayfasında yer alan Suriye'nin ülke künyesinde, devlet başkanı, başbakan ve dışişleri bakanının adlarının önünde, başka hiçbir ülke için olmadığı biçimde, “Rejim Devlet Başkanı”, “Rejim Başbakanı” ve “Rejim Dışişleri Bakanı” sıfatları olarak ifade edilmiştir.¹² Bununla birlikte, Dışişleri Bakanlığı, Esad için, “Devlet Başkanı” yerine “Cumhurbaşkanı” ifadesini de kullanmaktadır (Dışişleri Bakanlığı, 2019g).

Katar ülke künyesinde ise “Devlet Başkanı Emir Şeyh Tamim bin Hamad El Sani, Başbakan Şeyh Abdullah bin Nasır bin Halife El Sani, Dışişleri Bakanı ve Başbakan Yardımcısı Şeyh Muhammed bin Abdurrahman bin Casim El Sani” (Dışişleri Bakanlığı, 2019e) ifadeleri

kullanılmıştır. Buna karşılık Mısır ülke künyesinde bu mevkiler için ne unvan, ne de ad kullanılmıştır (Dışişleri Bakanlığı, 2019f). Bu ülkelerden Katar'ın Türkiye ile ilişkisi güncel olarak en iyi ülke, Suriye'nin ise en kötü ülke olduğu dikkate alınacak olursa, Dışişleri Bakanlığının tavrı, bir derece de olsa "anlamlı" bulunabilir.

2) İki Örnek

Konuya ilişkin olarak, iç siyasette olduğu gibi Türk dış politikasında da tartışılan birçok örnek vardır. Bunlar arasında, Suriye krizi ya da Türkiye Cumhuriyeti Dışişleri Bakanlığının (Dışişleri Bakanlığı, 2019d) ifadesiyle "Suriye'nin içinde bulunduğu ihtilaf"¹³ sürecinde ortaya çıkmış olan iki durum, çarpıcı örneklerdir. Bunlardan birincisi, Suriye Devlet Başkanının soyadına ilişkin tartışma, ikincisi ise, terör örgütü "İŞİD" hakkındadır.

a) Suriye Devlet Başkanı Kim?

Adlandırmanın ya da bir kelimenin telaffuzunun, bir siyasal tartışmaya neden olması çok kolay görülemeyecek bir durum olmasına karşın, bu konuda, Türk dış politikasında bazı örnekler vardır. Türkiye'de, son yıllarda Suriye devlet başkanının soyadının telaffuzu konusundaki tartışmalar, tek bir harfin farklı ifade edilmesinin nelere kadar olduğunu göstermesi bakımından ilginç bir örnektir. Ancak burada daha ilginç olan, tartışmaların, dış politika alanına ilişkin olmasına karşın Türkiye'de yaşanmasıdır.

Söz konusu tartışmalar, Türkiye ile Suriye arasındaki ilişkiler bozulduktan sonra Suriye devlet başkanının soyadının, başbakanlığı döneminden başlayarak Cumhurbaşkanı Erdoğan tarafından, 2012'den sonra "Esed" olarak telaffuz edilmesiyle başlamıştır. Daha sonra, başbakanlar, bakanlar, iktidar partisi milletvekilleri, devlet kurumları, iktidara yakın bazı çevreler ve TRT, AA (Anadolu Ajansı) gibi devlet/resmi medya kurumları ile muhalefet tarafından "yandaş" olarak adlandırılan özel medya kuruluşları da, kelimeyi aynı biçimde telaffuz etmeye başlamışlardır. Oysaki Türkiye ile bu ülke arasındaki ilişkiler iyiyken, aynı kişinin adı soyadı "Esad" olarak telaffuz edilmekteydi. Dahası bu, söz konusu kişinin babası ve selefi olan Hafız Esad için de geçerliydi.

"Esad" yerine "Esed" denilmesi, basit bir telaffuz farklılığı gibi görünmekle birlikte, bu tavrın bir algı değişikliği yaratma amacı taşıdığı da açıktır. Nitekim Suriye ile ilişkilerin iyi olduğu zamanlar kendisine "Esad" olarak hitap edilen Suriye devlet başkanının soyadının, ilişkiler bozulunca "Esed" olarak telaffuz edilmesi, onu küçümseyen ve tanımazlıktan gelen bir tavrın ifadesi olarak değerlendirilmesi söz konusu olmuştur. Bu anlamda, CHP Genel Başkan Yardımcısı ve Yalova Milletvekili Muharrem İnce, Başbakan Erdoğan'ın "Esed" kelimesini kullanmasını ilk andan itibaren eleştirmiştir: "(...) *Beşir Esad yok. Esed var. Neden Esed biliyor musunuz? Çünkü 'dostum Esad' diyordu. Schengen değil Şamgen diyordu. Ortak bakanlar kurulu yapıyordu. Bir anda dostu,*

düşmanı oldu. Şimdi Esad dese dostuydu. TRT bile, o yalaka TRT bile artık Esed diyor.” (“CHP’li İnce, çok sert”)

İnce, konuyla ilgili eleştirilerini daha da ileri taşıyarak, TBMM’de, Başbakan Yardımcısı Bülent Arınç’ın yanıtlanması istemiyle soru önergesi vermiştir. Önergedeki “*Hükümetin dili değişince TRT’nin dili de mi değişmektedir? Neden ve hangi tarihten sonra Suriye Devlet Başkanı Esad’a ‘Esed’ denilmeye başlanmıştır?*” sorularına Arınç, TRT Genel Müdürü İbrahim Şahin’den aldığı bilgiyle yanıt vermiştir. Arınç, Esed isminin “aslan”, Esad isminin ise “bahtiyar”, “en mutlu” anlamlarına geldiğini ifade ederek, “*Esed kelimesinin herhangi bir olumsuz veya aşağılayıcı bir anlamı yoktur*” demiştir. Arınç, Şahin’in kendisine şu bilgiyi verdiğini aktarmıştır: “*Medyada değişik şekillerde yazılan ve okunan bu kelime için Anadolu Ajansı tarafından Türk Dil Kurumu’na başvurulmuş. TDK’ca Suriye Devlet Başkanı’nun adının Beşşar Esed olarak kullanılması gerektiği kararlaştırıldığından, TRT Haber bültenlerinde 3 yıldır Beşşar Esed kullanılmaktadır.*” (El, 2012).

Aynı konuda bir başka eleştiri de CHP Genel Başkan Yardımcısı Erdoğan Toprak’tan gelmiştir. Toprak, AK Parti’nin yakında Suriye Devlet Başkanı Beşşar Esad’la “barışmak” için birtakım adımlar atacağı iddiasında bulunarak, “*Suriye politikası fiyaskoyla sonuçlanmıştır. AKP yakında bir gecede düşman ilan ettiği Esad’la barışmak için birtakım adımlar atacaktır. Birkaç ay içinde ‘Esed’ yeniden ‘Esad’ olacak*” (Oda TV, 2013) demiştir.

Tartışmanın büyümesiyle, dil uzmanları da konuya müdahil olmuşlardır. Bu bağlamda AA, basın yayın organlarında farklı biçimlerde kullanılan yabancı özel adların yazılışında **birliktelik** sağlamak için TDK (Türk Dil Kurumu) ile ortak çalışma gerçekleştirmiştir. TDK, çalışma kapsamında bazı yabancı özel adların yazılışlarını tespit ederek, resmi bir yazıyla AA’ya göndermiştir. Bu çerçevede, TDK uzmanları, basın yayın organlarında “Esat”, “Esad”, “Eset”, “Esed” gibi farklı biçimlerde yazılan ve adının yazımı üzerinde mutabakata varılamayan Suriye devlet başkanının adının “Beşşar Esed” olarak kullanılması gerektiğine karar vermiştir (Gazeteciler.com, 2012). Ancak bu, bağlayıcı olmamıştır. Örneğin, Ocak 2018 ve Ocak 2019 itibarıyla, Dışişleri Bakanlığı, internet sayfasında halen Esed ifadesi de kullanılmakla birlikte daha çok “Beşşar Esad” kelimesi kullanılmaktadır.¹⁴

Bu yönde bir eleştiri, Başbakan Ahmet Davutoğlu için de söz konusu olmuştur: “*Erdoğan bir zamanlar aile dostu olduğu Suriye Devlet Başkanı Beşşar Esad ile de ilişkisini koparma kararı verdikten sonra Esed demeye başlamıştı. Erdoğan’ın bu tutumu hem hükümet organları hem de bakanlar tarafından benimsenmişti. Ancak Erdoğan’ın bu sözlerine karşın Davutoğlu, Esad’a Esed demekte hep zorlandı. Birçok konuşmasına ‘Esed’ diyerek başlayan Davutoğlu, hep ‘Esad’ diyerek bitiriyor.*” (Güvenç, 2015).

Esad yerine Esed demek, yalnızca Erdoğan ya da hükümet yanlısı olanların tercihi değildir. Örneğin AK Parti’ye muhalif olduğu söylenebilecek bir isim olan Aydın Engin de, olayın, dili doğru

kullanma sınırlarının dışına çıktığını ve bir ideolojik tartışmanın, saflaşmanın konusu haline geldiğini söyleyerek, doğru kelimenin Esed olduğunu savunmaktadır: *“Hafız Esed Suriye’nin batısında Akdeniz kıyısına yakın Kardahan bölgesinde yerleşik Esed aşiretinden. Esed Arapça ‘arşlan’ demek. (...) Esad (Türkçede Esat olmuş) ise yine Arapça bir sözcük. Sa’d kökünden geliyor. ‘Çok uğurlu, çok hayırlı, en mutlu’ demek. Sıfat olarak kullanılıncsa ‘Mutluluk getiren’ anlamına geliyor”* (Engin, 2012). Bununla birlikte Engin, üç yıl sonra, *“(...) bana, sosyal medyadan sağanak gibi eleştiri ve küfür yağdı. (...) hemen pes ettim ve ‘Esed’e Esad demeye’ başladım”* diyerek, tercihini değiştirdiğini de ifade etmiştir (Engin, 2015).

Bu tartışmalar bir süre sonra hararetini yitirmiş, fakat birkaç yıl sonra, Suriye konusunda, Türkiye ile Rusya arasında nispeten uzlaşmanın yaşandığı süreçte, yeniden yaşanmaya başlamıştır. 2017 yılında, tartışmaya katılanlardan birisi olan Taha Kılınç (2017), tartışmaları eleştirirken, aynı zamanda, *-kendine göre- durumu da açıklamıştır:*

“Suriye’deki çatışmaların başlangıcından beri, hükümet karşıtı belli çevrelerde ısrarla dile getirilen bir tez var: ‘Bunlar önceleri Esad’a Esad diyorlardı, sonra araları bozulunca Esed demeye başladılar!’ Bu mantığa göre, ‘Esed’ kelimesi bir şifre; Suriye’yle Arap Baharı öncesinde geliştirilen sıcak ilişkiler sırasında ‘Beşar Esad’ denilen kişiye, sonrasında kasten ‘Beşşar Esed’ denilmeye başlandı. Aynı kafa, ‘Esed’ ifadesini kullanan herkesi ‘Suriye’yi karıştırmak için yabancı güçlerle iş tutan, Suriye’nin istikrarını bozan, teröristleri destekleyen tipler’ olarak yaftalıyor üstelik. Böylece ‘Esed’ diyenler bir kampa, ‘Esad’ diyenler diğer kampa ayrılıyor. Dayatılan anlayış ve algılama bu. Sanki ‘Esed’ kelimesi, küfür ve hakaret içeriyormuş da, Esad’ı Esed yapınca muhataba laf ediliyormuş gibi.”

Kılınç (2017), durumu *“Türkiye’de bazı meselelerin nasıl cehaletle ve bağnazlıkla tartışılıp ele alındığını, hatalı ve saplantılı yorumların nasıl yıllar boyu sürdürüldüğünü, ufak ayrıntılardan hiç kastedilmeyen manaların çıkarılarak bunların nasıl ideolojik kavga nesnesi haline getirildiğini gösteren çok sayıda örnekten biri”* olarak tanımlayarak, Türkiye’nin, *“bir kişinin isminin doğru yazma çabasının bile böylesine saçma tartışmalara yol açabildiği ilginç bir ülke”* (Kılınç, 2017) olduğunu ifade etmiştir.

Kılınç (2017), Arapça aslı Esed olan kelimenin, 1970’lerde İngilizce ve Fransızca kaynaklar üzerinden Türkçeye Esad olarak geçtiğini belirterek, Batılıların “Assad” olarak telaffuz ettiği kelimenin, Arapça bilmeyen Türk diplomatları, medya organları ve akademisyenleri tarafından da Esad olarak kullanıldığını ve öyle yerleştiğini iddia etmiştir. Kılınç (2017), 2000’lerin başından itibaren Türkiye’nin Arap dünyasına daha fazla ilgi göstermesi ve Türk medyasında Arapça bilen gazetecilerin görev almaya başlamasıyla da,

bazı Arapça kelimelerin de doğru yazılmaya başlandığını, Esed'in de bu kelimelerden biri olduğunu söylemiştir. 2006 yılı basımı olan ve birkaç yıllık Suriye izlenimlerini içeren *Şam Kitabı*'nın girişinde, kelimenin doğru yazılışını ve gerekçesini anlattığını belirten Kılınc (2017), kitapta da hep Esed dediğini ifade etmiştir.

Reha Muhtar (2015), konuya benzeyen başka durumları da örneklendirerek, tartışmalı kelimeler hakkında, baştan nasıl alıştıysa, o biçimde kullandığını söylemektedir:

“Pe-Ka-Ka diye başladığıma göre, örgüte ne anlam yüklersem yükleyeyim Pe-Ka-Ka demekten vazgeçmezdim... (...) hep Esad dediğim gibi... Eskiden Esed dediğini hiç duymamıştım; dolayısıyla hiç Esed demedim... Niye Esed deniyor; bunu da bilmek ve öğrenmek istemedim... Esad demem; Hafız Esad'ı sempatik görmem ve “desteklemem” anlamına gelmiyor... (...) Türkiye’de AKP’ye “uzlaş” mesajı ulaştırmak isteyenler, AKP demeyi bırakıp AK-Parti ifadesini kullanmaya başlıyorlar... (...) Ben AKP kelimesini AKP’ye özellikle bir düşmanlık olsun diye kullanmıyorum... Dilim böyle alıştığı için kullanıyorum...”

CHP’ye Ce-Ha-Pe demekten zevk aldığım da vaki..

MHP’ye Me-Ha-Pe demeyi tercih ettiğim gibi...

(...)

AKP olmuş; AK Parti olmuş; ne fark eder ki?..”

Hakan Albayrak (2019) da, “Batılıların etkisiyle Türkiye’de de Esad denildiğini, Arapçaya vakıf bazı kişilerin düzeltmesiyle doğru olan Esed’in kullanılmaya başlanıldığını” belirterek, “Esad deyince iltifat, Esed deyince tahkir mi oluyor?” (Albayrak, 2019) diye sormaktadır. Albayrak, esasen, beş-altı yıl öncesinden itibaren Esed dediğini ifade ederek, bu anlamda, kendisinin 2006’da yayımlanan *Türkiye-Suriye Birliği* adlı kitabına atıfta bulunmaktadır.

b) "İŞİD"e Ne Demeli?

İlk adıyla İŞİD (Irak Şam İslam Devleti) olan terör örgütünün adlandırılmasına ilişkin tartışmalar, Türkiye’de bir süre de olsa ciddi bir gündem oluşturmuştur. Bugün itibarıyla artık bu tartışmalar söz konusu değildir. İlk adıyla İŞİD (Irak Şam İslam Devleti) olan terör örgütünün adlandırılmasına ilişkin tartışmalar, Türkiye’de bir süre de olsa ciddi bir gündem oluşturmuştur. Özellikle son bir iki yıldır, artık bu tartışmalar söz konusu değildir.

Bu tartışmalar, dış muhatapları / tarafları olduğu için diğer örneklerden farklı nitelikte olmuşlardır. Fakat tartışmalar, yalnızca bir tarafında Türkiye’nin olduğu biçimde seyretmemiştir. Uluslararası ortamda da konuya ilişkin tartışmalar söz konusu olmuştur ve bu durum düşük derecede de olsa halen sürmektedir.¹⁵

Türkiye’de, ilk zamanlarda İŞİD (Irak Şam İslam Devleti) olarak ifade edilen terör örgütünün, daha sonraları DEAŞ, DAESH ya da DAİŞ olarak telaffuz edilmesi söz konusu olmuştur. Bu telaffuz o

kadar önemli duruma gelmiştir ki, söz konusu örgütün adının ne olduğu, dış politika bağlamında ciddi bir belirleyici unsur olmuştur. Kamuoyundaki tartışmalar, gittikçe popüler bir boyuta ulaşmış, anlamsız ve gereksiz bir içerik kazanmıştır. Örneğin 6 Kasım 2014 tarihli Milliyet gazetesinde, -biraz da abartılı olarak -“İŞİD, İD, ISIL, ISIS, IS, DAİŞ, Daeş, Daesh, Da’esh ve DEAŞ”(Milliyet, 2014)-örgütün 10 farklı adı olduğu ifade edilmiştir.

Fakat konu yalnızca Türkiye için söz konusu değildir. Örneğin, Irak’ın El Anbar vilayetinde, İŞİD militanları, örgüte “İslam Devleti” yerine “DAEŞ” diyen 12 yaşındaki bir çocuğu, kent meydanında insanların önünde 60 kez kırbaçlayarak cezalandırmıştır (İnternethaber.com, 2015).

İŞİD’in kullanılmasına karşı en temel itiraz nedeni, içinde İslam kelimesinin olmasıdır. Bu anlamda, daha önceki tüm açıklamalarında, Türkçede kullanılan kısaltılmış adıyla İŞİD terimini kullanan Cumhurbaşkanı Erdoğan, İslam kelimesinin kullanılmasına karşı olduğu için, 31 Ekim 2014’te Fransa ziyaretinde, Paris’te, zamanın Fransa Cumhurbaşkanı François Hollande ile yaptığı ortak basın açıklamasında, ilk kez DEAŞ terimini kullanmıştır. İŞİD yerine neden DEAŞ dediğini de açıklayan Cumhurbaşkanı Erdoğan, söz konusu örgütün İslam’la hiçbir ilgisi olmadığını söyleyerek, İŞİD’i İslam adıyla yan yana getirmek istemediğini, bu yüzden açılımda açıkça “İslam Devleti” geçen İŞİD yerine Arapça kısaltması olan DEAŞ’ı (DAESH) tercih ettiğini belirtmiştir. DEAŞ, İŞİD’in Arapçasının (ad-Dawlah al-Islamiyah fil-‘Iraqwaash-Sham) ilk harflerinden oluşmaktadır (Yeni Akit, 2014). Bu duyarlılığı, aslında Erdoğan’dan önce Fransa göstermiştir. Önce Fransa Dışişleri Bakanı Laurent Fabius, sonra da Fransa Cumhurbaşkanı Hollande “İslam Devleti” yerine DAESH terimi kullanmaya başlamıştır (Posta, 2014).

Cumhurbaşkanı Erdoğan’ın ardından, Genelkurmay Başkanlığı da, DEAŞ terimini kullanmaya başlamıştır (Demokrajhaber.org, 2015). Öte yandan, Dışişleri Bakanlığı da, bir genelgeyle örgütün Arapça orijinal adında (*Devlet’ül İslamiyyefi’l Irak ve’s Şam*) yer alan İslam kelimesini çıkararak örgütün adını *Devlet’ül Irak ve’s Şam* (DEAŞ) olarak değiştirmiş, ancak yazışmalarda açılımının kullanılmasından imtina edilmesi istenmiştir (Sabah.com.tr, 2015). Dışişleri Bakanlığı’nın 11 Aralık 2014 tarihli genelgesinde “*‘Irak-Şam İslam Devleti’ için Türkçe yazışmalarda bundan böyle ‘DEAŞ’ (açılımı: Devlet’ül Irak ve’s Şam) kısaltmasının kullanılması, yazışmalarda açılımın kullanılmasından imtina edilmesi, İngilizce yazışmalarda ise ‘DEASH’ kısaltmasına yer verilmesi Makam tarafından uygun görülmüştür.*”(Güvenç, 2015) ifadesi yer almıştır. Konuya ilişkin olarak, Cumhuriyet gazetesinde yer alan yoruma (Güvenç, 2015) göre ise, genelgeyle hem örgütün orijinal adı değiştirilmiş, hem de uluslararası literatürde olmayan yeni bir kısaltma (DEAŞ) oluşturulmuştur. Bununla birlikte, Dışişleri Bakanlığı (2019c) internet sayfasında “Türkiye’nin Yabancı Terörist Savaşçılarla Mücadelesi” başlıklı bilgilendirmede, hep DAEŞ kullanılmıştır.

Konuya ilişkin olarak “(...) *Can ciğer kuzu sarması olduğumuz yıllarda (...) Suriye Devlet Başkanı'nın adı Esad'dı.. Aramız bozulunca, Suriye'de iç savaş çıkınca, Ankara iç savaşın tarafı olunca Esad bir gecede Esed olmuştu.. (...) IŞİD de DEAŞ oldu..*” diyen Mehmet Tezkan'a (2014) göre ise, bu yaklaşımın başka amaçları da vardır: “(...) *Birincisi; IŞİD palazlanırken Ankara'dan destek gördü iddialarına neşter atmak.. IŞİD'i öldürüp DEAŞ'a geçiş yapılırken, IŞİD üzerindeki spekülasyonları da bitirmek.. İkincisi; IŞİD'in yerine DEAŞ koyarak yabancılaştırmak.. Üçüncüsü; IŞİD yerine DEAŞ diyerek yeni bir örgütmüş havası yaratmak.. Dördüncüsü; IŞİD, DEAŞ yaparak Sünni kesimlerde oluşturduğu sempatiyi kırmak..*” Tezkan'a (2014), net bir biçimde söz konusu örgütün adını değiştirmenin gerçeği değiştirmeyeceğini savunmaktadır: “(...) *Adına ne dersek diyelim; IŞİD geçmişi ve geleceğiyle birlikte kapımızın önünde.. Sınırımızın dibinde.. Adını değiştirebiliriz ama bu gerçeği değiştiremeyiz..*”. Aynı yönde bir görüşe sahip olan Atilla Dorsay (2016) da, tepkisini “*DAİŞ veya DAES deseniz de, İslam sözcüğü kelimenin içinde var. İsmi değiştirerek ondan kurtulamazsınız.*” biçiminde ifade etmiştir.

Bunlara karşılık, Açar, sözü edilen örgüte yeni bir ad önermiştir. Açar, söz konusu örgüt için en doğru adın İŞTÖ (Irak-Şam Terör Örgütü) ya da İLTÖ (Irak-Levant Terör Örgütü) olması gerektiğini belirterek, tartışmaya yeni bir boyut getirmiştir (Sözcü, 2016).

Atay (2017) ise, tartışmalara medya açısından da bakarak, bir örnek olarak *Hürriyet*'i eleştirmiştir: “(...) *Hürriyet'e (...) baktım, üç gün önceki nüshasına (3 Şubat 2017) ve memnuniyetle gördüm ki Cumhurbaşkanı'nın izinde artık 'DEAŞ' kullanımı oturmuş!.. '51 DEAŞ'lı ölü' başlıklı bir haber; içinde 'Suriye'de DEAŞ'ın yok edilmesi...' lafzı geçen Hande Fırat haberi; ve yine 'terör örgütü DEAŞ'a yönelik...' ifadeli Uğur Ergan haberi... Hepsi aynı sayfada 'tutarlıca' karşımızda... Taha Akyol bile daha önce Arapça adın Latin alfabesi üzerinden doğru kısaltması olan DAİŞ kullanımını artık 'DEAŞ' olarak 'düzeltmiş'. O da aynı sayfada... Tebrikler!..*”

Bütün bu tartışmalar, beraberinde bir mutabakatı getirmemiştir. Daha da ilginç olan, bu konuda değişiklik isteyenlerin bile tutarlı olduklarını söylemek mümkün değildir. Zira Cumhurbaşkanı Erdoğan, 2016 yılı Kurban Bayramı mesajında “DAİŞ” (tccb.gov.tr., 2016), Genelkurmay Başkanı Akar (tsk.tr., 2016) ise 2016 Kurban Bayramı mesajında “DAEŞ” terimini kullanmıştır.

Konuya ilişkin yakın tarihli eleştirilerden biri, 22 Kasım 2017'de, Rusya'nın Soçi şehrinde Cumhurbaşkanı Erdoğan, Rusya Devlet Başkanı Putin ve İran Cumhurbaşkanı Ruhani'nin yaptığı Suriye zirvesinin hemen öncesinde Rusya'ya giden Esad'ın “*Biz geçmişe bakmak istemiyoruz. Siyasi barış sürecinde isteyen herkesle diyalog kurmaya hazırım.*” demesi üzerine gelmiştir. Zirvenin yapıldığı saatlerde, bir Fransız televizyonuna röportaj veren Cumhurbaşkanlığı Sözcüsü İbrahim Kalın'ın, Türkiye'nin Suriye politikasının temel ilkelerinden birinin Suriye'yi bir arada tutmak olduğunu ifade etmesini Özkök (2017), “*Suriye'nin toprak*

bütünlüğünü kim sağlayabilir? Sizce Esad'dan başka bir ihtimal varmı... Durum böyleyse, İbrahim Kalın'a şu soruyu soracağım. 'O zaman Fransız TV'sine verdiğiniz mülakatta durup dururken, niye ondan yine 'Esed' diye söz etmeye başladınız?' ifadeleriyle eleştirmiştir. Özkök (2017), Kalın'a yönelik olarak *"Acaba o televizyona konuşmadan önce Esad'ın Moskova ziyaretinden ve orada söylediği sözlerden haberdar olsaydı, yine Esed der miydi?"* demiştir. Özkök'ün bu ifadeleri, siyasette tek bir harf değişikliğinin hiç de küçümsenecek bir hareket tarzı olmadığını göstermektedir.

Merve Şebnem Oruç (2017) da, "Arapça'daki söyleyişine en yakın hali olduğu için ben Daiş demeyi tercih ediyorum" diyerek, konuya bakışını ifade etmiştir: "Nasıl ki IŞİD, Türkçe'de 'Irak ve Şam İslam Devleti'nin baş harflerinden oluşan kısaltması ve Batı'da kullanılan ISIS kelimesi aynı ifadenin İngilizce kısaltmasıysa, Türkçede DAİŞ (Daeş/Deaş) olarak telaffuz ettiğimiz kelime de, Arapçası 'El Devle el İslamiye fil Irak ve'l Şam' olan aynı ifadenin Arapça kısaltmasının Latin alfabesiyle yazılışı. Arapça'daki söyleyişine en yakın hali olduğu için ben Daiş demeyi tercih ediyorum." (Oruç, 2017).

Fransa Cumhurbaşkanı François Hollande, ABD Dışişleri Bakanı John Kerry ve Avustralya Başbakanı Tony Abbott'un, "DAİŞ" kelimesini uluslararası alanda ilk zikredenler olduklarını belirten Oruç (2017), bununla birlikte, bu kişilerin bu kelimeyi kullanmakta da ısrarcı olmadıklarını söylemektedir. Oruç (2017), yaşanan durumu ise şöyle özetlemektedir: "Daiş'e 'Daiş' diyerek onları söylem olarak da hedef tahtasına oturtmaya devam eden ve bu konuda inat eden bir tek Recep Tayyip Erdoğan oldu; bu inat sayesinde Türkiye'de Daiş/Deaş/Daeş gibi terör örgütünü rahatsız eden kelime Ak Parti'yi destekleyenler arasında yaygınlaştı ve yerleşti. Ancak buna da Türkiye'deki muhalefet ve Erdoğan muhalifleri karşı çıktı."

Fakat her nedense Oruç, yazısının başlığında, Cumhurbaşkanı Erdoğan gibi DEAŞ demeyi değil, "Daeş" demeyi tercih ederek, yazısının başlığını "Neden IŞİD değil de Daeş diyoruz?" biçiminde belirlemiştir. Bununla birlikte, daha da ilginç bir biçimde, bütün yazısında "DAİŞ" kelimesini kullanmıştır.

Sonuç

Konuya ilişkin tartışmalar hakkında, iki basit ve kısa saptama yapmak mümkündür. Birinci olarak, Türkiye'de yapılan tartışmaların, Türkiye dışında yapılanlardan ve Türkiye'nin dışarıyla yaptıklarından daha fazla olduğu söylenebilir ki, bu ilginç bir durumdur.

İkinci olarak ise, dili bu biçimde kullanmanın, sonucu beklenen biçimde değiştirdiği pek söylenemez; Dile müdahaleler, kelimelerle oynamalar istenilen sonuçları vermemiştir. Bütün bu zorlamalara karşın, örneğin, 2019 yılı itibarıyla, iktidara yakın gazetelerde bile (Sabah, 2019 ve Milliyet, 2019), -Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın tercih ve dikte ettiği biçimde DEAŞ değil- DAEŞ biçiminde kullanımlar söz konusudur.

Toplumların farklı dillere sahip olması, doğal olarak aralarındaki iletişimi zorlaştıran bir unsurdur. Bununla birlikte, dilin siyasal saiklerle bilinçli olarak farklılaştırılması bile rastlanılabilen bir durumdur. Toplumsal konularda spekülasyon yapmak anlamlı ve doğru değildir, fakat herhalde söylenebilir ki, dünyadaki bütün insanlar aynı dili konuşsalar, aralarındaki sorunların bir kısmını yaşamazlardı.

Dilin “bölücü” özelliği olmasına karşın, ulus ve ulus-devlet temelinde “birleştirici” bir özelliği de vardır. Bu anlamda, dünyanın en kadim kavimlerinden biri olan Türklerin binlerce yıllık tarihlerinde, dinleri dâhil kimliklerine dair birçok unsur değişikliğe uğrarken, dilleri (konuşma dili) hemen hiç değişmemiştir. Bu bağlamda da Türkçenin, Türkleri bu kadar uzun süre bir arada tutan ve son yüzyılda modern anlamda uluslaşmalarını ve Türkiye Cumhuriyeti'nin bir ulus-devlet olmasını sağlayan en önemli unsur olduğu söylenebilir.

Dilin, güçlü bir egemenlik ifadesi ve aracı olarak da önemli bir işleve sahip olması, dış politika açısından tartışma yaratabilmektedir ki, bu Türk dış politikası için de geçerlidir.

Hayatın, ihtiyaç olduğu zaman, kelimeleri ortaya çıkarması ve biçimlendirmesi doğaldır ve bu zaten genel olarak böyledir. Ancak, kelimelerin hayati biçimlendirdiği bir duruma dönüşmesi, yani kelimelerin esiri olmak, anlamlı ve sağlıklı değildir. Kelimeler, siyaset açısından da anlam taşırlar; ancak siyaset, kelimelere indirgenemeyecek kadar da önemli ve büyük bir olgudur. Durum böyle olmakla birlikte, Türkiye’de bazen tek bir kelime üzerinde(n) büyük tartışmalar yaşanmakta, kelimelerden bile medet umulmakta, onlara gereğinden fazla anlam yüklenmektedir. Bu, bir nebze kabul edilebilirse de, öte yandan, bazen değil tek kelimenin, tek bir harfin bile kriz yarattığı da bir gerçektir. Bazen, bir harf bile, “hısım” iken “hasım” olunmasına neden olabilmektedir. Türkiye, dış politikasında da zaman zaman böyle durumlarla karşı karşıya kalmaktadır. Ancak, her zaman yoğun ve zor bir gündeme sahip olan Türkiye’nin, dış politikasında, tek bir kelime, hatta bir harf yüzünden yeni sorunlarla ve krizlerle karşı karşıya kalması pek de rasyonel değildir. Öte yandan, tüm devletlerin olduğu gibi Türkiye’nin de vazgeçemeyeceği ve ulusal çıkarları açısından hayati olan bazı konularda ödün vermemesi, fakat bu noktada dengeli ve makul bir yaklaşımla hareket etmesi de, sağlıklı bir dış politika açısından bir zorunluluktur.

Extended Abstract

Language is one of the essential tools in politics. For this reason, as in the case of interhuman communication, the language is a basic element for states in expressing themselves. It is the fact that having different languages not only complicates the interaction among societies but also creates problems. The language used by states in their foreign policies is also essential elements to implement their policies and achieve their goals. For their foreign policy purposes, it is believed that the language used by the states is original or should be so. To that end, the language is sometimes differentiated,

and even different formats, contents, and meanings are ascribed to words.

In Turkish foreign policy, the problems can be seen because of various attempts to call some names differently. In this sense, there have been discussions on words in recent years. These debates are sometimes experienced as a result of *changing the name, naming it differently, labelling it in a negative manner, pronouncing the name differently, not-to-mention the name*, and especially *naming*, which is the means and statement of sovereignty. In this context, it is also possible to say that changing the name of a person, an event, a situation, naming it differently, or recalling it as a negative notion are tactics used in foreign policy as well as in domestic politics.

In this study, two cases are examined. The first is the discussion on what the Syrian President's surname is, or how it should be pronounced. The debate on his surname was started in 2012 when Recep Tayyip Erdoğan, President of the Republic of Turkey, pronounced it as "Esed" during his term in the office of the Prime Minister. Afterwards, subsequent prime ministers, ministers, deputies from the ruling party, state institutions such as TRT, AA (Anadolu Agency) and the media organisations close to the ruling party started to pronounce the word in the same way. Nevertheless, the opposition argued that once the relations between Turkey and Syria were good, "Esad" was used, but once the relations between the two countries were worsened, "Esed" was preferred. The most interesting aspect of "Esad" debate is that it experienced in Turkey despite its connection with foreign policy.

The other discussion is related to the name of the terrorist organisation called "İŞİD", the short-term of Islamic State of Iraq and al-Sham. The so-called "İŞİD" debate has created a serious agenda for that time, albeit in Turkey. As of today, this debate is no longer in question. Although the debate mostly occurred between government and opposition in Turkey, it had an external characteristic as well. However, the discussions did not follow the course that Turkey appeared as the only one side of the debate. There have been low-level discussions on the subject in the international environment as well.

The terrorist organisation is known as "İŞİD" has been recognised with this name in the international environment and Turkey in general in the beginning. Later, the abbreviation of this terrorist organisation was named and mentioned in different forms such as "DEAŞ", "DAEŞ", or "DAİŞ". This different naming has become so important that it has been a serious determinant of foreign policy. However, public debate has gained an increasingly popular dimension over time but occurred as meaningless and unnecessary content.

The main objection to the use of "İŞİD" is the existence of the word Islam in it. President Erdoğan, who had previously used the term "İŞİD", started to use the term "DEAŞ" since 2014 as he was against the connotation of the terrorist organisation with Islam. Then, the General Staff of and Ministry of Foreign Affairs of the Republic of Turkey began to use the term "DEAŞ". Later on, a large section of the

media and columnists, especially those who close to the ruling party, acted in the same way and started to avoid using "İŞİD". In addition to the official institutions, many media organisations and members of the media have tried not to use the word "İŞİD". Using a single abbreviation instead of "İŞİD" could not be achieved and words like "DEAŞ", "DAEŞ", or "DAİŞ" appeared.

In the context of these two examples, it is possible to make two inference related to the subject. First, the debates experienced in Turkey are pointless and unnecessary since they are foreign policy issues. Secondly, it is a fact that it is not possible to developing policies and achieving political goals by using words.

Turkish is the most important factor since it has bound Turks, one of the most ancient nations in the world, over thousands of years throughout their history and served them to obtain the national identity and help the Republic of Turkey to emerge as a nation-state in the modern sense. Functioning as a powerful means and reflection of sovereignty, language can create a debate over foreign policy, which is also true for Turkish foreign policy.

Words also have a meaning in terms of politics; however, politics is an essential and significant phenomenon that cannot be reduced to words. While it is the case, the great debates sometimes take place in Turkey on a single word, even hope was attached to the power of the words, and another meaning was attributed to them. It is not rational that Turkey, which has already a heavy foreign policy agenda, confronts with new problems and crises because of a single word, or even a single letter. Still, Turkey cannot abandon and make concessions on some issues that are vital for its national interest, but it is inevitable to act with a balanced and reasonable approach.

Kaynakça

- Akparti.org.tr. (2019).
<https://www.akparti.org.tr/media/277004/cep-boy-tu-zu-k-2019.pdf>
- Albayrak, H. (2019). Esad niye Esed oldu? Erişim:
<https://www.timeturk.com/esad-niye-esed-oldu/yazar-1017957>
- Atay, T. (2017). DEDAŞAŞIŞ mi, DADEAŞİŞEŞ mi? Cumhuriyet.
- Başaran, E. (2013). Pekeke dedin-demedin. Erişim:
<http://www.radikal.com.tr/yazarlar/ezgi-basaran/pekeke-dedin-demedin-1131696/>
- BBC. (2014). Erdoğan: "Peşmergenin Kobani"ye geçişini biz teklif ettik. Erişim: https://www.bbc.com/turkce/haberler/2014/10/141022_erdogan_abd_kobani
- Belge, M. (2012). Tarih Boyunca Yemek Kültürü, 12. B. İstanbul: İletişim Yayınları.
- Birand, M. A. ve Yalçın, S. (2001). The Özal/Bir Davanın Öyküsü. İstanbul: Doğan Kitap Yayınları.

- Bora, T. (2018). Zamanın Kelimeleri. İstanbul: Birikim Kitapları.
- Bölükbaşı, D. (2011). Dışışleri İskelesi. İstanbul: Doğan Kitap Yayınları.
- Çiriş, Ö. (2009). Güroymak'ta "Norsin" heyecanı. Erişim: <http://www.hurriyet.com.tr/gundem/guroymakta-norsin-heyecani-12250407>
- Demokrathaber.com. (2015). TSK İŞİD'in ismini değiştirdi! Erişim: <https://www.demokrathaber.org/guncel/tsk-isidin-ismini-degistirdi-h43048.html>
- Dışışleri Bakanlığı. (2019a). PKK. Erişim: <http://www.mfa.gov.tr/pkk.tr.mfa>
- Dışışleri Bakanlığı. (2019b). Suriye'nin Siyasi Görünümü. Erişim: <http://www.mfa.gov.tr/suriye-siyasi-gorunumu.tr.mfa>
- Dışışleri Bakanlığı. (2019c). Türkiye'nin Yabancı Terörist Savaşçılarla Mücadelesi. Erişim: http://www.mfa.gov.tr/turkiye_nin-yabanci-terorist-savascilarla-mucadelesi.tr.mfa
- Dışışleri Bakanlığı. (2019d). Türkiye-Suriye Siyasi İlişkileri. Erişim: <http://www.mfa.gov.tr/turkiye-suriye-siyasi-iliskileri.tr.mfa>
- Dışışleri Bakanlığı. (2019e). Ülke Künyesi: Katar Devleti. Erişim: <http://www.mfa.gov.tr/katar-kunyesi.tr.mfa>
- Dışışleri Bakanlığı. (2019f). Ülke Künyesi: Mısır Arap Cumhuriyeti. Erişim: <http://www.mfa.gov.tr/misir-kunyesi.tr.mfa>
- Dışışleri Bakanlığı. (2019g). Ülke Künyesi: Suriye Arap Cumhuriyeti. Erişim: <http://www.mfa.gov.tr/suriye-kunyesi.tr.mfa>
- Dorsay, A. (2016). DAİŞ, DEAŞ, DAES... Hay dilinizi eşsek arısı soksun!... Erişim: <https://t24.com.tr/yazarlar/atilla-dorsay/dais-deas-daes-hay-dilinizi-essek-arisi-soksun,13757>
- El, K. (2012). Esad neden Esed oldu? Erişim: <http://www.gazetevatan.com/esad-neden-esed-oldu--492901-gundem/>
- Engin, A. (2012). Esat Değil Esed. Erişim: <https://t24.com.tr/yazarlar/aydin-engin/esat-degil-esed,5345>
- Engin, A. (2015). Esed'e Esed dedim pişman oldum... Erişim: http://www.cumhuriyet.com.tr/koseyazisi/376589/Esed_e_Esed_dedim_pisman_oldum....html
- Engin, A. (2016). Pekeke, affedersiniz Pekaka. Erişim: http://www.cumhuriyet.com.tr/koseyazisi/461368/Pekeke_affedersiniz_Pekaka.html
- Fischer, S. R. (2017). Dilin Tarihi. 4. B., çev. Muhtesim Güvenç, İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- Gazeteciler.com. (2012). "Esad" mı "Esed" mi polemiginde son noktayı AA koydu. Erişim: <http://www.gazeteciler.com/haber/esad-m-esed-mi-polemiinde-son-noktay-aa-koydu/206930>

- Gazetemanifesto.com. KCK: Rojava adını doğru bulmuyoruz. (2016).
Erişim: <http://gazetemanifesto.com/2016/07/30/kck-rojava-adini-dogru-bulmuyoruz/>
- Güller, M. A. (2011). PeKeKe mi, PeKaKa mı? Erişim: <https://www.aydinlik.com.tr/arsiv/mehmet-al-gueller-pekeke-mi-pekaka-m>
- Güvenç, D. (2015). Dışişleri Erdoğan'a uydu. Cumhuriyet.
Haberturk.com. (2012). CHP'li İnce, çok sert! Erişim: <http://www.haberturk.com/gundem/haber/735992-chpli-ince-cok-sert>
- Hürriyet.com.tr. (2004). "PeKaKa" değil "PeKeKe". Erişim: <http://www.hurriyet.com.tr/gundem/pekaka-degil-pekeke-259290>
- İnternethaber.com. (2014). Kobani mi ayn el arab mı. Erişim: <https://www.internethaber.com/kobani-mi-ayn-el-arab-mi-atalay-kizdirdi-728970h.htm>
- İnternethaber.com. (2015). IŞİD'e "DAEŞ" demenin cezası... Erişim: <https://www.internethaber.com/iside-daes-demenin-cezasi-765153h.htm>
- Khalidi, A. (2018). Kobani is not Kurdish, Erdogan declares at Chatham House. Erişim: <http://www.kurdistan24.net/en/news/76526965-7314-420a-a47d-12a32efa18b>
- Kılınç, T. (2017). Esad, nasıl Esed oldu? Erişim: <https://www.yenisafak.com/yazarlar/tahakilinc/esad-nasil-esed-oldu-2041560>
- Milliyet.com.tr. (2014). IŞİD: Tek örgüt 10 farklı isim. Erişim: <http://www.milliyet.com.tr/isid-tek-orgut-10-farkli-isim/dunya /detay/1965988/default.htm>
- Milliyet.com.tr. (2016). Dışişleri Bakanlığı'ndan Suriye rejimine kınama. Erişim: <http://www.milliyet.com.tr/disisleri-bakanligi-ndan-suriye-siyaset-2316378/>
- Milliyet.com.tr. (2019). DAEŞ'in toprağı kalmadı. Erişim: <http://www.milliyet.com.tr/daes-in-topragi-kalmadi--dunya-2828923/>
- Muhtar, R. (2015). AK Parti değil AKP demeye devam ediyorum... Erişim: <http://www.gazetevatan.com/reha-muhtar-880714-yazar-yazisi-ak-parti-degil-akp-demeye-devam-ediyorum-/>
- Odatv.com. (2013). Erdoğan Toprak: Esed yeniden Esad olacak. Erişim: <https://odatv.com/esed-yeniden-esad-olacak-2510131200.html>
- Oktay, E. (2017). TFF, "Arena"ları "Stadyum" olarak değiştirdi. Erişim: <https://www.aa.com.tr/tr/futbol/tff-arenalari-stadyum-olarak-degistirdi/827561>

- Oruç, M. Ş. (2017). Neden IŞİD değil de Daeş diyoruz? Erişim: <https://www.yenisafak.com/yazarlar/mervesebnemoruc/neden-isid-degil-de-daes-diyoruz-2035393>
- Önderoğlu, E. (2009). “PeKeKe” Diyen Günlük Gazetesi İki Ay Kapatıldı, Erişim: <https://m.bianet.org/bianet/ifade-ozgurlugu/115085-pekeke-diyen-gunluk-gazetesi-iki-ay-kapatildi>
- Özcan, İ. (2016). Yer, mekân ve kamusal yapı isimleriyle oynamak. Milliyet.
- Posta.com.tr. (2014). Erdoğan “IŞİD” demedi “DEAŞ” dedi. Erişim: <https://www.posta.com.tr/erdogan-isid-demedi-deas-dedi-251412>
- Sabah.com.tr. (2015). Erdoğan istedi, IŞİD’in adı DEAŞ oldu” Erişim: <http://www.sabah.com.tr/gundem/2015/01/07/erdogan-istedi-isidin-adi-deas-oldu>
- Sabah.com.tr. (2019). Trump DAES’in yenildiğini ilan edecek. Erişim: <https://www.sabah.com.tr/amerika/2019/02/05/trump-daes-in-yenildigini-ilan-edecek>
- Sanchez, R. (2017). ISIL, ISIS or the Islamic State? Erişim: <https://edition.cnn.com/2014/09/09/world/meast/isis-isil-islamic-state/index.html>
- Sözcü.com.tr. (2016). IŞİD’in ismi yine tartışma konusu. Erişim: <https://www.sozcu.com.tr/2016/gundem/isidin-ismi-yine-tartisma-konusu-1364603/>
- Sözcü.com.tr. (2019). Son dakika... Erdoğan’dan güvenli bölge için flaş çıkış. Erişim: <https://www.sozcu.com.tr/2019/gundem/cumhurbaskani-erdogan-akp-grubunda-konusuyor-2-3131951/>
- Stern, J. ve Berger, J. M. (2015). ISIS The State of Terror. London: William Collins.
- Şahin, A. (2015). Yılların Rus salatası Türkiye’de neden bir anda Amerikan salatası oluverdi? Erişim: <http://www.fortuneturkey.com/yillarin-rus-salatasi-turkiyede-neden-bir-anda-amerikan-salatasi-oluverdi-8357>
- Taştekin, F. (2014). Ne ‘Ayn’ı gördüm ne ‘Arab’ı! Bırakın Kobani kalsın! Erişim: <http://www.radikal.com.tr/yazarlar/fehim-tastekin/ne-ayni-gordum-ne-arabi-birakin-kobani-kalsin-1227432/>
- Tccb.gov.tr. (2016). Kurban Bayramı Mesajı. Erişim: <https://www.tccb.gov.tr/basin-aciklamalari/365/51307/kurban-bayrami-mesaji.html>
- Tezkan, M. (2014). IŞİD’di, Durduk Yerde DEAŞ Oldu. Milliyet.
- Tr.sputniknews.com. (2016). Rusya, Türkiye ve İran’ın ortak Suriye bildirisinin tam metni yayınlandı. Erişim:

<https://tr.sputniknews.com/ortadogu/201612211026428478-rusya-turkiye-iran-suriye-ortak-bildiri/>

Tsk.tr. (2016). Sayın Genelkurmay Başkanı Orgeneral Hulusi Akar'ın Kurban Bayramı Mesajı (12 Eylül 2016). Erişim: http://www.tsk.tr/Mesaj/Mesaj_03

U.S. Embassy and Consulates in Turkey (2018). Statement by the President on Armenian Remembrance Day 2018. Erişim: <https://tr.usembassy.gov/statement-by-the-president-on-armenian-remembrance-day-2018>

Wikipedia. (t.y.). Kobani. <https://tr.wikipedia.org/wiki/Kobani>

Yalçın, S. (2014). Ayn el Arap. Erişim: <http://www.sozcu.com.tr/2014/yazarlar/soner-yalcin/ayn-el-arap-613043/>

Yeni A. (2014). Erdoğan IŞİD'e neden DEAŞ dediğini açıkladı. Erişim: <https://www.yeniakit.com.tr/haber/erdogan-iside-neden-deas-dedigini-acikladi-34767.html>

Zeyrek, D. (2018). Bir Soğuk Savaş klasiği: Cadde ismi değiştirmek. Erişim: <http://www.hurriyet.com.tr/yazarlar/deniz-zeyrek/bir-soguk-savas-klasigi-cadde-ismi-degistirmek-40743493>

¹Bu düzeyde olmasa da, kelimelerin, neredeyse bir “masumiyet karinesi” olarak kullanılması bile söz konusudur. Yirminci yüzyılın başında, bütün dünyada adı “savaş bakanlığı” ya da benzeri olan bütün birimlerin, bugün “savunma bakanlığı” adını taşımaları, bu anlamda çarpıcı bir örnektir. Örneğin, son yüzyılda, Birleşik Krallık'daki “The War Office” “The Ministry of Defence”, Amerika Birleşik Devletleri'ndeki “War Department” “Department of Defence”, Osmanlı Devleti'ndeki “Harbiye Nezâreti”, Türkiye Cumhuriyeti'nde “Millî Savunma Bakanlığı” haline gelmiştir. Kelimelere bakılacak olursa, hiç kimse savaşmamaktadır(!), herkes savunma durumundadır.

² Birand ve Yalçın'ın (2001) birlikte yazdıkları kitabın adının *The Özel* olması, herhalde bu duruma bir göndermedir.

³Boğaziçi Köprüsü'nün adının *15 Temmuz Şehitler Köprüsü* olarak değiştirilmesini, yeni adın tutmayacağını iddia ederek, genel olarak Türkiye'deki yer, mekân ve kamusal yapılarının adlarının değiştirilmesini eleştiren bir görüş olarak bkz. Özcan (2016).

⁴ Özel Kuvvetler Komutanlığı mensubu astsubay Ömer Halisdemir, 15 Temmuz'da şehit olmasına karşın, darbe girişiminin başarısız olması yönünde olayların seyrini değiştiren kişilerden biri olmuştur. Memleketinin Niğde olması nedeniyle de adı bu ildeki üniversiteye verilmiştir.

⁵Fahreddin Paşa (1868-1948), Birinci Dünya Savaşı'nın son zamanlarında, tarihe geçecek biçimde Medine'yi savunmuştur.

⁶Cadde ve sokak adları değiştirmek, Türkiye'ye özgü değildir, başka ülkelerde de örnekleri olan bir dış politika tavrıdır. Deniz Zeyrek (2018), bu değiştirmelerin yapıldığı günlerde, konuya ilişkin dünyadan çeşitli örnekler vermiştir:

“Geçen hafta Moskova’da ABD Büyükelçiliği’nin yanındaki bir sokağın isminin ‘Kuzey Amerika Çıkmazı’ olarak değiştirilmesi önerildi. Öneri sağıcı Rus milletvekili Mikhail Degtyaryov’dan geldi.

Ocak ayının başında ABD’nin başkenti Washington’da da benzer bir olay yaşandı. Şehir Konseyi, Wisconsin Avenue’da Rusya Büyükelçiliği’nin bulunduğu bölümün adını Boris Nemtsov Plaza olarak değiştirdi. Rus muhalefetinin önemli isimlerinden biri olan Nemtsov, 2015’te Kremlin yakınlarında öldürülmüştü.

1980’lerde Soğuk Savaş döneminde, Rusya, Nobel ödüllü nükleer fizikçi Sakharov’u tutuklayınca ABD yönetimi Washington’daki Rus Büyükelçiliği’nin önündeki alana Sakharov Plaza ismini vermişti.

ABD’de Çin Büyükelçiliği’nin olduğu sokağa Çinli muhalif Liu Xiaobo’nun ismi verilmek istenmişti. Çinliler anında misilleme yapmış, Pekin’deki ABD Büyükelçiliği’nin isminin, ABD’nin gizli belgelerini ifşa eden Edward Snowden’a atıfla ‘Snowden’ olarak değiştirilmesini tartışmaya açmıştı.

İrlanda Kurtuluş Örgütü (IRA) üyesi Bobby Sands açlık grevinde ölünce, Tahran’da ünlü İngiliz politikacı Winston Churchill’in ismi İngiliz Büyükelçiliği’nin bulunduğu sokaktan alınmıştı.

Tahran yönetimi Suudi Arabistan Büyükelçiliği’nin bulunduğu caddeye de Suudi Arabistan’ın öldürdüğü Şii din adamı Şeyh Nimr al Nimr’in ismini vermişti.

Vietnam Savaşı sürerken Hindistan bir sokağa ABD ile savaşan Vietnamluların lideri Ho Şi Minh’in ismini vermişti.

Bu liste uzayıp gider. New York Times gazetesi 14 Mart günü ‘Provokatif sokak isimleri Soğuk Savaş pratiklerini çağırıyor’ başlıklı haberinde, yakında Rusya’da sokaklara Kim Jong-un (Kuzey Kore), Fidel Castro (Küba), Muammer Kaddafi (Libya), Saddam Hüseyin (Irak) gibi ABD ile hep çatışmış liderlerin isimlerinin verilebileceğine, benzer adımların başka ülkelerde de artabileceğine dikkat çekiyor.”

⁷Today we commemorate the Meds Yeghern, one of the worst mass atrocities of the 20th century, when one and a half million Armenians were deported, massacred, or marched to their deaths in the final years of the Ottoman Empire. We call the horrific events of 1915 and grieve for the lives lost and the many who suffered. (U.S. Embassy and Consulates in Turkey, 2018).

⁸Bu konuda bir eleştiri için bkz. Taştekin (2014).

⁹ Adalet ve Kalkınma Partisi’nin, parti tüzüğü’nün üçüncü maddesine göre, kısaltılmış adı AK Parti’dir (akparti.org.tr, 2019). Bu çalışmada da, bu kısaltma kullanılmıştır.

¹⁰ PKK, tek bir adla anılmamaktadır. Türkiye Cumhuriyeti Dışişleri Bakanlığı’na göre “Abdullah Öcalan’ın lideri olduğu KCK, PKK ile aynı örgüttür. KCK İran’da PJAK, Irak’ta Tavgari Azadi, Suriye’de de PYD/YPG olarak adlandırılmaktadır.” (Dışişleri Bakanlığı, 2019a)

¹¹ Bu konudaki değişik zamanlardaki tartışmalar için bkz. örneğin, Güller, (2011), Başaran (2013) ve Engin (2016).

¹²“Rejim Devlet Başkanı Beşar Esad, Regim Başbakanı İmad Kamış, Regim Dışişleri Bakanı Velid Muallem” (Dışişleri Bakanlığı, 2019g).

¹³Suriye’de yaşananlar, dünyada ve Türkiye’de “savaş”, “iç savaş”, “devlet terörü”, “rejimin muhalifler üzerindeki baskısı”, “rejim ile muhalifler arasındaki çatışma”, “rejim şiddeti”, “rejim şiddetinin yol açtığı kıyım” gibi çeşitli biçimlerde adlandırılmaktadır. Türkiye Cumhuriyeti Dışişleri Bakanlığı ise, başkaları tarafından pek de kullanılmayan bir biçimde, “ihtilaf” kelimesini kullanmayı tercih etmektedir. İhtilaf, TDK Büyük Türkçe Sözlük’te “ayrılık, anlaşmazlık, aykırılık, uyuşmazlık” anlamlarına gelmektedir.

¹⁴Bu kullanımlar için örneğin bkz. Dışişleri Bakanlığı (2019b) ve Dışişleri Bakanlığı (2019g).

¹⁵Bkz. Sternve Berger (2015: 8-11); Sanchez, (2017).

Department of
International
Relations

Uluslararası
İlişkiler Bölümü

26
uluslararası
ilişkiler
bölümü
1993
yıl

ARAŞTIRMA MAKALESİ / RESEARCH ARTICLE

**Global Governance of Terrorism and
Transnational Organized Crimes:
Challenges and Complexities**

Halil Peçe¹

Received 25 October 2018
Revised 14 February 2019
Accepted 27 March 2019

Abstract

In today's world, it is hard to mention domestic problems due to globalization. Besides, technological improvements provide new opportunities such as accessibility and social media. Under these circumstances, terrorist groups easily make propaganda to seek support and mobilise their followers against states. Since the 9/11, terrorism is being discussed heavily and continuously. Unilateral actions against terrorism make global governance more complicated as legitimacy is ignored and no consensus occurs. Terrorism and transnational organised crimes have many aspects that must be analysed to understand contemporary global issues. In the case of authority gaps, international organisations have to take action to create a solution. Otherwise, new terrorist organisations might emerge from conflictual areas and transnational organised crimes can fund their illegal activities. Although the United Nations (UN) is supposed to be mainly responsible for solving global problems, it is hard to say that UN bodies generate respectable solutions on global issues including terrorism and organised crimes. Furthermore, there is no clear definition of terrorism which enables sovereign states to

¹ Araştırma Görevlisi, Kocaeli Üniversitesi, halilopo53@gmail.com

interpret terrorism and terrorist groups according to their interests. Generally, states tend to be part of the problem rather than being part of the solution. Thus, global governance faces severe challenges in managing conflicts. This article focuses on these challenges.

Keywords: Terrorism, Transnational Organized Crimes, The United Nations, Global Governance, The September 11 Attacks

Terrörizm ve Ulusötesi Organize Suçların Küresel Yönetişimi: Zorluklar ve Karmaşıklıklar

Öz

Küreselleşme nedeniyle artık problemlerin yerel olarak nitelendirilmesi mümkün olmamaktadır. Bunun yanında, teknolojik gelişmeler, erişim kolaylığı ve sosyal medya gibi yeni imkânlar sunmaktadır. Bütün bunlar göz önüne alındığında, terörist gruplar daha önce görülmemiş bir kolaylıkla propaganda yapıp, takipçilerini yönlendirebilmektedirler. 11 Eylül saldırılarından bu yana, terörizm tartışmaları ve çalışmaları üzerine yoğunlaşma devam etmektedir. Terörizme karşı tek taraflı çabalar meşruiyet eksikliği ve meselelere çözüm bağlamında uzlaşma olmaması dolayısıyla küresel yönetişimi daha karmaşık hale getirmektedir. Güncel küresel meselelerin daha iyi anlaşılabilmesi adına terör ve sınır aşırı organize suçların etraflıca analiz edilmesi gerekmektedir. Oluşabilecek otorite boşluklarına çözüm üretme adına uluslararası örgütler harekete geçmek zorundadır. Aksi halde, yeni terörist örgütlerin tartışmalı bölgelerden ortaya çıkacak ve sınır aşırı organize suçlar dolayısıyla elde edilen gelirlerin bu örgütlerin eylemlerini finanse edecektir. Her ne kadar Birleşmiş Milletlerin küresel problemlere çözüm üretmesi gereken kurum olduğu düşünülse de, BM organlarının terörizm ve sınır aşırı suçlar özelinde etkili olduğunu söylemek zor olacaktır. Bunun ötesinde, terörizm tanımının ne olduğu noktasında netliğin olmaması, egemen devletlere çıkarlarına göre bir terörizm tanımı yapmalarına imkân sağlamaktadır. Genellikle devletler çözümün parçası olmak yerine problemin bir parçası olma eğilimindedirler. Böylece, küresel yönetim çatışmaların çözüme kavuşması noktasında ciddi zorluklarla karşılaşmaktadır. Bu çalışma bu zorluklar üzerine odaklanmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Terrörizm, Ulusötesi Organize Suçlar, Birleşmiş Milletler, Küresel Yönetişim, 11 Eylül Saldırısı

Introduction

It is undeniable that both terrorism and organised crimes are currently global issues. Violence and illegal activities have a background that can be traced back to human history. However, globalisation has changed the magnitude of illegal activities on a global level. It is also noteworthy to indicate that there are other reasons behind the support on terrorist groups such as human mobilisation from national borders and poverty but not counted as crime promoting terrorism. Hence, it is evident that different aspects have existed in this issue. The United Nations is the primary actor tackling this global issue which is multidimensional. It is questionable to advocate that international organisations are successful in struggling with terrorism. Instead, it is easily seen that violence gradually increases especially in particular areas of the world. As proof of this, the number of books, which have the main topic and title as “terrorism” began to increase dramatically just after the Cold War, particularly following the 9/11 attacks.

Furthermore, new terrorist groups emerged such as ISIS and YPG after the invasion of Iraq and the longstanding Syrian civil war. Although these terrorist groups fight each other, as well as the fight against states so they learn tactics and terrorist methods from each other. These terrorist groups afford the expenditure of their terrorist actions mostly by having transnational crime links. The struggle against terrorism will not be instrumental as long as the revenue of terrorist groups is not cut off. It is suspicious that international organisations and international law (mainly the UN and its organs) can overcome terrorism and transnational organised crimes adequately due to the lack of capacity. Another problem is the structure of the UN; in particular, the UN Security Council. Permanent members of the Security Council have veto power and

This paper is aimed to indicate whether global governance is successful or not regarding the relationship between transnational crime and terrorism. Moreover, it will be criticised via the historical method. There are some sections to explain the global governance of terrorism. In the first two section, terrorism and organised crimes are strived to analyse; the difficulty of making a generally accepted definition of terrorism is endeavoured to highlight, and the relationship between terrorism and organised crimes is aimed to illustrate. Then, 9/11 and its consequences are discussed. In the following section, the UN and its organs are sought to examine in terms of their effectiveness. Finally, the challenges to the global governance of terrorism are explained. The primary argument of this

paper is that global governance of terrorism and transnational organised crimes is insufficient.

1) Terrorism

Terrorism is shallowly considered as an act of violence against innocent people or non-combatants. However, it is more than violence as people or groups who take part in terrorism have an agenda to “achieve political goals by using coercive intimidation” (Primoratz, 2004, p.16). Thus, terrorism has to be seen as a method and tactic. Furthermore, it should be underlined that not every violence is terrorism. Although terrorism contains violence, some violent acts such as civil war and banditry cannot be described as terrorism (Laqueur, 2000, p.8). Moreover, it is worth mentioning that making a definition of terrorism is difficult and changeable according to various perspectives. Similar events might be described in different ways. For example, PKK is widely known as a terrorist organisation due to its bloody attacks on civilians; however, its militants are called as “Kurdish rebels” especially by Western media (Raghavan, 2007). Likewise, Bush preferred to call people who attacked the Twin Towers “Islamic terrorists” and “Islamofascists” to display his position and express his mood toward the extremists. Others have analogically called them “suicide murderers” and “suicide terrorists”. Despite all, people from the Arab/Islamic World who have sympathy for those “suicide murderers” use the term “martyrs” to describe those people (Gupta, 2008, p.6). Therefore, it can be said that terrorism and terrorist groups could be named and approached variously according to different perspectives and interests.

Terrorism is a kind of “unique form of violence” (Guelke, 2009, p.18). It does not make a distinction between victims. Terrorists are just focusing on their targets what they have in their minds (Coady, 2004, p.7). Terrorism as a method does not discriminate between the innocent and the guilty. Ignoring any discrimination while using violence is the most diagnostic feature of terrorism. However, this does not mean that terrorist attacks are being made randomly, these attacks are indeed quite selective. Terrorism and its tool, violence, are not against people or the innocent all the time, the destruction of property may also be counted as terrorism (Primoratz, 2004, p.17-21). Terrorism includes several methods, furthermore, it renews its tactics to manipulate public opinion and achieve political goals.

According to Kiras (2011), as terrorism has various subjective definitions, types of terrorism vary from one interpreter to another. Nevertheless, it is possible to divide terrorist groups into four classes, which are leftist terrorists, rightist terrorists, separatist terrorist, and

religious extremist terrorists. However, this kind of classifications might not be useful always. Terrorist groups can be shaped by many effects such as region, regime, political history, and even climate.

It was the first time that the term "terrorism" is mentioned in a study conducted by the League of Nations. The term "terrorism" is originated from the Latin word "terror", which means the emotional state of extreme fear (Crenshaw, 2011, p.21). Nevertheless, it is not enough to make the term clear, "terrorism" is still a confusing and controversial subject (Gupta, 2008, p.7). Each terrorist act contains violence. However, violence can also be used for other reasons. Therefore, any action needs to be considered much more than violence. Terrorism can be conducted for political reasons but also as a result of criminal and extreme psychological motivations (Primoratz, 2004, p.24). Terrorist organisations can place easily in the region where tragic situations had occurred as it is seen in Iraq and Syria. Consequently, it can be said that people without political motivations might support terrorist organisations due to their psychological situation.

Terrorism, as a new threat, "posed by non-state actors" (Heywood, 2007, p.137). By the globalisation process, the distinction between global and local has been less critical. States need to have international support to overcome problems even if they seem domestic. Because the security problem is currently a global issue; in other words, it is beyond the state (Abrahamsen & Williams, 2011, p.217). Moreover, terrorism is beyond interstate relations. The experience of two world wars showed that international peace and security is the essential precondition of the stability of international organisations. As a result of World War II, the League of Nations failed. Terrorism currently is the biggest threat to international peace and security. Hence, the UN is struggling against terrorist activities to make the international system more sustainable. There are three main UN actors concerning international peace and security, which are the General Assembly, Security Council, and Secretary General (Boulden, 2007, p.427).

Many terrorist groups improve their financial capability through illegal and criminal activities. The main aim of these groups is not to make much money and have comfortable lives, they are rather trying to survive and acquire weapons to pursue their activities. There have been organised crimes for centuries, but it has reached unprecedented levels as the drug trade and other new forms of crimes regarding economic gains increase dramatically. Moreover, the earnings from illegal activities give opportunities to terrorist organisations to spread their objectives all over the world (Laqueur, 2000, p.210-11). The technical capabilities of terrorist groups have

been increased by globalisation. Technological improvements have given opportunities to terrorist groups to plan and conduct their operations worldwide (Kiras, 2011, p.372). Indeed, terrorist groups use social media as a weapon to spread their propaganda around the world. Thus, it can be advocated that states and international organisations have to cooperate against terrorism due to the difficulties in struggling with a new phenomenon that does not have borders and limits.

The research about terrorism is, almost inevitable, based on the variety of crimes (Madsen, 2009, p.62). Terrorist organisations and similar groups who use terrorism as a tool to achieve political goals benefiting from transnational organised crimes, which can be considered as a global security threat (Berdal & Serrano, 2002, p.197). This relationship shows that organised crimes feeding terrorism and both of them threaten global security. In this context, the emerging essential question is whether the international community and international organisations, in particular, the UN, are successful or not?

2) Transnational Organized Crimes

Convention Against Transnational Organized Crime (CATOC) was adopted by General Assembly resolution 55/25 on November 15th. 2000. It is the leading international instrument to respond to transnational organised crime. The CATOC focuses on international cooperation to battle against transnational organised crime and its global networks (Williams & O'Hayon, 2002, p.136). Furthermore, it is supported by three further supplementary protocols that aim at specific areas to prevent crimes. These protocols are planning to fight mainly three kinds of organised crimes, which are human trafficking, especially women and children; illegal manufacturing and trafficking in firearms; and the smuggling of migrants by land, sea, and air. Being parties to the convention is a precondition to be parties to the protocols (UNODC, 2012).

Globalisation is the main contributor to organized crime as the drug trade, human trafficking, and human mobilisation are facilitated by the globalization process. On the other hand, there are other reasons such as civil wars and state failures that give opportunities for criminal actors as well as terrorism (Berdal & Serrano, 2002, p.198). It is not surprising that one illegal actor might use the methodology of the other one, so terrorism and the organised crime have similarities. Terrorism uses illicit ways such as drug trafficking, extortion, criminal abduction, and armed robbery, which can be called organised crime to fund their operations, while organized crime uses the terrorist methodology to "send messages" as intimidation.

Besides, there are many samples where terrorist organisations and organised criminals may cooperate. The Revolutionary Armed Forces of Colombia (FARC) in Colombia, the Liberation Tigers of Tamil Eelam (LTTE) in Sri Lanka, and the Kurdistan Workers Party (PKK) in Turkey are some of those examples (Madsen, 2009, p.64). According to the UN CATOC, organised crime, which is committed by a structured group of three or more people, is a serious crime and offence that targets to obtain, directly or indirectly, financial or other kinds of benefits (Madsen, 2009, p.127). Defining the problem is a precondition to resolve the problem. However, it is questionable that the UN and its organs are able to define problems comprehensively. It cannot be thought that trouble can be solved without determining its borders precisely. International law might be successful as much as its capability in response to international conflicts. At the moment, the main challenge that the UN faces is the definition of the problems efficiently.

Organised crime networks and terrorist groups are increasingly supporting each other. Their ability to damage law-abiding communities is strengthened by conventional weapons currently. Furthermore, it might not be a prophecy that nuclear weapons and other weapons of mass destruction will be used by these illegal groups in the future. The destruction of the criminal network is crucial to fight against terrorist groups before they have opportunities that states already have. It is known that particularly in South Asia and the Middle East, a range of criminal and terrorist organisations have collaborated in transnational operations. In the Middle East and South Asia, criminal groups are firmly related to terrorist groups through drug trafficking. Earnings from illegal drug trade encourage both criminal and terrorist activity. The connections between the crime and terrorist organisations let terrorist networks expand their operations globally through criminal sources, money laundering and transit routes (Lal, 2005).

It might be beneficial to mention the term "narcoterrorism" to symbolise how terrorism and transnational organised crime networks complete each other. The term that swiftly became very popular was coined by Peruvian President Belaunde Terry in 1983. "Narcoterrorism" provides a more critical and specific study of drug links among terrorist and rebellious groups (Schmid, 2004, p.3). Apart from conspiracy theories, such as intelligence services feeding these groups, it is impossible to clarify funding of terrorism without mentioning drug trade. Moreover, a voluntary contribution cannot be the sole reason that sustains terrorist groups.

Organised crime can be considered as a global problem. Almost half of the US citizens see organised crime as a serious

problem to public safety much more than terrorism (Jagel, 2013). Organised crimes feed all kinds of crimes affecting the society as well as feeding terrorism. Therefore, it is understandable that people comprehend organised crimes as an obstacle to maintain public peace. According to the UN's estimation, more than 100 countries are involved in the illegal drug trade either in terms of cultivation, processing, trafficking, or distribution. As of today, in many countries where drugs are produced, trafficked or consumed, there is a causality to crime, including violent crime, which is not necessarily a terrorist crime. Mostly, there is only rare empirical evidence for some of the often cited cases of pontificated connections between illicit drugs and terrorism (Schmid, 2004, p.2). Although the connection between organised crime and terrorism is supposed to be indisputable, more empirical data are needed to support this view.

According to the findings of a UN Office on Drugs and Crime (UNODC) pilot study surveying 40 groups in 16 countries, for one-third of the cases, there is some degree of cooperation with transnational organised crime groups outside of the country where the survey of the criminal group itself was conducted. For around one-fifth of all cases, both external and internal cooperation are indicated (Schmid, 2004, p.8). Within the supply chain, criminals and terrorists work together to fund their activities. From Africa and the Middle East to Europe, there has been a large number of transnational criminal networks and also individuals. According to Rob Wainwright, who had been the director of Europol for a long time, around 30,000 people might be part of these criminal activities. In Turkey, PKK has been known as a terrorist group that based on organised crime and engage in several illegal economic activities such as human trafficking, drugs smuggling and other forms of organised crime, including tribute (tax) and money laundering in which ways ISIS earns money. Although ISIS is a relatively new terrorist group in contrast with PKK, which has existed for a few decades, it is identified as the richest terrorist organisation in the world. It is estimated that ISIS earns almost 2 billion USD per year from the range of criminal activities. It is merely speculated that ISIS has earned around 20-45 million USD per year from the ransom obtained from kidnapping victims. Furthermore, ISIS gains a great deal of money through its exploitation of the oil and gas sector that brings 3 million USD in a day (Reitano, 2017).

3) The September 11 as a Milestone

The September 11 of 2001 as a phenomenon confirms a reality that the most challenging contemporary issue is terrorism. The US, after the September 11, defined terrorism precisely and tried to

underline the global characteristic of terrorism as far as possible (Berdal & Serrano, 2002, p.201-202). Nearly 3000 people died because of the 9/11 attacks. The emergent Bush Doctrine had a language that is harsh against terrorism and its supporters as well. According to the Doctrine, the US counter-terrorism initiates "global war on terror".

Furthermore, it sent a message to the entire world that "you are either with us or against us" as Bush said. Even, this new policy is described as the modern-day "Crusade". It is assumed that if any government had been suspicious to support a terrorist organisation, which perceived as an enemy by the US, it could be possible that the US military responds by oneself disregarding any question of international legitimacy (Gupta, 2008, p.1).

It is clear that planning "war against an abstract term" is problematic (Heywood, 2007, p.137) because one cannot determine the rules clearly against an arbitrary concept like terrorism. Another consequence of the 9/11 indicates that terrorist people are not always poor and uneducated people opposed to as popular belief. The 9/11 is the proof that indicates these people are equipped and informed about combat tactics, besides they have a strategy to lead mainstream media organs and global public opinion as they wish to. Otherwise, it is impossible to mention such power even it could change the US strategy sharply.

Fighting against terrorism without any legitimacy and arbitrary invasion might have dangerous consequences. Consensus on conflict is crucial to solving a problem. Finding unilateral solutions might become part of problematic issues. After September 11, the US forced the international community to support its efforts. Although the majority of international society did not support the US actions, the US take initiatives under the rationalisation of "war on terror". This kind of unilateral efforts might result in authority gaps as it is seen in Iraq and Afghanistan. Authority gaps enable the terrorist organisation to spread quickly. ISIS took advantage of this authority gap in Iraq and expanded its power into Syria as well. Then, many other terrorist organisations such as YPG (PKK's sister organisation) burst and a suitable region for transnational organised crimes came to exist.

4) The UN and its Organs against Terrorism and Transnational Organized Crimes

The attack on Israeli athletes in 1972 was the first discussion topic concerning terrorism in the General Assembly. After that time, almost during three decades, the General Assembly dealt with terrorist attacks alone. Because of the conjuncture of the Cold War,

permanent members of the Security Council had little interest in this kind of issues. The General Assembly had annual resolutions to condemn terrorism within this period and prepared thirteen international legal conventions against terrorism. It was the aim that the General Assembly resolutions and the conventions work together to frame the rules in order to encourage states to take measures to tackle violent activities. Besides, the Assembly created an ad hoc committee on terrorism in 1996 to develop a convention on terrorist bombings and then establish an inclusive treaty on terrorism (Boulden, 2007, p.418-19)

The Security Council, by the early years of 1990, began to react to a new upsurge in terrorist activities. The General Assembly has tried to establish a general framework against terrorism while the Security Council has tackled with terrorism by focusing on single cases to maintain international peace and security. The reaction of the Council to those cases was punitive with heavy sanctions. For example, Libya faced strengthened sanctions in response to the Lockerbie bombing. The Council maintained the same kind of implementations toward similar cases. Taliban government was considered responsible for al Qaeda bombing of the US Embassy in East Africa.

Consequently, the Security Council condemned the attacks and imposed severe sanctions on the Taliban in Afghanistan where Osama bin Laden could have the opportunity to lead his terrorist organisation, al Qaeda. Moreover, the Council created a committee, called the 1267 Committee to check the implementation of the sanctions (Boulden, 2007, p.419-31). Generally, permanent members of the Security Council take a position in every single case according to their strategical priorities. As a result, permanent members tend to act arbitrarily by contrast with solving conflicts that feeding terrorism.

The UN's main response to terrorism is based on two permanent committees under the Security Council, which are the 1267 Committee and the Counter-Terrorism Committee. The 1267 Committee aims to follow specific criminals of Taliban and al Qaeda members and prohibits states from activities which help terrorist organisations by providing funding and arming. However, the effectiveness of the 1267 Committee is ambiguous since it is difficult to measure the extent of prevented terrorist activities. The Counter-Terrorism Committee is responsible for confronting terrorism and creates rules so that member states could follow legal ways while tackling terrorism. The CTC has no authority to penalise and identify terrorist groups (Shirkey, 2010, p.278-79).

The International Court of Justice is the most well-known and prestigious institution of international justice. However, the ICJ could deal with issues in which case states take part (Shirkey, 2010, p.276-78). The International Criminal Court is a part of the UN. The main difference between the ICJ and the ICC is that the ICC can prosecute specific criminals while the ICJ cannot. In general, the ICC judges people who are supposed to commit crimes against humanity. However, the US is not a member of the ICC, and thereby, it can be considered as a significant limitation for the ICC. Although states achieve reputation and reciprocity by obeying international law, they might ignore the rules due to their interests. If states are reluctant to act in accordance with the international community, international laws are useless. For example, in 2004, the ICJ decided against Israel policy of building a construction wall to separate Israel border from Palestinians. Though there was a decision of the ICJ, Israel ignored it (Duncan, Webster & Switky, 2006, p.377-78). Sovereignty is “unrestricted power” (Heywood, 2000, p.37). As one of the main challenges for effective global governance is sovereignty, similarly states perceive international laws as less important than their national interests. Thus, the international system and global governance become more complicated and then struggling with terrorism might be more difficult.

The Secretary-General is another actor of the UN to motivate member states to negotiate issues relating to terrorism. The Secretary-General could take the initiative in reaction to terrorist activities to struggle with. For instance, following the attacks of 9/11, Kofi Annan established a Policy Working Group (PWG), including staff members of the Secretariat and experts from outside of the UN, to investigate the implications of terrorism. Then, PWG offered a broader strategy to work closely and provide international cooperation in countering terrorism (Boulden, 2007, p.432-33). Even though the Secretary-General is the head of the UN, it is unrealistic to expect the elimination of terrorist activities and transnational crimes by him or her.

5) Challenges of Global Governance of Terrorism and Transnational Organized Crimes

One of the most critical challenges that the UN faces is the definition of terrorism. Defining terrorism is an ongoing discussion (Martin, 2013, p.35). The reason for the absence of a comprehensive convention on terrorism is related to a disagreement over its definition (Karns & Mingst, 2010, p.377). An unbiased interpretation of terrorism is needed. Otherwise, describing a group as a terrorist organisation is compelling. One considers a group of people as a

terrorist organisation, while the other one calls them “freedom fighters”. It is seen in the cases of FARC and Hezbollah. Hugo Chavez of Venezuela refused to recognise Revolutionary Army Forces of Colombia (FARC) as an illegitimate organisation (which organisation made a deal with Colombian Government in 2016). Similarly, Iran does not see Hezbollah as a terrorist organisation (Shirkey, 2010, p.276-77).

In some cases, the situation is more complicated due to the various dimension of the problem. Hamas, the government of Gaza Strip of Palestine, is mostly known as a terrorist institution by most of the Western states and their ally Israel, although it has been elected by Gazan people that give it legitimacy to rule them. The reason that some states perceive Hamas as a terrorist group since they launch rockets into Israel side in response to Israeli air strikes on Gaza. In that respect, although Hamas is a legitimate government, its actions threaten Israeli peoples’ lives with their rockets, which might be considered as tools for their terrorist actions. However, Hamas is a legitimate organisation in the eyes of Gazan people. Accordingly, it can be dangerous to describe an organisation which is supported by people as a terrorist organisation. In the early 1970s, Palestine Liberation Organization (PLO), which was seen as a terrorist group by Western ones, as well as Hamas, obtained observer status (Shirkey, 2010, p.277). In the late of 2012, the state of Palestine achieved non-member permanent state status. 138 states voted in favour of recognition; 9 states were against, and 41 states were abstentions (UN, 2012). The dilemma is that Palestine has international recognition of being a state though it is a non-member. On the other hand, most of the officials of Palestine are the executives of the terrorist organisation according to some Western states that have strong relations with Israel. The debate inevitably turned into the definition of terrorism. The problem is beyond the definition of terrorism. The difficulty that the international community, in particular, the UN, is to provide a legal framework, at this point, the UN is not successful. Generally, the UN prefers to provide such forces on an ad hoc basis that reduces the effectiveness (Shirkey, 2010, p.276).

The effectiveness of global governance has direct links with decisive strategy. Although many initiatives have been taken by the UN and states, an overall strategy has not been established (Williams & O’Hayon, 2002, p.142-43). The best way might be the effectiveness of international organisations to fight terrorism. However, the UN, the leading global security organisation, cannot be seen as the world's police. There are also limitations in legislation. As a result, the UN could not be effective to prevent violence in some countries such as

Kosovo, Rwanda, and Chechnya. Furthermore, the US intervened in Iraq without the UN's approval (Duncan, Webster & Switky, 2006, p.375). The invasion of Iraq by the US-led operation was not successful and had catastrophic results in terms of humanitarian and environmental consequences. The main reason for these catastrophes could be the lack of legitimacy (Bobbit, 2008, p.489).

States have tried to improve global governance devices to overcome transnational organised crimes (Williams & O'Hayon, 2002, p.129). Although the US has opportunities to make operations globally, failure is unavoidable since there is no international community support. The active participation of states, developed or developing, is essential to combat transnational organised crime (Vlassis, 2002, p.94). Otherwise, it will be more challenging to deal with terrorism, because the international community will have to struggle with rough states as well.

Collecting intelligence is crucial for states to cooperate. Counter-terrorism attempts could be much more formidable and inevitably less effective for states and the international community without any cooperation (Shirkey, 2010, p.275). The US is the unique power of the world that can afford its defence sources globally. Problems such as transnational crime, crimes against humanity and global terrorism network cannot be eradicated without the US. The other states which can be seen as regional powers could respond to regional catastrophes, not global ones (Bobbit, 2008, p.487).

Nevertheless, it is hard to say that the US undertook positive actions to reduce terrorism globally. Instead, Bush doctrine created new "enemies". It was not new. In the second Clinton period, he said: "multilateral when we can, unilateral when we must". The US actions have gained legitimacy as a result of the absence or weakness of international law (Bobbit, 2008, p.489). As a result, the effectiveness of global governance has been weakened.

The other challenge that the international community faces is some states have cooperated to reduce and eradicate global criminal networks while other states have been a part of these global crimes (Williams & O'Hayon, 2002, p.139). Terrorism is a tool of the weak people against strengthened ones. State terrorism that undermines international law as a particular form of terrorism is wielded by the strong against the weak (Chaliand & Blin, 2007, p.203). In the case of Mavi Marmara Flotilla, on 31st May 2010, Israeli commandos killed 9 unarmed activists in international water (Berkowitz, 2011). Moreover, according to the body of law, it is forbidden to use lethal force against civilians who have no direct participation in hostilities (Barnidge, 2011). It is clear that such a state, supposed to be democratic and an ally of Western States, could violate international law.

Conclusion

There is no clear definition of terrorism. Hence, international law cannot be sufficient to solve such problems as violent actions and transnational organised crimes. Moreover, terrorist activities are increased in an unprecedented way due to globalisation. Conflicts feed violence, and thereby, new terrorist groups have emerged. These groups might influence on people globally by using technological opportunities like social media. Therefore, struggling with these groups should be decisive, global and cooperative. International organisations could not improve their organs to combat terrorism; they even make it more complicated. Global issues have to be overcome on a global scale. However, intergovernmental cooperation has remained at very low levels.

Furthermore, some states are not respectful of international law, and this situation reduces the effectiveness of global governance of terrorism. The UN, the primary international organisation, is not sufficiently equipped to tackle terrorism and organised crimes.

Moreover, the US as a superpower cannot lead states to cooperate and fight against these global problems. Instead, it becomes a part of the problem. Thus, it is difficult to eradicate these global issues with current approaches. There is no local problem anymore in a “global village”. Almost every conflict has a global impact, therefore, the UN has to be structured as accurate as possible so that conflicts can be solved and terrorism can be eradicated.

References

- Abrahamsen, R. and Williams, M. C. (2011). *Security beyond the state: private security in international politics*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Barnidge, R. P. (2011). *International law and the flotilla II*. Chicago Tribune. Accessed: 10 December 2017, http://articles.chicagotribune.com/2011-07-03/news/ct-perspec-0703-flotilla-20110703_1_mavi-marmara-flotilla-participants-idf
- Berdal, M. and Serrano, M. (2002). *Transnational organized crime and international security: new topography*. Berdal, M. and Serrano, M. (Eds). *Transnational organized crime and international security* (pp.197-208). London: Lynne Rienner Publishers.
- Berkowitz, P. (2011). *The Gaza flotilla and international law*. Hoover Institution. Accessed: 13 November 2017, <https://www.hoover.org/research/gaza-flotilla-and-international-law>

- Bobbitt, P. (2008). *Terror and Consent: The Wars for the Twenty-First Century*. London: Allen Lane.
- Boulden, J. (2007). *Terrorism*. Thomas G. and Daws, S. (Eds). *The Oxford handbook on the United Nations* (pp.427-436). Oxford: Oxford University Press.
- Chaliand, G. and Blin, A. (2007). *Lenin, Stalin, and state terrorism*. Chaliand, G. and Blin, A. (Eds). *The History of terrorism: from antiquity to al Qaeda* (pp.197-207). London: University of California Press.
- Coady, C. A. J. (2004). *Defining Terrorism*. Primoratz, I. (Ed). *Terrorism: the philosophical issues* (pp.3-14). Basingstoke: Palgrave Mcmillan.
- Crenshaw, M. (2011). *Explaining terrorism: causes, processes, and consequences*. London: Routledge.
- Duncan, W., Webster, B. J. and Switky, B. (2006). *World politics in the 21st century*. New York: Longman.
- Guelke, A. (2009). *The New age of terrorism and the international political system*. London: I. B. Tauris.
- Gupta, D. K. (2008). *Understanding terrorism and political violence*. London: Routledge.
- Heywood, A. (2000). *Key concepts in politics*. Basingstoke: Palgrave Macmillan.
- Heywood, A. (2007). *Politics*. Basingstoke: Palgrave Mcmillan.
- Jagel, K. (2005). *Organized crime: a bigger threat than terrorism*. YouGov. Accessed: 5 May 2018, <https://today.yougov.com/topics/lifestyle/articles-reports/2013/11/18/organized-crime-a-bigger-threat>
- Karns, M. P. and Mingst, K. A. (2010). *International organizations: the politics and processes of global governance*. London: Lynne Rienner Publishers.
- Kiras, J. D. (2011). *Terrorism and globalization*. Baylis, J., Smith, S. and Qwens, P. (Eds). *The Globalization of world politics: an introduction to international relations* (pp.364-382). New York: Oxford University Press.
- Lal, R. (2005). *Terrorist and organized crime join forces*. New York Times. Accessed: 15 May 2018, <https://www.nytimes.com/2005/05/24/opinion/terrorists-and-organized-crime-join-forces.html>
- Laquer, W. (2000). *The New Terrorism*. New York: Oxford University Press.
- Madsen, F. G. (2009). *Transnational organized crime*. London: Routledge.
- Martin, G. (2013). *Understanding terrorism: challenges, perspectives, and issues*. CA: Sage Publications.

- Primoratz, I. (2004). What is terrorism? Primoratz, I. (Ed). Terrorism: the philosophical issues (pp.15-30). Basingstoke: Palgrave Mcmillan.
- Raghavan, S. (2007). Maliki, under Turkish pressure, vows to curb Kurdish rebels. Washington Post. Accessed: 18 December 2017, <http://www.washingtonpost.com/wp-dyn/content/article/2007/10/23/AR2007102300377.html>
- Reitano, T. (2017). Examining the nexus between organised crime and terrorism and its implications for EU programming. ICCT. Accessed: 10 May 2018, <https://icct.nl/wp-content/uploads/2017/04/OC-Terror-Nexus-Final.pdf>
- Schmid, A. P. (2004). Links between terrorism and drug trafficking: a case of “narco-terrorism”?. Accessed: 16 May 2018, <http://turkishpolicy.com/images/stories/2004-02-globalsecurity/TPQ2004-2-schmid.pdf>
- Shirkey, Z. C. (2010). The UN is limited in its ability to play a role. Gottlieb, S. (Ed). Debating terrorism and counterterrorism (pp.275-287). Washington DC: CQ Press.
- UN (2012). General assembly votes overwhelmingly to accord Palestine. Accessed: 20 November 2017, <http://www.un.org/News/Press/docs/2012/ga11317.doc.htm>
- UNODC (2000). United Nations convention against transnational organized crime and the protocols thereto. Accessed: 22 December 2017, <http://www.unodc.org/unodc/treaties/CTOC/index.html>
- Vlassis, D. (2002). The UN convention against transnational organized crime. Berald, M. and Serrano, M. (Eds). Transnational organized crime and international security. (pp.197-208). London: Lynne Rienner Publishers.
- Williams, P. and O’Hayon, G. B. (2002). Global governance, transnational organized crime and money laundering. Held, D. and McGrew, A. (Eds). Governing globalization: power, authority and global governance (pp.127-144). Oxford: Polity.

Department of
International
Relations

Uluslararası
İlişkiler Bölümü

26
uluslararası
ilişkiler
bölümü
1993
yıl

ARAŞTIRMA MAKALESİ / RESEARCH ARTICLE

Changing Role of Private Military Contractors after the Cold War

Selçuk Denek¹

*Received 05 March 2019
Revised 20 March 2019
Accepted 28 March 2019*

Abstract

In recent years, with the globalising world, countries are trying to obtain too many military equipment such as nuclear weapons, continental rockets, and high-tech armours. On the other hand, every service is becoming more private which used to belong to the government in history. After the cold war era, security details such as border security, presidential protection, abroad activities, intelligence, and security strategy are provided by private organisations. This study tries to explain what is 'cold war?', what is a private military company? What is the change for the private military industry after cold war?

Keywords: Cold War, Private Military Companies, Private Military Industry

¹ Araştırma Görevlisi, Aksaray Üniversitesi, selcuk.denk@gmail.com

Soğuk Savaş Sonrası Dönemde Özel Askeri Şirketlerin Değişen Rolü

Öz

Küreselleşen Dünya ile birlikte son yıllarda birçok ülke nükleer silahlar, kıtalararası balistik füzeler ve yüksek teknoloji silahlar gibi gereğinden fazla askeri materyale sahip olmaya çalışmaktadır. Diğer taraftan, geçmişte devletlerin yapmakla sorumlu olduğu tüm hizmetler artık özel sektör tarafından yapılır hale gelmeye başlamıştır. Soğuk savaş döneminden sonra ise sınır güvenliği, devlet başkanlarının korunması, sınır ötesi faaliyetler, istihbarat ve güvenlik stratejileri gibi askeri konular artık özel sektör kuruluşları tarafından karşılanmaktadır. Bu çalışmada “soğuk savaşın ne olduğu”, “özel askeri şirketlerin ne anlama geldiği” ve “soğuk savaş sonrası dönemde özel sektörün sunduğu güvenlik endüstrisinin değişimi” ile ilgili konular açıklanmaya çalışılacaktır.

Anahtar kelimeler: Soğuk Savaş, Özel Askeri Şirketler, Özel Güvenlik Endüstrisi

Introduction

After World War II, there were two political blocks in the world. The first one was the USA and the second one was the Soviet Bloc. These two sides created a new system and a new political situation which is called the Cold war. With all these transformations, world politics became more stressful and full of tension with the development of too many military arms such as nuclear, biological, chemical, and high-tech weapons. Both sides always improved new strategies against each other. The cold war continued until the collapse of the Soviet Union. During the cold war, the USA and Soviet Bloc threatened each other by showing their power which included nuclear weapons and long-distance missiles. However, military technology was improving at an enormous speed at the time that the world has never seen. After the collapse of the Soviet Union, countries all over the world reduced their military spending which was redundantly high during the cold war.

On the other hand, all over the world, some countries started using Private Military Companies (PMCs) to protect themselves rather than depending on the states' military. Especially, the USA and the UK focused on PMCs to protect themselves and to implement their foreign policy in problematic areas. PMCs are not formal state organisations and can act more flexible and independent than the armies of the states. Because of that, governments use PMCs where they would like to intervene and invade without any formal and

international responsibility. For those reasons, governments focus on PMCs more than regular armies after the cold war. Furthermore, neoliberalism started to spread out all over the world after the collapse of the Soviet Union. The effects of liberalism on governments and the militaries led PMCs to become more common and popular. In light of this information, this article will try to explain cold war, private military companies and private military industries.

1) What is the cold war?

The term “cold war” does not define an actual war such as WW1 and WW2. Cold war indicates the period which points a struggle on global power based on the ideological concept between the USA and the Soviet Union after WW2. In that period, the USA became a hegemonic power representing liberal values, whereas the Soviet Union representing socialism. When Gorbachev took Control of the Soviet Union, he implemented transparency (Glasnost) in the political area, and transformation (Perestroika) in the economic area but these attempts failed due to various reasons. That situation resulted in severe consequences in world politics and the Soviet Bloc’s regime. With the fall of the Berlin Wall, East and West Germany were united, regimes in Eastern Europe started to change and Warsaw pact collapsed. Problems that occurred after the Gulf War period caused a complicated situation for the region’s future. As soon as Slovenia and Croatia declared that they break off from the Federal Republic of Yugoslavia, Yugoslavia got into an internal war and dispersion process. After the Soviet Union collapsed, ‘Commonwealth of Independent States’ was founded (Ciftci, 2009). If we try to give a detailed definition of cold war, we could say that the cold war is a fear and balance policy without any real war activity between the USA and the Soviet Union, that is created by using the other states and groups, generating local conflicts and regional battles, internal conflicts, exporting new regimes, spreading their ideas and benefits with ideological propaganda and provocation, and fostering permanent tension and arming (Kantarci, 2012).

Consequently, the Cold war is a political case between two ideologies which are socialism and liberal thought. The two poles in the cold war era were the USA and the Soviet Union. They always threatened each other by using their alliance. During the Cold War, several countries tried to strengthen their military and obtain new weapons in order to protect themselves against another pole.

2) What is a Private Military Company?

After the Cold War, the period called ‘the new world order’ started with the ‘great promise’ of the USA which triumphed as the

sole hegemonic power. This promise is about spreading democracy all over the world. The great promise realised by creating a new world which is full of injustice, poverty, and violence. The great promise consisted of political and military tools implementing humanitarian intervention and governance. On the other hand, with 9/11, the USA gave up the humanitarian and democratic tools and a new concept called “just war” emerged to deal with terrorism and rogue states (Zabci, 2004). After 9/11, the Private military companies had a new and great opportunity and this situation was a perfect milestone for them. When United Nations lost its former power, and when there was a judicial emptiness about international and national law for PMCs, the organisations called Private Military Companies whose only goal is profit, find a perfect opportunity to be active. History of a mercenary is as old as the history of war.

On the other hand, PMCs are a fact for about the last 20 years and PMCs are going to become a vital part of international security. These companies are in a full of the secret industry which is the centre of a cryptic relationship existing in a political and commercial network which is not still exactly known in details. PMCs fulfil a particular job in the global market. These companies are based on profit, and they provide professional services which are about military and war. PMCs fulfil essential services for a military skill such as ‘logistic support, operational tactic attacks, strategic planning, obtaining and analysing secret intelligence, operational support, defence and battle in conflict areas, military training and technic assistance for the military’. PMCs generally located in the USA, the UK, and South Africa and they are generally active in Africa, Latin America, and Asia (Zabci, 2004). PMCs usually have experienced soldiers who are retired from the army (Brooks, 2000). If a soldier is retired or kicked out from the army, he might try to find a new job which needs his skills about war or any other military stuff. PMCs are the perfect opportunity for those people. After the Cold War era, all over the world, countries which could not protect their border, presidents, and citizens with their army, began to look for new protectors which indicate PMCs. It means that states could not ensure their people’s safety in the border of the country or an international area (Wulf, 2011). Because PMCs are profit based companies, anyone, any organisation, or any state could hire them, if they pay enough money, to use for whatever they want. For example: If a state or an organisation has a security problem about something, PMCs provide the military support, and the main point is that the support is not supplied by another country or an organisation such as UN, it is provided by the global market (Singer, 2001).

Singer has a clear definition of PMCs, and he summarised all the things we try to explain. “PMCs are profit-driven organisations that trade in professional services intricately linked to warfare. They are corporate bodies that specialise in the provision of military skills - including tactical combat operations, strategic planning, intelligence gathering and analysis, operational support, troop training, and military technical assistance.” (Singer, 2001: 186). PMCs are working in a difficult position. It is hard to define the activity which could be the correct things to do for PMCs. These security companies could provide all the equipment for military operations such as high-tech weapons (Prado, 2011). PMCs could also supply strategy, logistic, and any other services for those hiring them.

On the other hand, PMCs are not only for active security or attack staff; they are also for inactive security (Prado, 2011). We could easily understand that PMCs have an incredible impact on international and national security issues since the Cold War. PMCs have enhanced their role in the international area which is not based on two spheres. All over the world, with insecure atmosphere, weak states, actors which are not related to states, have to look for powers called PMCs to supply them security which could not be provided by national armies (Alexandra et al.,2008: p. 1-2.). According to Singer:

“PMFs are ordered along pre-existing corporate lines, usually with a clear executive hierarchy that includes board of directors and shareholdings. This creates a tested, efficient, and more permanent structure that can compete and survive in the global marketplace.” (Singer, 2003: 45)

With all these explanations, PMCs are great organisations for those who seek security and military support. On the other hand, PMCs have some problematic issues. According to Frost ‘These include their lack of accountability, and transparency, a suspicion that they pose a threat to human rights, a suspicion that they will be able to circumvent international humanitarian law, and many others’ (Frost,2008: p.43). In addition to this, the increase of PMCs in the global market and global war areas result in too many unethical situations all over the world for the law of war (Runzo,2008: p. 56).

Consequently, PMCs are profit based organisations and anybody or any organisation could hire them to protect themselves and to use their power to get what they want. PMCs are different from mercenaries because PMCs are organisations that have a structure, hierarchy, policy, accounting or any other regularity for a private company but mercenaries are individuals. PMCs appeared after the cold war era when the world was lacking security. Increasing insecure

areas and situations have a significant impact on PMCs' development. PMCs do not only provide weapons, but they also provide strategy, logistic support, planning or any other military and security issues. As a result, according to Singer (2001: p.201-202) "the industry is divided into three types: (1) military provider firms which focus on the tactical environment such as control, command, leadership, and experience, (2) military consulting firms which provide advice and training such as strategic, operational, and organizational analysis, and (3) military support firms which provide supplementary services such as logistics, technical support, and transportation." If an organisation or a state would like to invade or intervene somewhere, they could use PMCs for humanitarian purposes, but they could also use PMCs for only politic intentions. Last but not least, there could be an essential problem about human rights and international law for war when PMCs are active in any area. As a result, PMCs were the war trend in that era, and they are still used all over the world for any purposes.

3) Private Military Industry During and After Cold War

In the 1990s, international interest for PMCs appeared along with activities of 'Executive Outcomes' which is famous in the private military industry and has a relationship with international energy and mining companies (Zabci, 2003). Especially after the Cold War, private military and security industry have changed substantially. The industry was getting bigger than the 1990s. This industry had only 3000 contractors who were working for the USA in Iraq after the 1990s. The value of these contractors was about 300 billion dollars. In Iraq, about 50000 staff who are related to PMCs are working for the USA. Private military industry supplies logistic, strategy, and battle issues in around 110 countries. This industry could be hired by the UN, non-governmental organisations, states, rebel groups, and any other organisations which need tools for war or security (Steinhoff, 2008: p.19). In the Cold War era, a number of states allied with the USA or Soviet Russia. These two blocs determined world politics at that time. For those reasons, states support one of the powers to provide them with military based equipment. The weak states could not defend themselves in a dangerous situation which indicates national conflicts and global threat. Each bloc protected their allies against each other. However, when the Soviet bloc was collapsed, there was no power to provide security for allies of the Soviet Union.

On the other hand, the same problem also applied to the allies of the USA. Since there was no threat of the Soviet Union, the USA started to decrease the support provided to its allies. (Alexandra, 2008: p.89). All of these explanations mean that the USA won the

Cold War and there was no threat streaming from socialism. With these incidents, neo-liberalism could get an excellent opportunity to be active. Eventually, PMCs appear on the global market to sell their services and military tools for whoever needs because weak states need protection and they could buy any military tools or hire any security services easily. We said that privatisation increased with neo-liberalism after the Cold War, and it makes the international area more free for PMCs. As we know, according to capitalism or neoliberalism, the free market makes the companies better, and PMCs which are private profit based organisations could improve themselves faster than governmental military. PMCs provide modern military tools better, cheaper and faster than formal military (Brooks & Cherov, 2008: p.120). In addition to this, after the Cold War, PMCs became more popular.

On the other hand, the USA and the UK could easily use those PMCs to intervene in any region or area to support 'humanitarian and democratic!' structure or government. If they hire PMCs to intervene, no international organisation could prove that the intervention is originated from those countries because they are not a formal military organisation, and they are not formally related to any government. Anyone who has money or any resources to pay the bill for security services could hire PMCs. If a war or a war-like situation is occurring in somewhere operated by the PMCs, the UN could not implement any sanctions or penalties to countries who are actually responsible.

First PMC was founded by British Special Air Services' staff in the 1960s (Ballard, 2007: p.43). As we said, PMCs increased after the Cold War. According to Ballard:

"One can see that the emergence of PMCs is not a recent phenomenon. However, in the post-Cold War era, the private military industry has become a force unlike any in the past. Never before have private companies been so advanced and organised. Thus, since the end of the Cold War, the use of PMCs has grown exponentially, and such firms now play a pivotal role in international relations." (Ballard, 2007: p.43).

After the Cold War, without two centre power, national and regional conflicts rise too much. However, there were too many powerful weapons which were oversupply from the Cold War, all over the world. In addition to these, as soon as the Cold War ended, big powers of the world reconstructed their armies, and with this progress, millions of military staff start to work for private organisations (Ballard, 2007: p.44). PMCs do not only supply regular weapons or security services but they also could provide high tech

weapons or tools for military such as ‘the B-2 bomber, F-117 stealth fighter, Apache helicopter, KC-10 refuelling tanker, U-2 reconnaissance plane and the unmanned Global Hawk reconnaissance unit’ which are used in Iraq (Yeoman, 2003). With all this information, we could easily claim that PMCs and their roles have changed after the Cold War. Wars and conflicts which happened after the Cold War era particularly appear in the weak states which have socio-economic and political problems. These conflicts and wars are left on the PMCs’ control, and the weak states think that using PMCs is a benefit from international resources. In that situation, the remarkable point is that PMCs’ fundamental skill is combat, conflict, and fight (Yalcinkaya, 2006). PMCs make money from combat activities which causes too many problems, and thus it makes their legal existence controversial. Because PMCs prefer the presence of conflicts and wars rather than peace to sustain their profit, the basis of PMCs is opposing the peace (Shearer, 1998: p.73). Another proof for that case, Akcinaroglu and Radziszewski (2012: 815) claim that “most PMCs strive for insecurity because it allows them to expand their profit. We argued that as business ventures PMCs strive to secure profit, but that opportunity structures greatly determine their behaviour”. As a result, it could be claimed that PMCs are not only used for humanitarian aims, security, or war, but also they are used for profit, political aims, and ideological goals.

Conclusion

PMCs do not have an old history as mercenaries. Mercenaries have been used for decades, but PMCs are active for about 40 years. PMCs became popular after the cold war. In the cold war era, the two blocs create their security system to protect their allies and themselves. PMCs were not used too much in wars or conflict areas during the cold war. There were not too many PMCs during the cold war era. Even if they were active, they did not have great capacity, quality, and activity as after the cold war. They might only work for superpowers during the cold war, but after the cold war, everyone could use PMCs. However, with the collapse of the Soviet Bloc, neoliberal ideas spread all over the world for any issue and area to be active. Neoliberal thought promotes privatisation in all areas such as military, security, etc. With those developments, PMCs appeared on the global market to perform their capability. After the cold war, the activities of PMCs skyrocketed because the underdeveloped states lacked the means to provide their own security. PMCs could be hired by anyone, any organisation or any states because they are profit based companies which do not have political or ideological thoughts. PMCs only think of their own benefits, not public or humanitarian

benefits when they sign a contract. PMCs which appeared after the cold war have the excellent capability because they could provide weapons and security better, cheaper, faster than governments' military which needs too much bureaucracy to be active.

Furthermore, PMCs could also supply more qualitative and high-tech military tools than a regular army. Furthermore, PMCs' activities are not formally related to any states, and it is basically impossible to find out who rented them. For that reason, PMCs could intervene or invade any area without any formal letter or permission. On the other hand, PMCs could create unsecured areas or situations to make a profit which is not ethical.

Consequently, after the cold war, PMCs have undergone too many changes by enhancing their organisations, improving capabilities, being more active in any areas, developing more qualified military tools, making more profits, having more freedom, being more flexible, providing tools cheaper, and faster. On the other hand, PMCs are not always used for good things. They are also used for political and ideological aims. With all these explanations, it could be claimed that PMCs are great companies and they became the war and security trend in the global world after the cold war.

References

- Akcinaroglu, S. and Elizabeth R., (2012). Private Military Companies, Opportunities, and Termination of Civil Wars in Africa. *Journal of Conflict Resolution* 2013 57: 795 originally published online 28 June 2012. DOI:10.1177/0022002712449325. <http://jcr.sagepub.com/content/57/5/795>.
- Alexandra, A., Baker, D. P., and Caparini, M., (2008). The Ethics and Governance of Private Military and Security Companies. *Private Military and Security Companies: Ethic, Policies, and Civil-Military Relations*, edited by Andrew Alexandra, Deane-Peter Baker, and Marina Caparini. p.1-17. New York: Routledge Military Studies.
- Alexandra, A., (2008). Mars Meets Mammon. *Private Military and Security Companies: Ethic, Policies, and Civil-Military Relations*, edited by Andrew Alexandra, Deane-Peter Baker, and Marina Caparini. p.89-102. New York: Routledge Military Studies.
- Ballard, K. M. (2007). The Privatization of Military Affairs: A Historical Look into the Evolution of the Private Military Industry. *Private Military and Security Companies: Chances, Problems, Pitfalls, and Prospects*, edited by Thomas Jager, Gerhard Kummel. P.37-55. The Netherlands.

- Brooks, D., and Chorev, M., (2008). Ruthless Humanitarianism: Why Marginalizing Private Peacekeeping Kills People. *Private Military and Security Companies: Ethic, Policies, and Civil-Military Relations*, edited by Andrew Alexandra, Deane-Peter Baker, and Marina Caparini. p.116-131. New York: Routledge Military Studies.
- Brooks, D., (2000). Messiahs or mercenaries? The future of international private military services, *International Peacekeeping*, 7:4,129-144, DOI: 10.1080/13533310008413867. <http://dx.doi.org/10.1080/13533310008413867>.
- Ciftci, K., (2009). United States in the Post-Cold War: From "Hegemony" to "Imperial" Order Based on "Consent". *ZKU Journal of Social Sciences*, Volume 5, Number 10, 2009, pp. 203–219.
- Del Prado, J. L. G., (2011). Impact on Human Rights of a New Non-State Actor: Private Military and Security Companies. *The Brown Journal of World Affairs*. Fall/Winter 2011 volume xviii, issue 1.
- Frost, M., (2008). Regulating Anarchy: the Ethics of PMCs in Global Civil Society. *Private Military and Security Companies: Ethic, Policies, and Civil-Military Relations*, edited by Andrew Alexandra, Deane-Peter Baker, and Marina Caparini. p.43-56. New York: Routledge Military Studies.
- Kantarci, S., (2012). The Structure of Post Cold War International System: Is the Name of the New Era “Period Of Coalitions?”. *Journal of Security Strategies (Güvenlik Stratejileri Dergisi)*, issue: 16 / 2012, pages: 47-84.
- Runzo, J., (2008). Benevolence, Honourable Soldier and Private Military Companies: Reformulating Just War Theory. *Private Military and Security Companies: Ethic, Policies, and Civil-Military Relations*, edited by Andrew Alexandra, Deane-Peter Baker, and Marina Caparini. p.56-70. New York: Routledge Military Studies.
- Shearer, D., (1998). Outsourcing War. *Foreign Policy*, No. 112 (Autumn, 1998), pp. 68-81. Accessed: <http://www.jstor.org/stable/1149036>. Access date: 20/11/2013.
- Singer, P. W., (2001). Corporate Warriors: The Rise of the Privatized Military Industry and Its Ramifications for International Security. *International Security*, Vol. 26, No. 3 (Winter 2001/02), pp. 186–220.
- Singer, P. W., (2003). *Corporate Warriors: The Rise of the Privatized Military Industry*. p. 45. New York: Cornell University Press.

- Steinhoff, U., (2008). What are Mercenaries? Private Military and Security Companies: Ethic, Policies, and Civil-Military Relations, edited by Andrew Alexandra, Deane-Peter Baker, and Marina Caparini. p.19-30. New York: Routledge Military Studies.
- Wulf, H., (2011). The Privatization of Violence: A Challenge to State-Building and the Monopoly on Force. *The Brown Journal of World Affairs*. Fall/Winter 2011 volume xviii, issue 1.
- Yalcinkaya, H., (2006). The Formation of a Private Military Sector and the Privatization of Wars. *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi*, volume: 61 number: 3.
- Yeoman, B., (2003). Soldiers of Good Fortune. *Mother Jones*. <http://www.motherjones.com/politics/2003/05/soldiers-good-fortune>. Access date: 20/11/2013.
- Zabci, F. Ç., (2003). "Secret Face of Modern Warfare: Private Military Companies,". *Mülkiye (C. XXVIII, S.243)*: 24-37.

Department of
International
Relations

Uluslararası
İlişkiler Bölümü

26
uluslararası
ilişkiler
bölümü
1993
yıl

ARAŞTIRMA MAKALESİ / RESEARCH ARTICLE

Orta Doğu'nun Kırmızı Jeopolitiği Bir Dini Terör Organizasyonu Olarak DAESH

Bora İyiat¹

*Received 09 January 2019
Revised 05 March 2019
Accepted 15 March 2019*

Öz

Sadece medeniyetlerin değil, çatışmalarında merkezi olarak algılanan Ortadoğu'da yakın zamanda devlet iddiasıyla ortaya çıkan bir örgüt süratle ve şaşırtıcı bir biçimde Irak ve Suriye topraklarında ilerleyerek tüm dünyanın dikkatini üzerinde toplamıştır. Hareket tarzı ve ideolojik temelleri uzaktan, yakından İslamiyet ile alakası olmadığı halde kendisine "İslam Devleti" adı veren bu örgüt her ne kadar son zamanda bölgesel gelişmelerde oyun dışı kalmış gibi görülse de her küresel proje gibi yeniden bir aktör olabileceğine dair ciddi kuşku barındırmaktadır. İşte bu makale benzer organizasyonların sıklıkla duyulduğu Ortadoğu'nun jeopolitiğine yakından bakmak ve kendisine Irak ve Şam İslam Devleti adını veren örgütü yakından tanımak amacıyla yazılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Orta Doğu, İslam Devleti, Terörizm, Cihat, Jeopolitik

¹ Yüksek Lisans Öğrencisi, Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi,
bora.iyiat@gmail.com

The Red Geopolitics of the Middle East ISIS as a Religious Terrorist Organization

Abstract

An organization that emerged in the Middle East in recent years with the claim of being a state and it rapidly and surprisingly captured territories in Iraq and Syria, attracting the attention of the whole world. This organization calls itself the “Islamic State” although its movement style and ideological foundations have no connection whatsoever to Islam. And, there is a possibility that it can be an actor like every global project again even though it seems to be out of play in regional developments. This article aims to take a close look at the geopolitics of the Middle East, where similar organizations frequently emerge, and to get to know the organization which calls itself the Islamic State of Iraq and the Damascus.

Keywords: Middle East, Islamic State, Terrorism, Jihad, Geopolitics

Giriş

Jeopolitik; bugünkü ve gelecekteki güç ve amaç ilişkisini-politik düzeyde-fiziki ve siyasi coğrafyayı esas alarak inceleyen bilimdir. Kendi iç metodolojisi ile güç unsurlarının, coğrafi platform ve verilerle politikaya çizdiği yönü belirler. Jeopolitik adını verdiğimiz özel alan bir anlamda coğrafyanın bütün unsurları ile aktifleşmesi ve bu unsurlar değerlendirilerek sonuçlar çıkarılması anlamındadır. Fiziki coğrafya, başka bir deyimle coğrafi platformun üzerinde, evrensel ve bölgesel güç merkezlerini karşılıklı olarak değerlendirir, politik düzeyde güç ve hedef ilişkisini kurar. Bir devletin, devletler topluluğunun veya bir bölgenin güvenlik ve gelişme politikasının bilimsel zeminini oluşturur (İlhan, 2002, s. 318).

Bugüne kadar bilim insanları tarafından farklı tanımlamalarla jeopolitik kavramı açıklanmaya çalışılmış ancak bunların tamamına yakınında devlet, coğrafya, politika sözcükleri mutlak suretle kullanılmıştır. Aslında nasıl tanımlanırsa tanımlansın jeopolitik, coğrafyanın politikaya çevirdiği yönü araştırır ve değerlendirir. Gerçekte de 19’uncu yüzyılın ikinci yarısında siyasi coğrafya üzerindeki çalışmalar jeopolitiğin oluşumunu hazırlamıştır. Jeopolitik politika üretmez, politika üretecek alanlara veri hazırlar(İlhan, 2002, s.319).

Olayları doğru analiz etmenin ilk şartı, tarih ve coğrafya bilimlerinden faydalanarak ortaya bir projeksiyon koyabilmekten geçer. Bugün yaşananlar ve gelecekte yaşanması muhtemel tüm hadiseler ancak bu iki bilimin ışığında anlaşılabilir. Günümüzde

yaşananlar için başvurulması gereken aynı yöntemdir. Bu yüzden önce içinde bulunduğumuz coğrafyayı ve onun yaşattığı şartları doğru kavramak bir zorunluluktur. Tam da bu anlamda 14. yüzyıl düşünürü, devlet adamı ve tarihçisi İbn-i Haldun'un asırlar önce söylediği "coğrafya, kaderdir..." üzerinde yeniden düşünülmesi gereken muhteşem bir sözdür. Özellikle de o coğrafyanın adı Orta Doğu ise.

Orta Doğu olarak adlandırılan bölge, Doğu ile Batı'yı, Akdeniz ile Hint Okyanusu'nu, Rusya ile sıcak denizleri birbirine bağlayan, aynı zamanda Doğu ile Batı arasındaki bütün ticarî ve kültürel bağlantıların yapıldığı bir bölgedir(Sakin – Deveci, 2011, s. 3). Yerkürenin en önemli kara ve su yolları üzerindeki hakim konumunun anılan coğrafyaya kazandırdığı eşsiz jeopolitik değer, bölgeyi tarihin ilk dönemlerinden bu yana dünya egemenliği peşinde koşan güçlerin birincil hedefi haline getirmiştir. "Kara altın" olarak tanımlanan petrolün 20. yüzyılın ilk yarısından itibaren değer kazanmasıyla Ortadoğu'nun, dolayısıyla buradan geçen kara ve deniz yollarının stratejik önemi dünyanın hiçbir yeriyle kıyaslanamayacak derecede artmıştır (Turan, 2002, s. 16-17).

İşte tüm bu özellikli durumuyla Orta Doğu kavramı bir coğrafi tanımlamadan çok bir politik ve stratejik tanımlamanın ürünüdür. "Orta Doğu" diğer bölgeler gibi kendi içinde tutarlı bir tanımlamaya sahip olmayıp üzerine yakıştırılan biçimlendirmeler daha ziyade subjektif çerçevede olmaktadır. Bahsi geçen kavram, ilk kez 1902 yılında Amerikalıların ünlü deniz istihbaratçısı ve Amerikan Deniz Politikasının babası olarak bilinen Alfred Thayer Mahan'ın, National Review isimli dergide yayımlanan "The Persian Gulf and International Relations" başlıklı makalesinde yer almıştır. Mahan, makalesinde, Basra Körfezi'nin dünya ekonomisi ve deniz hakimiyeti üzerindeki büyük rolü ve önemini anlatırken, Orta Doğu (Middle East) kelimesini ilk kez Arap yarımadası ve Hindistan arasındaki bölge için kullanmıştır (Şimşek, 2005, s. 10).

Bilinen yaygın görüş ve bu görüşlerin toplandığı kaynaklar her ne kadar bu terimin etimolojik geçmişinde Alfred Thayer Nayan'ı işaret etse de "Orta Doğu" teriminin ilk olarak İngilizler ve Fransız tarafından kullanıldığı iddiasında mevcuttur. Bu iddiayı ileri sürenler ise tezlerini geçmişten referans savunurlar. Şöyle ki: Geçmişte "Şark meselesi" olarak bilinen kavram zaman içinde Orta Doğu sözcüğü ile ifade edilmeye başlamış günümüzde kullanılan sözcük de Osmanlı Devleti'nin çöküşünün ardından ortaya çıkmıştır. Bu subjektif coğrafi niteleme İngilizler tarafından ilk defa 9 Mayıs 1916 tarihinde Fransa ile aralarında imzalanan ve Osmanlı Devleti'nin parçalanmasını öngören Sykes-Picot gizli anlaşmasının akabinde 1920'lerde kullanılmıştır. İngiltere, Osmanlı'nın hakim olduğu topraklar için Near East (Yakın Doğu) sözcüğünü kullanırken, Osmanlı Devleti'nin

çöküşünden sonra bu sözcükten sarfi nazar etmiş yerine Middle East (Orta Doğu) terimini kullanmaya başlamıştır. İngiltere için bu kelime Irak, Türkiye ve Suriye'yi içine alan toprakları ifade ediyordu (Arslan, 2017).

Esasında ilk nasıl ya da kim tarafından kullanılırsa kullanılsın tarihi, insanlık tarihi kadar eski olan Ortadoğu, bölgeyi ifade eden özellikler ve buna bağlı sınırlar, dünyadaki siyasal duruma, zamana ve bölgeye nereden bakıldığına bağlı olarak değişiklikler göstermiştir. Bu durumu Cemil Meriç; “Ortadoğu kaypak bir mefhumdur. Çünkü ne zaman doğduğu, niçin doğduğu, hudutlarının ne olduğu konusunda rivayetlerin muhtelif olduğu bir kavramdır” (Meriç, 1980, s. 282) sözleriyle ortaya koymuştur. Bu ise değişen tanımlamalara neden olmuştur. Her şeyden önce bu kavramın siyasi coğrafya olarak tanımlanması tanımlamayı yapan öznenin duruşuna göre değişiklik göstermiştir (Sakin – Deveci, 2011, s.283).

Bölgeyi demografik açıdan ele aldığımızda ise yapının çok kültürlü, çok milletli ve çok dinli (ve mezhepli) yapısıyla karmaşaya açık bir alan olduğunu söyleyebiliriz. Zira anılan bu coğrafya üç büyük dini; Musevilik, Hıristiyanlık ve Müslümanlığın doğduğu yerdir. Din açısından yaşanan bu zenginlik mezhepsel anlamda da Ortadoğu'da hissedilmektedir. İslam dini, Sünni ve Şii temelinde ayrılmakla kalmamış örneğin Şii'lik, İsmaliye, Nusayri vb. olarak çeşitlilik göstermiştir. Hıristiyanlık ve Musevilikte de durum pek farklı değildir (Lewis, 1998, s. 27-28). Dini zenginliğin yanı sıra Ortadoğu, etnik anlamda da çoklu bir kimlik sergilemiştir. Farslar, Araplar ve Türkler bu anlamda baskın olan halklardır (Lewis, 1998, s. 33). Bugün sıkça adından söz edilen bir diğer etnik unsur Kürtler ise söz konusu coğrafyada diğer üç temel unsurun yanında azınlıktır.

Genel tanımıyla duygular, düşünceler ve davranışları belirleyen idealler engellenmesine yahut da karşı bir duygu, ideale mücadele etmesine çatışma adı verilir (Aydınalp, 2010, s. 189). Farklı güçlerden beslenen bu karşıt unsurlar arası doğan, yükselen ve artan gerilim zaman içerisinde çatışmanın en üst hali olan düşük ya da yüksek yoğunluklu savaşa evrilir. Çatışma, tabiatı itibarıyla sosyolojik bir olgudur ve tabi olarak sosyal nedenlerle ortaya çıkar ve onlardan beslenir. Bu yönüyle baskın bir sosyal olgu olan din bir uzlaşma ve bir arada tutma hali olduğu kadar bir çatışma nedenidir. İçerdiği anlam, simgesel özellikleri ve bu özelliklerin pratik yaşama tezahürü ile din olgusu, etnisite, tarih ve coğrafya ile birlikte bir kimlik ögesidir. Bu kimlikler onu taşıyanlara bir şuur kazandırmanın yanı sıra çoğu kez toplumsal ilişkilere yön vermektedir (Okumuş, 2003, s. 77).

Bunu örneklendirmek gerekirse; dini referans aldığı iddia eden terör gruplarının düzenledikleri intihar saldırısı eylemlerini İslam savaş hukukuna dayandırdıkları iddiası bir anlamda bazı

kesimler tarafından kabul görmeyi kolaylaştırmaktadır. Benzer şekilde Halaka'ya (Yahudi Şeriatı) dayalı politik ideolojinin önde gelen temsilcilerinden Gush Emunim Hareketi, Batı Şeria'nın Yahudilerce kontrolünün ilahi bir emir olduğu iddiasıyla bölgede kurdukları izinsiz ikametleri böylece meşrulaştırmaya çalışmaktadırlar (Aydınalp, 2010, s. 195)

Tüm bu parametreler ve başlangıçta belirttiğim Orta Doğu'nun jeopolitik konumu, çok dinli/kültürlü demografik yapısı ile birlikte değerlendirildiğinde temel referansını dinden aldığı iddiasıyla yola çıkan farklı terör grupları ve bunların farklı ölçekte ortaya koydukları eylemlere tanıklık etmektedir. Söz konusu örgütler konjonktürel anlamda eylemleri için uygun zemin bulduklarında çarpan ve etki alanları daha geniş olarak siyaset sahnesinde var olmaktadır. Geçtiğimiz birkaç yıldan beri Irak ve Suriye'nin içinde bulunduğu koşullar sahada oyuncu olmak isteyen radikal dini örgütlerin varlıklarını, yaşamlarını, eylemlerini oldukça kolaylaştırmaktadır. İşte bu tanımlamaya en uygun örgüt olan DAES (Irak Şam İslam Devleti) şaşırtıcı bir ivmeyle kısa sürede hem bölgesel hem de uluslararası sahada bir tehdit, bir aktör haline gelmiştir (Erdoğan – Deligöz, 2015, s. 5).

1) DAES'in İdeolojik Temelleri, Kuruluş ve Gelişme Süreci

Son birkaç yıldır tüm dünyanın gündeminde ilk sırada yer alan, Suriye iç savaşı ve Avrupa'daki eylemleri ile adını sıklıkla duyduğumuz DAES'in kuruluş temelleri her ne kadar Irak'ta atılmış olsa dahi örgütün kökleri Afganistan'a dayanmaktadır. Bilinen ilk adı Irak El-Kaidesi olan örgütün kurucusu Ebu Musa Zerkavi'dir (Boz, 2014, s. 5). Bu anlamda fikri temeli anlamak için ilk önce El-Kaide'ye yakından bakmak önemlidir.

El-Kaide adlı terör örgütü uluslararası arenanın dikkatini 11 Eylül eylemleriyle çekmiştir. Tüm dünyanın gözü önünde cereyan eden hadiseler ve New York kentinde yerle bir olan ikiz kuleler bir anda Batı'nın bilinçaltındaki İslam-Terör ilişkisini de su yüzüne çıkartmıştır (Şen, 2011, s. 5). Örgütün doğduğu coğrafya Afganistan topraklarıdır. Soğuk Savaş döneminin ABD projesi olan "Yeşil Kuşak" ve Afganistan'ın SSCB tarafından işgali sürecinde desteklenen cihatçı gruplar özellikle Suud petro-dolarları ile finanse edilmiş bu da tabiiyle bir Suud akımı olan Vehhabi mezhebinin bölgede etki alanını genişletmesi ve yayılmasına hız vermiştir. İşte El-Kaide'nin ardından gelen DAES'in de beslendiği ideolojik temel bu kaynaktır.

Bu noktada eklenmesi gereken önemli bir husus ise bu tarz örgüt ve terörist organizasyonların kuruluş, alt yapısal özellikleri incelendiğinde görülmektedir ki tamamına yakını Samuel

Huntington'un "Medeniyetleri Çatışması" tezi sonrasında oluşan travmadan beslenmiştir. Bu tezin işaret ettiği İslam karşıtlığı ve fobisinin Müslümanlar üzerinde yarattığı sosyo-psikolojik durum, Müslüman bilinçaltında "Öteki" olma duygusunu geliştirmiş bu sayede köktendinci örgütlerin istismar edeceği sahayı ortaya çıkartmıştır (Kongar, 2011, s. 67).

Bilindiği gibi İslam tarihi içerisinde yaşanan Hz. Ali ve Muaviye arasındaki Siffin savaşı sürerken daha fazla Müslümanın katlini önlemek, savaşı durdurmak için ulemanın tahkimine gidilmiş, ancak bu tahkim kararını kabul edilemez bulan bir grup, savaşa devam etmek gerektiğini, bunun dışında bir kararın küfür demek olduğunu iddia edenler Hariciler olarak adlandırılmıştır. Bu kişiler ve Haricilik ekolü, çatışmacı ve tekfirici fikrin İslam dünyasındaki ilk temsilcileri olmuşlardır. Radikal bir ekol olan bu akım, küfür içerisinde olan Müslümanların da katlinin vacip olduğuna kadar varan aşırı düşüncelerin temsilcileridir. Yukarıda bahsettiğimiz Vehhabi mezhebi buraya kadar anlattığımız Hariciliğin evrilerle günümüze kadar ulaşan halidir (Cevizci, 2014, s. 32).

Vehhabilik, İslam içerisinde en katı ekol ve yorum şeklini içeriğinde taşıyan Hanbelilik içinden doğmuş ve gelişmiştir. Temel ideolojisi "Altın Çağ" olarak isimlendirilen Peygamberimiz ve dört büyük halife devri sonrası her türlü dini ritüel, uygulamayı red ederek, dini tüm bu bi'datlardan temizlemek böylece arı hale getirmeyi amaçlamaktadır. Üstelik bunu hem amaç hem de tek kurtuluş yolu olarak görmektedir. Diğer yandan Vehhabilik daha çok siyasal özellikleri ile ön plana çıkmaktadır (Bodur, 2003, s. 7). Hareketin ortaya çıktığı bölge dini taassupların oldukça yoğun olduğu, eğitim seviyesinin oldukça aşağıda, ailesel, siyasal ve ekonomik tüm sosyal davranışların dini olarak kabul edildiği Necd bölgesidir. Vehhabi düşünce sistematığı kendisi dışında tüm diğer düşüncelerden nefret eden tıpkı İslamiyet öncesi dönem gibi kendisi ile Altın Çağ arası tarihi de "Cahiliye Devri" olarak adlandırmasıyla tüm diğerlerini "öteki" olarak kabul etmektedir (Bodur, 2003, s. 10). Bu hal doğal bir hoşgörüsüzlük hatta daha ötesinde nefret duygusunu körükler. Özetle tarihsel bir gerçek olan Arap kabile ve toplulukları arasında sıklıkla görülen karşılıklı kafirlik suçlaması Vehhabiler için kendi dışındaki herkesin İslam dışı olduğu iddiasına kadar uzanmıştır. Daha önce de belirttiğim söz konusu ekol siyasi yönünün ağırlığı ile ise din-devlet kavramlarının birbirinden ayrılamayacağını vurgulayarak, dine dayalı olmayan bir devletin yaşamasının mümkün olmayacağı teziyle fanatik, fundamentalist grupların doğmasına zemin yaratmıştır (Bodur, 2003, s. 13). Bu vahadan beslenen teolojik doktrinin arka planında yer alan özelliklerden önemli bir tanesi de "lafızcılık"tır. Bu kutsal metin olan

ayetlerin, hangi maksatla, hangi olay üzerine gönderildiği ya da amacından ziyade olarak yalın olarak değerlendirilmesi anlamına gelmektedir. Üstelik İslam peygamberi zamanında olmayan her şeyi din dışı kabul eden ve yukarıda bi'dat olarak adlandırdığımız sert tutumundan sadece sufi-tasavvufi akımlar etkilenmemiş, anılan dönem içerisinde var olmayan cami minareleri de bu öfkeden nasibini almıştır (T.C. Dışişleri Bakanlığı, 2016, s. 4).

İşte bu zeminde yeşeren örgütlerden birisi DAES'tir. Örgütün kurucusu olan Zerkavi ilginç bir kişiliktir. 1980 yılında henüz 14 yaşında iken uyuşturucu ve cinsel suçlardan oluşan bir adli dosya ile cezaevine girmiş ve bu tutukluluk genel af ilan edilen 1988 yılına kadar sürmüştür. Zerkavi, cezaevinde bulunduğu sürede siyasal İslam fikriyatı ile tanışmış ve çok etkilendiği bu fikirlerle yoğrulmuş halde çıktığı cezaevinden sonra Sovyet güçlerine karşı savaşmak üzere Afganistan'a geçmiştir. Savaş sona erdiğinde Ürdün'e geri dönmüş ancak yanında Afganistan'da kendisine akıl hocalığı yapan El-Magdişi'yi de beraberinde getirmiştir. Artık zihninde iyiden iyiye oluşan İslam Devleti düşüncesi için harekete geçmeye karar vermiş, ilk iş olarak da Ürdün'de monarşik düzeni yıkacak ve hayallerindeki devletin temellerini atmak için planladığı ancak başarısızlıkla sonuçlanan 1993 yılındaki bir yerel sinemaya yönelik bombalı eylemin sorumlusu olarak El-Magdişi ile birlikte yeniden cezaevine girmiştir. Bu ikinci beş yıllık cezaevi döneminde kendisini ideolojik olarak yetiştirmeye devam eden Zerkavi, artık internet ortamında risaleler yayınlamaya başlamış ve El-Kaide'nin lideri Usame Bin Ladin'in dikkatini çekmeyi başarmıştır. Zerkavi, Ladin'in daveti üzerine Kandahar kentine gitmiş, her ne kadar Ladin tarafından görüşme süresince kuşku ile karşılanırsa da El-Kaide'nin kurmaylarının teşviki ile kendisine bir eğitim kampı kurması için maddi yardım yapılmıştır. Bu destekle Zerkavi'nin İran sınırına yakın Herat Kampı'nda kurduğu bu ilk örgütün adı "Tevhit ve Cihat"tır (Boz, 2014, s. 8).

Örgüt, ABD'nin Afganistan'a girmesinin ardından ilk önce İran'a sonrasında da Irak'a geçmiştir. Irak'ın işgali sırasında da koalisyon güçlerine yönelik ciddi eylemler yapmış, her eylem örgütün adının duyulması ve büyümesini sağlamıştır. 2004 yılında ise Zerkavi, El-Kaide örgütü ile birliktelik kararı verecek, El-Kaide'nin maddi ve psikolojik gücünden faydalanmak için örgütün adını "İki Nehir Arasında El-Kaide" kısaca "Irak El-Kaidesi" şeklinde değiştirecektir. El-Kaide'de bu sayede Irak coğrafyasındaki varlık ve etkisini arttırmıştır (Sandıklı, 2015, s. 17). Örgüt kısa zamanda Irak'ta disiplini ve stratejisi ile dikkatleri üzerine çekerken özellikle El Anbar kenti ve çevresini Irak güçleri ile ABD askerlerinden temizleyerek bir anda popüleritesini arttırmıştır (Sandıklı, 2015, s. 17). Söz konusu

bölgelerin Sünni kimliği ve Zerkavi'nin eylemleri, onun kendisine biçtiği Sünnilerin savunucusu rolünün birçok Iraklı tarafından kabulünü sağlamıştır. Bu durum ona finansal destek anlamında şaşırtıcı boyutlara ulaşan bir imkan tanımıştır (Weiss – Hassan, 2016, s. 65).

Zerkavi'nin bu kan ve şiddet dolu yaşamı 2006 yılına kadar sürecek ve söz konusu yılın haziran ayında ABD özel kuvvetleri tarafından düzenlenen bir operasyonunda hayatını kaybedecek ve örgütün liderliğine El Muhacir getirilecektir. Bu tarihten 5 ay kadar kısa bir süre sonra örgüt adını, temel ideoloji ve stratejisine uygun bir şekilde “Irak İslam Devleti” olarak değiştirecek örgütün yeni bir numarası Saddam Hüseyin'in eski BAAS'çılarında bir isim olan Ebu Ömer El Bağdadi olacaktır (Warrick, 2016, s. 9). 2010 yılında bu isimde öldürülecek ve yeni lider Ebu Bekir El Bağdadi olacak örgüt ise 8 Nisan 2013 tarihinde de adını Irak-Şam İslam Devleti olarak güncellemekle kalmayacak kendisini tanımayan El-Kaide ile bağlarını kopararak bir yıl sonra hilafeti ve hedeflediği sözde İslam devletini kurduğunu resmen ilan edecekti.

2) DAEŞ'in Stratejisi, Eylem Tarz ve Kapasitesi

DAEŞ'in tarihçesi ve kronolojik liderlerine göz attıktan sonra örgütün stratejisine, hareket tarzı, kapasitesine daha yakından bakalım; Irak-Şam İslam Devleti, o güne kadar yapılanmaları, dinamikleri ve modeli birbirine çok benzeyen radikal dini referanslı örgütlerden ciddi farklılıklar taşımaktadır. Bu örgütler arasında bir dönem parçası olduğu El-Kaide gibi bir mücahit grubu olmanın ötesinde bir profesyonel orduya sahip, para basmayı amaçlayan, ciddi miktarda para kaynağını da kontrolü altında bulunduran (Sadece Musul savaşının ganimeti bile yaklaşık 313 Milyon Euro olarak tahmin edilmektedir.) üstelik mühimmat ve ağır silahlar dahil ciddi bir ateş gücüne sahiptir (Luizard, 2016, s. 21-22). DAEŞ, uluslararası güvenlik araştırmaları merkezleri ve istihbarat raporlarına göre dünyanın en iyi finansal gücüne sahip terör organizasyonudur. Tahminlere göre 2,4 Milyar Doları aşkın bir nakdi servete sahiptir. En önemli gelir kaynağı tahmin edileceği gibi petrol kaçakçılığıdır. Bunun dışında haraç, fidye, adam kaçırma ve bağışlar diğer kalemleridir. Aynı şekilde bölgenin alt yapısal avantajları ile tarihi eser kaçakçılığı da hatırı sayılır bir gelir kalemidir (Erdoğan – Deligöz, 2015, s. 17). Tek başına bir gelir aracı olarak değil aynı zamanda devlet iddiası temeline dayanak olması amacıyla örgüt Şubat 2014'te Felluce kentinin ele geçirilmesini müteakip zekat, cizye ve sadaka sistemi üzerinden kendi pratiğini ortaya koymuş ve Felluce, mikro ölçekte bir devlet laboratuvarı olmuştur (Luizard, 2016, s. 23).

Bunun dışında DAES, yapılanmasını ve yayılma sahasını titizlikle planlayarak hareket etmiştir. Coğrafya tabanlı bir inceleme yapıldığında görülecektir ki örgütün özellikle işgal ettiği sahalarda petrol kuyuları başta olmak üzere, rafineri ve petrol işleme tesisleri, sınır kapıları, imalathane – fabrikalar ile barajlar, tahıl silolarıdır ki bu DAES'in temel stratejisinin gelir kaynaklarına erişmek ve kontrol etmek olduğunu göstermektedir (Cevizci, 2014, s. 36).

DAES'in hayallerini kurduğu devlet ideali için yaptıkları elbette bununla sınırlı değildir. Kendi siyasal alt yapısı için uyguladığı belli hareket tarzları vardır. Örneğin bir kenti ele geçirdikten sonra birkaç gün içerisinde yerel aşiret ve idarecilerle müzakere ederek kentin yönetimini onlara bırakması da oldukça rasyonel bir yöntemdir. Bunun için örgütün sadece birkaç koşulu vardır; kentte DAES sembolleri dışında hiçbir alamet ve simge bulunmayacak, ahlak kuralları ile yasalarla ilgili kesin bir şekilde cihatçıların emrine uyulacaktır. Özellikle Irak topraklarında Maliki merkezi hükümetinin oldukça beceriksiz kötü yönetimi, devlet görevlilerinin büyük çoğunluğunun yolsuzluk ve rüşvete saplanmış olması karşısında DAES'in ele geçirdiği yerlerde bu kişileri tespit ardından infaz etmesi yine ele geçirilen yerlerde halka yönelik sosyal yardımlar örgüt eliyle dağıtılması halkın bazı kesimlerince sempatiyle karşılanmıştır. Irak ordusunun ise bölgede sanki bir işgal ordusu gibi görülmesi, sevilmemesi sonucu yarattığı moralsiz durum DAES karşısında çok fazla direniş göstermeden çekilmesine neden olmuştur. DAES ise motivasyonu son derece düşük Irak ordusu birliklerinin, ekipman ve eğitimi yetersiz peşmergelerin aksine kalifiye güçlerce yönetilen, şehitlik kavramının yüksek motivasyonunu barındıran çekirdek bir orduya, bir vurucu güce sahiptir (Luizard, 2016, s. 18-22). Üstelik bu güç bir terörist organizasyonda pek alışık olmadığımız biçimde BM Güvenlik Konseyi Raporu'na göre 40 adet tank çok sayıda çekili top ve ÇNRA (Çok Namlulu Roketatar) sistemini uhdesinde bulundurmaktadır (Erdoğan – Deligöz, 2015, s. 15).

Örgütün önemli bir diğer dinamiği de hiç kuşkusuz insan kaynaklarıdır. Bu noktada DAES'in savaşçı kadrosunda net iki unsur göze çarpmaktadır. Bunlar Iraklı olanlar ve olmayanlar şeklindedir. Iraklı olmayanların demografik dağılımlarında ağırlık Orta Doğu ve yakın coğrafyadaki ülkelerden cihat çağrısına uyarak katılanlar ve daha az oranda da olsa hatırı sayılır nicelikte Avrupalı savaşçılardır. İnsan kaynakları ağırlıklı olarak örgütün propaganda mekanizmaları ile sağlanırken ikinci sırada örgüt tarafından sistematik şekilde organize edilen hapisane boşaltma operasyonları sonucu devşirilen kişiler gelmektedir ki bu operasyonlar özellikle Sünni mahkumların ağırlıklı olduğu cezaevlerine yönelik yürütülmüştür (Gürler – Özdemir, 2014, s. 4-5). ABD İstihbaratı (CIA) raporlarına göre; DAES

saflarında sahada savaşan yaklaşık 15.000 savaşçıdan 2.000 civarını Batılı ülkelerden Suriye'ye geçmiş olan yabancılar oluşturmaktadır. Bu noktada söz konusu istihbarat bilgisinde bu Batılı savaşçıların ağırlığının DAESİ içerisinde olduğu tahmin edilse dahi ne kadarının söz konusu örgüt içerisinde, ne kadarının da diğer muhalif örgütlerde olduğuna dair kesin bir veri mevcut değildir. Yine DAESİ içerisindeki yabancı savaşçılar ile ilgili olarak açıklama yapan Iraklı bir parlamentere göre; DAESİ içindeki Batılı yabancı savaşçı oranı yaklaşık yüzde otuzdur (Dolunay – Erdem, 2016, s. 282).

Bir köktendinci radikal terörist organizasyon olan DAESİ'nin sosyal kurallarında kadınlara ilişkin de bir takım düzenlemeler bulunmaktadır. DAESİ'nin koyduğu ve sözde ilahi olarak nitelendirdiği bu toplumsal kurallara göre, kadınların ellerine silah almasını yasaktır. Ancak cihat için kadında çalışmalıdır fakat bu cephe değil, cephe gerisi olmalıdır. DAESİ'nin kadınları; ilk yardım, yemek pişirme, hemşirelik ve dikiş işleri gibi lojistik konularda savaşçılara destek olmaktadır ve bu rolleriyle “iyi cihat eşleri-cihat gelinleri” olarak adlandırılmaktadır. DAESİ doktrinine göre dünyevi ilimler gereksizdir ve kadınlar ancak dini konularda eğitim alabilirlerken, bir kadının en önemli görevi eş ve anne olmaktır ki evlilik yaşı için 9 yaşı kabul edilmektedir (Dolunay – Erdem, 2016, s. 279).

Daha önce benzeri görülmemiş bir büyüklükte terörist örgüt yapılanması ve finansman yönetimi ile Ortadoğu'da ortaya çıkan DAESİ, ele geçirdiği geniş coğrafyada eylemlerini uluslararası izolasyona rağmen uzun süredir devam ettirebilmişse kuşkusuz bunu petrol, su kaynakları ve tarım arazilerinin kontrolüne yönelik izlediği stratejiler kendi ekonomik sisteminin sürekliliğini sağlamasının yanında yukarıda bahsettiğim siyasal ve sosyolojik yöntemlerine borçludur (Boz – Kuru, 2016, s. 19).

3) Web Tabanlı Terör Örgütü: DAESİ

DAESİ bölgede etkin bir psikolojik harp faaliyeti de yürütmektedir. Psikolojik savaş ve onun bir parçası olarak yürütülen psikolojik hareket, kimi zaman konvansiyonel harbin bir parçası, kimi zamanda başlı başına bir harp şeklidir. Bu savaş ya da hareket türünü de içerik olarak temel uygulama özellikle de çağımızın iletişim imkanlarının geldiği noktadan da faydalanarak, rakip ya da harp terimi ile düşmanın üzerinde baskı unsuru kurma, aldatma, harbe girmesine cesaret edemeyecek derecede zihinsel çöküntü yaratma üzerine kurgulanır. Bu tür savaş veya harekatta çizilen strateji çok boyutlu ve temelinde Sun Tzu'nun “düşmanın mukavemetini savaşmadan kırmak” ile Clausewitz'in “kuvveti acımadan, kan dökmeden, çekinmeden kullanmak” anlayışı yatmaktadır (Toptaş, 2006, s. 106).Bu harp yöntemi devletler tarafından özellikle son

yıllarda oldukça fazla tercih edilir bir hareket biçimi olmuştur. Devletler, sadece harp sahasında değil, barış zamanında da psikolojik hareketi kullanmaktadırlar (Özdağ, 2009, s. 246). Bugün devlet dışı aktörler, özellikle de uluslararası terör örgütleri aynı şekilde benzer teknikleri kullanmaktadırlar.

DAES'in bir özel gücü de psikolojik hareket unsurlarının en başında gelen propaganda gücüdür. Teknolojik imkan ve ekipmanları verimli kullanmasını çok iyi başaran örgüt özellikle web tabanlı uygulamalar sayesinde mesajlarını tüm dünyaya iletebilmekte hem de yabancı savaşçılar olarak tanımlanan insan unsurunu genişletebilmektedir. Bu faaliyetleri için Mayıs 2014'te El-Hayat Medya Merkezi'ni kurarak yönetmeye başlamış, ilk video yayınında batılı sempatanlarına cihat çağrısı yapmıştır. Yine enformasyon amaçlı olarak "Dabıq" dergisi de örgüt tarafından yayına alınmıştır (Türkoğlu, 2017, s. 167). Derginin ismi sıradan seçilmiş bir kelime değildir. Dabıq sözcüğünün semantiğinde psikolojik hareket öğelerine rastlamak mümkündür. Dabıq, Suriye'nin kuzey batısında Halep iline bağlı Azaz ilçesinde Mercidabık olarak da bilinen bir yerleşim yeridir. Büyük ağırlığı Türkmen olan 5.000 civarı kişinin yaşadığı bu yer 2014 yılının Ağustos ayında DAES tarafından, Süleyman bin Abdülmelik türbesi yok edilerek ele geçirilmiştir. Hadislere göre Mehdi komutasındaki İslam ordularıyla Deccal komutasındaki "Romalı" yani batıdan (Amikiye, Hatay tarafından) gelecek gayri- Müslim orduları karşı karşıya gelecekleri yer olarak kabul edilmektedir. Yani Dabıq üç büyük dinde de yer alan Hıristiyanların "Armageddon" Müslümanların ise "Melhame-i Kübra" olarak isimlendirdikleri kıyamet savaşının yaşanacağı yerdir. Bir anlamda örgüt web üzerinden e-cihat faaliyeti yapmaktadır. Kabul edilmelidir ki örgütün adını en çok duyuran fenomen video formatlı sitelerde dolaşan kafa kesme görüntüleridir.

DAES Terör Örgütü'nün web tabanlı faaliyetlerdeki (özellikle sosyal medyadaki) gücü ve etkisini en güzel ifade eden isim Irak Devleti'nin ulusal güvenlik eski danışmanı Muvaffak er-Rubai olmuştu. Rubai'ye göre, Irak ordusunun silah bırakarak çekilmesine, sonucunda Musul kentinin kaybedilmesine Facebook ve Twitter üzerinden cihatçıların yayınladıkları görüntü ve mesajlar etkili olmuştu (Weiss-Hassan, 2016, s. 212). Bu görüş çok haklı gerekçelere dayanıyordu. Irak ordusunun, Musul'u terk ederek, kentin düşmesinden sadece iki hafta önce DAES psikolojik hareket rotatifleri işlemeye başlamış ve "Kılıçların Sesi" isimli meşhur videoyu yayınlamışlardı. Söz konusu propaganda filmi, ününü hak edecek bir içeriğe sahipti. Filmin başında cihatçı bir vaiz, elindeki kılıcı öfkeyle savurarak, özellikle kafir ve Yahudileri ilgilendiren tehditkar cümlelerini ardı ardına sıralıyordu. Filmin ilerlemesi ile sırayla

ekrana gelen görüntüler, tehditlerin boyutlarını ispat eder nitelikteydi. Sözde “Mürted Avcıları” Irak ordusuna katılmaya giden ve Şii olduğu anlaşılan askerleri ateş açarak öldürüyorlardı. Bir sonraki sahnede ise cami içerisine toplanmış halde olan bir gruba yönelik yapılan vaazda, onlardan tövbe ederek, hatalarından vazgeçmeleri halinde DAEŞ’e ve dolayısıyla İslam’a karşı işledikleri suçların af edileceği söyleniyordu. Başka bir görüntüde ise kendi mezarını kazan ve az sonra infaz edileceği anlaşılan bir Iraklı komutanın itirafları ekrana geliyor, mezarın kazılmasının ve itirafların tamamlanmasının ardından bir DAEŞ klasiği olan Iraklı komutanın kafasının kesilerek infaz edilmesi ritüeli ile sona eriyordu (Weiss – Hassan, 2016, s. 213-214)

Çağın teknolojik alt yapısını ve iletişim becerilerini çok ustaca kullanan DAEŞ, bu avantajla onlarca farklı ülkeden, sayıları on binleri bulan savaşçıyı kendi saflarına katmayı başarmıştı (Karakaş, 2017, s. 43). Özellikle Twitter’ın gündem belirleme uygulaması olan hashtagleri, örgütün siber cihat sorumluları manipüle etmiş, popüler konuları içeren küresel hashtagler örgüt propagandası için hedef alınmıştır. Örneğin; 2014 yılı, Haziran ayında Brezilya’da yapılan Dünya Kupası hakkında yorum ve haber almak amacıyla twitterda açılmış olan hashtaglere yönelik başarılı manipülasyonlar yapılmış ve #Brazil2014, #ENG, #France ve #WC2014 hashtaglerine tıklayarak kişiler, DAEŞ önderliğinde cihada davet eden bir video ile karşılaşmıştır (Karakaş, 2017, s. 38).

Sonuç

Teolojiden, tarihe kadar birçok disiplin tarafından tarihin ve insanlığın beşiği olarak adlandırılan Ortadoğu coğrafyası, başlarken bahsettiğimiz gibi farklı milletleri, uygarlık ve medeniyetleri barındırmakla birlikte onların kendi kültürleri, inanç ve ritüelleri ile yoğun bir bölge olarak göze çarpmakta, yine daha önce belirttiğimiz jeo-politik özellikleriyle zengin enerji kaynakları, coğrafi konumunun sağladığı avantajlarıyla küresel güç iddiasında bulunan tüm ülkelerin ilgisini üzerinde toplamıştır. Ortadoğu bölgesi 19 yy ile başlayan küresel hegemonya mücadelesinin en önemli merkezi olmuş bu durum da periferisinin sürekli bir kriz, çatışma tehdidi altında yaşam sürmesine neden olmuştur. Küresel hegemonya mücadelesinin pik yaparak büyük savaşa dönüştüğü 1914-1918 yıllarının ardından bölgenin tek hakimi Osmanlı Devleti’nin yıkılması bir anda bölgede hakim güçlerin kurduğu yeni devletlerin ortaya çıkmasını sağlamış, soğuk savaş mücadelesi sonrası iyice kırılan bölgesel fay hatları istikrarsızlık ve bunu doğuran din, mezhep gibi olgulardan beslenerek kırılmıştır. 2003 yılına gelindiğinde ABD’nin Irak’ı işgal etmesi ve yakın tarihte yaşanan, “Arap Baharı” olarak adlandırılan

demokratikleşme talep ve süreçlerinin kanlı biçimde bastırılması sonucunda bir anda birçok bölge ülkesinde iç çatışmalar savaşa varacak şekilde körüklenmiş bu durum radikal köktendinci DAES benzeri örgütlere manevra ve yaşam alanı kazandırmıştır.

Bilindiği gibi beslendiği ideolojik kaynak ne olursa olsun terörle mücadele sadece terörist unsurlarla mücadele anlamı taşımamaktadır. Terörle mücadele militarist politikalar, güvenlik yaklaşımları kadar akademik etütler ile desteklenmiş bir politik yaklaşım olmak zorundadır. Yukarıda DAES terörist organizasyonundan bahsederken oluşum sürecinde küresel aktörlerin Ortadoğu ve periferisinde yürüttüğü hakim olma mücadelesinin nelere neden olduğundan, mezhepler arası gerilimin doğurabileceği sonuçlara ve medya kullanımının titizlikle yürütülmediği takdirde doğuracağı sonuçlara kadar bir çok parametreden bahsettik. Bu anlamda da bilim insanları ve araştırmacılara en az güvenlik politikası yapıcı ve uygulayıcılara kadar büyük sorumluluk düşmektedir.

Bu noktada bir sorumluluk da hiç kuşkusuz teolog ve ilahiyatçılara düşmektedir. Adının önüne İslam ibaresini koyarak yaptıkları, İslamiyet değerleri olarak betimlediği ideolojik alt yapısıyla tüm dünyanın kendisinden korku ve nefret duyduğu DAES terör örgütünün eylem, söylemlerinin İslam dini ile hiçbir ilgisinin olmadığı ve kendisine göre yüce İslam dinini karaladığı ortadadır. Bu noktada bu makalede genellikle IŞİD "Irak Şam İslam Devleti" olarak kullanılan söz konusu terör organizasyonunun adını, Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın söyleminde olduğu gibi İslam ibaresini dışarıda bırakarak DEAS yerine DAES şeklinde kullanılmasının nedeni de tam olarak topluma subliminal de olsa İslam ve vahşet kavramlarını bir arada kullanmamak çabasıdır ki bu noktada Erdoğan'ın etimolojik hassasiyeti doğrudur. Aslında çok iyi bilinmektedir ki, İslami geleneğin hiçbir döneminde benzer şekilde eylemler tasvip edilmemiş bilakis bu tarz eylemlerin sahipleri lanetlenmiştir. Bilindiği gibi İslamiyet'in ilk yıllarında, Mekke'den göç etmeden önce inananların malları yağmalanmış ve büyük oranda sefaletle sürüklenmişlerdi. Bu anlamda Arap ve İslam tarihçileri tarafından kutsal savaş olarak tanımlanan "Gaza" kavramı şekillenerek bir yasal zemin bulmuştu. İslamiyet'in ilk savaşı olan Bedir Savaşı sonucunda oluşan İslam Harp Hukuku, şu emirler çerçevesinde vücut bulmuştu; "Allah'tan korkunuz. Müslüman askerlere iyi muamele ediniz. Kâfirlere karşı Allah'ın adıyla savaşınız. Ganimeti adaletli dağıtınız. Her türlü ihanetten sakınınız. Müsle yapmaktan sakınınız. Çocukları ve kadınları öldürmeyiniz. Düşmanla karşılaştığınız zaman onlara üç teklifte bulunun ve bunlardan hangisini kabul ederse siz de onu kabul edin: Onlara İslâm'ı davet edin, eğer kabul ederlerse siz de kabul edin ve onlardan uzak durun.

Sonra onlara kendi topraklarından muhâcirlerin toprağına hicret etmelerini teklif edin, kabul ederlerse diğer muhâcirler gibi aynı hak ve vecibelere sahip olacaklarını kendilerine haber verin. Eğer hicret etmeyi reddederlerse, diğer müminlerin üzerine olduğu gibi aynı ilahi kanunların onların üzerine de mecburi olmasıyla beraber kendilerinin Müslüman telakki edileceklerini, diğer Müslümanlarla yan yana harp etmedikçe ganimetlerden ve diğer devlet gelirlerinden istifade etmeyeceklerini onlara haber verin. Eğer reddederlerse o vakit onlara cizyeyi (himaye vergisini) teklif edin, kabul ederlerse, siz de kabul edin ve onları rahat bırakın. Eğer bunu da reddederlerse Allah'ın inâyetine sığınıp onlarla harp edin (Arslan, 2015, s. 1044).” Bu derece hassas kuralları savaşta bile göz eden bir medeniyetin asla böyle bir vahşeti gerçekleştiremeyeceği mutlak suretle ilahiyatçılarca anlatılmalıdır.

Bugünlerde halen etkisi süren örgütün hareket tarzı ve yarattığı tehdit unsurları üzerine yapılan doğru etütler ile örgüte karşı yöneltilen ortak uluslararası operasyonlar örgütün bölgedeki etkinliğini kırmış olsa dahi konjonktürel değişiklikler karşısında yeniden bir tehdit unsuru olabileceği ortadadır.

Extended Abstract

The Middle East has been at the centre of contradictions and conflicts since the first ages. The region most affected by imperialist ambitions, economic exploitation and religious conflicts is undoubtedly the Middle East. Today, global powers exercise their power plays in the Middle East rather than any other place. The people of the Middle East have suffered in ways that cannot be compared with other regions throughout history. The reasons for all these conflicts are hidden in the mysterious history and significant geography of the Middle East. The current conflicts are related to the process of the Greater Middle East Project of the United States of America, which was put in motion in order to make Islam compatible to democracy, liberalism, modernism and free market economy. In the aftermath of the Cold War, reforming Islam in accordance with Western interests was the main objective. Over time, the clashes would take place within the Islamic civilisation itself, not the “civilisation”, as the West had foreseen. This strategy would consume the resources of the Islamic countries and destroy the unity between the Muslim countries. In Syria, Shiite Islam is fighting with Sunni Islam. In Egypt, the concepts produced by global actors have been confronted with moderate-controlled Islam and radical-uncontrolled Islam.

This situation has made extremist groups more radical in the region. As such, terrorist organisations that use the name of Islam in their names but are not closely related to real Islam have emerged. One of the similar terrorist organisations in recent history is the ISIS. In 2014, the organisation took its name with the bloody actions, it carried out and the lands it captured in Iraq - Syria. As a result of the US's green belt project, the organisation evolved from Al-Qaeda in Afghanistan, and after the US invaded Afghanistan, it first moved to Iran and then to Iraq. During the occupation of Iraq, the coalition had engaged in serious military operations against its forces and each action contributed to the name recognition of the organization. In 2013, ISIS leader broke off his ties with Al-Qaeda, and a year later he officially proclaimed establishing the caliphate and the so-called Islamic state he intended. ISIS has signalled the emergence of a new-style terrorist organisation with serious structural differences from radical religious reference organisations, whose structure, dynamics and model are very similar to each other. Unlike similar organisations, ISIS has a professional army beyond being a mujahedeen group and has serious firepower, including ammunition and heavy weapons, which will not only keep a considerable amount of money under control but also aim at printing money. ISIS has many financial capabilities. Another special power of ISIS is the force of propaganda that is at the forefront of psychological operations. The organisation, which knows how to use technological facilities and equipment efficiently, can communicate its messages to the whole world through web-based applications and can expand the human element defined as foreign fighters.

If ISIS has been able to carry out its activities for a long time despite its international isolation in the vast geography it has captured, it will be by means of the strategies it pursues to control the oil, water resources and agricultural lands, as well as the continuity of its economic system. In the last year, even though its effectiveness in the region has been broken by the international operations carried out against itself, it is clear that the organisation may be a threat again in the face of conjunctural changes.

Kaynakça

- Arslan, İ., (2015). Hz. Peygamber'in Savaşlardaki Tavrı, Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi, Cilt: 8, Sayı: 39, Ağustos.
- Aydinalp, H., (2010). Sosyal Çatışma ve Din, T.C Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, Cilt:19, Sayı:2, Bursa.
- Bodur, H. E., (2003). Vahhabi Hareketi ve Küresel Terör, KSÜ İlahiyat Fakültesi Dergisi, Sayı:2, Kahramanmaraş.

- Boz, G., ve Kuru, N. O., (2016). IŞİD'in Finansmanı, Ankara Strateji Enstitüsü Analizi, No:6, Nisan Ayı, Ankara.
- Boz, G., (2014). IŞİD Terör Örgütü ve Evrim Süreci – Irak El Kaidesi'nden Irak-Şam İslam Devleti'ne, Ankara Strateji Enstitüsü, Ankara.
- Cevizci, T. S., (2014). Irak Şam İslam Devleti'nden İslam Devletine Giden Süreç, 21 Yüzyıl Dergisi Ağustos Sayısı, Ankara.
- Erdoğan, Ş., ve Deligöz, E., (2015). Irak Şam İslam Devleti (IŞİD): Gücü ve Geleceği, Kara Harp Okulu, Savunma Bilimleri Dergisi, Mayıs Ayı, Cilt:14, Sayı:1, Ankara.
- Gürler, R. T., ve Özdemir Ö. B., (2014). Tevhid ve Cihad Örgütü'nden İslam Devleti'ne, SETA Perspektif, Sayı: 60, Ağustos Ayı, Ankara.
- İlhan, S., (2002). Jeopolitik Kavramı Ve Unsurları, Avrasya Dosyası, Jeopolitik Özel, Kış Sayısı, Cilt: 8, Sayı: 4, Ankara.
- Karakaş, C. K., (2017) DAESH Propagandasında Yeni Medya Kullanımı, Marmara İletişim Dergisi, Aralık Sayısı, İstanbul.
- Kongar, Emre, (2011). Küresel Terör ve Türkiye: Küreselleşme-Huntington-11 Eylül, Remzi Kitapevi, İstanbul.
- Lewis, B., (1998). Ortadoğu'nun Çoklu Kimliği, Sabah Kitapları, İstanbul.
- Luizard, P. J., (2016). IŞİD Tuzağı (Çev. Yasemin Özden Charles), İletişim Yayınları, İstanbul.
- Meriç, C., (1980). Kırk Ambar, Ötüken Yayınları, 1. Baskı, İstanbul.
- Okumuş, E., (2003). Toplumsal Değişme ve Din, İnsan Yayınları, İstanbul.
- Özdağ, Ü., (2009). İstihbarat Teorisi, Kripto Yayınları, Ankara.
- Sakin, S. ve Deveci, C., (2011). Ortadoğu Kavramı ve Sınırları Üzerine Bir Değerlendirme, History Studies ABD ve Büyük Ortadoğu İlişkileri Özel Sayısı/ Relationships of the USA and The Great Middle East Special Issue.
- Sandikli, A., (2015). Terörün Geldiği Yeni Boyut: IŞİD Örneği, Bilge Adamlar Kurulu Raporu, No: 67, Haziran Ayı, İstanbul.
- Şen, O., (2011). Dini Terör Çerçevesinde El Kaide'nin Yeri ve Uluslararası Eylemlerinin Değerlendirilmesi, Yüksek Lisans Tezi, T.C Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Uluslararası İlişkiler ABD, Ankara.
- Şenol, D., Erdem, S., ve Erdem, E., (2016) IŞİD: Küresel Bir Terör Örgütü, Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, Cilt: 26, Sayı: 2, Elazığ.
- Şimşek, E., (2005). Türkiye'nin Ortadoğu Politikası, Kum Saati Yayınları, İstanbul, Şubat.
- T.C Dışişleri Bakanlığı, (2016). Şiddete Varan Aşırıılık: DAESH Olgusu ve DAESH'e Katılımın Dinamikleri, SAM Raporu, Ankara.

- Toptaş, E., (2006). 21 Yüzyılda Savaş, Kripto Yayınları, Ankara.
- Turan, Ö., (2002). Tarihın Başladığı Nokta Orta Doğu, Step Ajans Yayınları, İstanbul.
- Türkoğlu, E., (2017). Küresel Bir Terör Örgütü Olarak IŞİD'in Dijital Dergi Kullanımı: Konstantiniyye Üzerine Bir İnceleme, Akademia Erciyes İletişim Dergisi, Cilt:5, Sayı:1, Kayseri.
- Warrick, J., (2016). Siyah Bayraklar-IŞİD'in Doğuşu ve Yükselişİ (Çev. Işık Tansel), A7 Kitap, İstanbul.
- Weiss, M., ve Hassan, H., (2016). IŞİD Terör Ordusu'nun İç Yüzü (Çev. Emine Arzu Kayhan), Kırmızı Yayınları, İstanbul.

2019 EN İYİ DOKTORA TEZİ ÖDÜLLERİ

KTÜ - Uluslararası İlişkiler Bölümü en iyi "Doktora Tezlerini" ödüllendiriyor.

Eğer doktora tezinizi Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler alanlarında Türkiye Cumhuriyeti Üniversiteleri'nde Türkçe veya İngilizce dillerinde yazmış ve 01 Haziran 2018 - 30 Haziran 2019 tarihleri arasında başarıyla savunmuşsanız bu ödül sizin olabilir.

Aday gösterilme için son başvuru tarihi: **15 Ağustos 2019**

<http://www.ktu.edu.tr/uls-eniyidoktorateziodulleri>

Department of
International
Relations

Uluslararası
İlişkiler Bölümü

26
uluslararası
ilişkiler
bölümü
1993
yıl

